

Izdevums
latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

59. sējums

2016. gada 18. maijs

Saturs

III Sagatavošanā esoši tiesību akti

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 515. plenārsesija 2016. gada 16. un 17. martā

2016/C 177/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Vienotā tirgus pilnīgošana – plašākas iespējas cilvēkiem un uzņēmējdarbībai" (COM(2015) 550 final)	1
2016/C 177/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par prospektu, kurš jāpublicē, publiski piedāvājot vērtspapirus vai atļaujot to tirdzniecību" (COM(2015) 583 final)	9
2016/C 177/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Centrālajai bankai "Ceļvedis virzībai uz konsekventāku eurozonas ārējo pārstāvību starptautiskos forumos"" (COM(2015) 602 final) un "Priekšlikums Padomes lēmumam, ar kuru nosaka pasākumus ar mērķi pakāpeniski iedibināt eurozonas vienotu pārstāvību Starptautiskajā Valūtas fondā" (COM(2015) 603 final – 2015/0250 (NLE))	16
2016/C 177/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 806/2014, lai izveidotu Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu" (COM(2015) 586 final – 2015/0270 (COD))	21
2016/C 177/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Centrālajai bankai par pasākumiem ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanai" (COM(2015) 600 final) un par tematu "Komisijas 2015. gada 21. oktobra Lēmums (ES) 2015/1937, ar ko izveido neatkarīgu konsultatīvo Eiropas Fiskālo padomi" (C (2015) 8000 final)	28
2016/C 177/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Ieteikums saistībā ar dokumentu "Padomes ieteikums par valsts konkurētspējas valžu izveidošanu eurozonā"" (COM(2015) 601 final) .	35

2016/C 177/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ATZINUMS par tematu "Ieteikums Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku" [COM(2015) 692 final]	41
2016/C 177/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko laikposmam no 2017. gada līdz 2020. gadam izveido Strukturālo reformu atbalsta programmu un groza Regulu (ES) Nr. 1303/2013 un Regulu (ES) Nr. 1305/2013" (COM(2015) 701 final – 2015/0263 (COD))	47
2016/C 177/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Eiropas Drošības programmas īstenošana: ES rīcības plāns pret šaujamoču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu" (COM(2015) 624 final) un par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par terorisma apkarošanu un ar ko aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/475/TI par terorisma apkarošanu" (COM(2015) 625 final – 2015/0281 (COD))	51
2016/C 177/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1406/2002 par Eiropas Jūras drošības aģentūras izveidošanu" (COM(2015) 667 final – 2015/0313 (COD))	57

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 515. PLENĀRSESĪJA 2016. GADA 16. UN 17. MARTĀ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Vienotā tirgus pilnigošana – plašākas iespējas cilvēkiem un uzņēmējdarbībai””

(COM(2015) 550 final)

(2016/C 177/01)

Ziņotājs: Antonello PEZZINI

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2015. gada 15. jūlijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Vienotā tirgus pilnigošana – plašākas iespējas cilvēkiem un uzņēmējdarbībai””

(COM(2015) 550 final).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2016. gada 1. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 515. plenārajā sesijā, kas notika 2016. gada 16. un 17. martā (2016. gada 16. marta sēdē), ar 170 balsīm par, 2 balsīm pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) ir vairākkārt norādījusi, ka vienotais tirgus (VT) ir Eiropas integrācijas centrālais elements, kas var dot tiešu un jūtamu labumu un radīt Eiropas valstu ekonomikas ilgtspējīgu izaugsmi.

1.1.1. Komiteja aicina vienotā tirgus īstenošanā svarīgu nozīmi piešķirt zaļās ekonomikas nozarēm, uzlabojot ilgtspējīgus ražošanas un patēriņa tirgus modeļus, kā arī turpināt ieviest aprites ekonomikas un cīņas pret klimata pārmaiņām principus, izpētot jaunus rādītājus.

1.1.2. Attiecībā uz enerģijas tirgu EESK uzskata, ka ir jāiegulda lielākas pūles un investīcijas gāzes un elektroenerģijas tīklu sektorā, kā arī jāievieš subsidiaritātes princips enerģijas uzglabāšanā starp dažādām dalībvalstīm.

1.2. Eiropas reģionālās attīstības fondiem un Eiropas Sociālajam fondam būtu arvien vairāk jākoncentrējas uz vienoto tirgu un Eiropas iedzīvotāju un darba ņēmēju sociālo iekļaušanu.

1.3. Darba ņēmēju mobilitātes tiesību aktu kopumam vajadzētu novērst visus šķēršļus darba ņēmēju pārvietošanās brīvībai, vienlaikus saglabājot augstu drošības līmeni, un tāpēc EESK aicina nodrošināt labāku koordināciju starp sociālā nodrošinājuma sistēmām, ieviešot sociālās drošības iestādes, kuru funkcijas ir atzītas Eiropas līmenī; uzskata, ka ir svarīgi pilnībā īstenot Līgumā noteiktās darba ņēmēju tiesības uz informāciju un konsultācijām, un vēlas lielāku darba ņēmēju iesaistīšanu uzņēmuma pārvaldībā.

1.4. EESK norāda, ka patērētāji ir jāuzskata par vienotā tirgus dalībniekiem, un aicina Komisiju rīkoties enerģiskāk, koordinējot Kopienas tiesību aktus nozarē, un nodrošināt labākus strīdu izšķiršanas mehānismus. Ir vairāk jāstrādā, lai uzlabotu produktu drošību un pastiprinātu tirgus uzraudzību, īpašu uzmanību pievēršot krāpniecībai digitālajā tirgū. Šajā sakarā komiteja vēlas, lai tiktu izstrādāts racionāls patērētāju kolektīvās tiesiskās aizsardzības mehānisms, kas darbotos arī starptautiskā līmenī.

1.5. EESK uzskata, ka visās valstīs jāuzlabo finanšu pakalpojumi privātpersonām, un iesaka veidot vienotus kontaktpunktus un kontaktpunktu tīklus dažādās valstīs, kuri būtu savienoti ar Eiropas centrālo sistēmu.

1.6. Lai Eiropas iedzīvotājiem nodrošinātu efektīvāku un ilgtspējīgāku ekonomikas izaugsmi, sociālās kohēzijas panākšanā būtiska nozīme ir sociālajai un sadarbības uzņēmējdarbībai. Šajā sakarā EESK var sniegt ieguldījumu Komisijas pārdomās un jau ir iesniegusi priekšlikumu par pastāvīgu struktūru⁽¹⁾, kuras ietvaros varētu padziļināti analizēt šā jautājuma aspektus.

1.7. Pakalpojumiem un tīkliem, ar ko nodrošina atbalstu un informāciju, juridiskas konsultācijas un palīdzību tirgvedības jautājumos, būtu jāaptver visu uzņēmumu formu klāsts⁽²⁾, īpašu uzmanību veltot mikrouzņēmumiem.

1.7.1. Sociālajā dialogā uzņēmumu līmenī vajadzētu iesaistīt visdažādāko uzņēmumu veidu visrepresentatīvākās organizācijas, ja to pārstāvība ir pierādīta.

1.8. Eiropas uzņēmumiem, jo īpaši MVU un vēl lielākā mērā mikrouzņēmumiem, ir nepieciešams spēcīgs un dinamisks vienotais tirgus; EESK piekrīt, ka ir nepieciešams leģislatīva akta priekšlikums uzņēmumu maksātspējas, kā arī agrīnas pārstrukturēšanas jautājumos, un atbalsta priekšlikumu par "otro iespēju" uzņēmējiem. Šādā priekšlikumā būtu jāpievērš uzmanība darba ņēmēju un patērētāju aizsardzībai un nepieciešamībai nodrošināt viņu pienācīgu aizsardzību.

1.9. EESK norāda, ka uzņēmumos un publiskajās iestādēs ir jāstiprina nesaskaņotu preču savstarpējās atzīšanas princips.

1.10. EESK uzsver nepieciešamību samazināt un likvidēt administratīvos šķēršļus, kas ierobežo uzņēmumu attīstību un traucē galvenokārt mazos un vidējos uzņēmumus, kā arī mikrouzņēmumus. Papildu un nevajadzīgas prasības, ko ievieš dalībvalstis, būtu jāatceļ, ja tās ir pretrunā kādai direktīvai vai tās mērķiem; tāpēc komiteja aicina Komisiju īstenot labāku saskaņotības uzraudzību. EESK uzsver, ka būtu jāzaglabā īpatnības attiecībā uz brīvo profesiju pārstāvjiem, pastiprinot sadarbību tiešsaitē starp dalībvalstu iestādēm.

1.11. Svarīgi ir uzlabot Pakalpojumu direktīvas efektivitāti un direktīvas paziņošanas procedūras, novēršot protekcionisma veidus un jaunus šķēršļus brīvai pakalpojumu aprītei, katrā sektorā izmantojot atsevišķu pieeju, lai apzinātu nepilnības un šķēršļus, kā arī jāpieņem "nulles tolerances" princips, izmantojot mērķtiecīgas pārskatīšanas procedūras, ja ir pierādīta neatbilstība direktīvai.

⁽¹⁾ OV C 177, 11.6.2014., 1. lpp.

⁽²⁾ OV C 255, 22.9.2010., 31. lpp.

1.12. EESK aicina labāk piemērot Darba ņēmēju norīkošanas direktīvu (96/71/EK) un 2014. gada direktīvu par tās izpildi.

1.13. Šķiet svarīgi un lietderīgi uzstāt uz profesionālās un akadēmiskās kvalifikācijas atzīšanu, veicinot savstarpējās atzīšanas piemērošanu un šajā nolūkā īstenojot saskaņošanas procesu, kas nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi.

1.13.1. Šajā sakarā svarīgi ir Eiropas profesionālo karti paplašināt uz jaunām profesijām.

1.14. Tāpat ir svarīgi atbalstīt Eiropas standartizāciju, izmantojot augšupēju sistēmu, kurā pastāvīgi ir iesaistīti sociālie partneri, patērētāji un vides aizsardzības organizācijas.

1.15. Komiteja mudina sākt iedzīvotāju, it īpaši jauniešu, tiešas iesaistes kampaņu, kas būtu piederības Eiropas pilsonības mantojumam izpausme. Šīs kampaņa sāktos ar interaktīvas **viedtālruna lietotnes** ieviešanu un ES līmeņa interaktīva elektroniska kontaktpunkta izveidi visās valodās, kur katrs varētu dot personīgu ieguldījumu, tādējādi nodrošinot tā pilnīgu un pareizu darbību un kopā ar iedzīvotājiem un viņu interesēs novēršot informācijas asimetriju. EESK aicina arī izveidot **“Erasmus” programmu amatniecībai un mācekļbai vienotajā tirgū**, kas jaunajiem amatniekiem, jaunajiem brīvajiem profesionāļiem un mācekļiem dotu iespēju pieredzēt Eiropas iekšējā tirgus vienotību un apmainīties ar pieredzi un zināšanām.

1.16. Komiteja uzskata, ka tikpat svarīgi ir ar Eiropas Ārējās darbības dienesta aktīvu līdzdalību sākt popularizēšanas kampaņu ārpus Eiropas Savienības ar nosaukumu **“Eiropas vienotais tirgus – vairāk nekā 500 miljoni cilvēku, vienreizīga iespēja drošām un stabilām partnerībām”**.

2. Ceļvedis vienotā tirgus potenciāla pilnīgai izmantošanai

2.1. Vienotais tirgus ir Eiropas integrācijas pamatā, un uz tā ir balstīta iedzīvotāju uzticība Eiropas projektam, Eiropas uzņēmumu iniciatīvas gars, ražošanas, tirdzniecības un pakalpojumu darbību saskaņota un ilgtspējīga attīstība, cilvēkresursu stiprināšana.

2.2. Nesen Komisija nāca klajā ar Eiropas enerģētikas savienības priekšlikumiem, digitālā vienotā tirgus stratēģiju, rīcības plānu kapitāla tirgu savienības izveidei, iniciatīvu “Tirdzniecība visiem”, daudzveidīgu pasākumu kopumu aprites ekonomikas jomā un nodokļu sistēmu pārredzamības paketi.

2.3. Vienotais tirgus, kas tika izveidots, lai dotu iespēju ikvienam Eiropas iedzīvotājam pilnībā izmantot priekšrocības, kuras sniedz iespēja dzīvot, strādāt, pārvietoties, studēt, ražot, pārdot un pirkt jebkur Eiropas Savienībā bez jebkādiem ierobežojumiem, 23 gadu laikā kopš tā izveidošanas ir likvidējis dažādus šķēršļus un traucēkļus šo pamatbrīvību īstenošanai.

2.4. Neskatoties uz gūtajiem panākumiem, vienotā tirgus izveides pabeigšanā joprojām ir nopietni trūkumi un nepilnības, kas “slāpē jaunradi un atbaida uzņēmumus no jaunu ražojumu un pakalpojumu izstrādes Eiropā, no papildu darbinieku pieņemšanas un darbības izvēršanas jaunos tirgos”⁽³⁾.

2.5. Šķēršļi brīvai personu kustībai, preču, pakalpojumu un kapitāla apritei kavē izaugsmi un darbvietu radīšanu, kā arī kaitē Eiropas uzņēmumu konkurētspējai, un, pamatojoties uz pozitīvajiem I un II vienotā tirgus akta rezultātiem, tagad ir nepieciešama radikāla rīcība, lai nodrošinātu vienotā tirgus optimālu darbību un atbrīvotu neizmanto to vienotā tirgus potenciālu.

⁽³⁾ COM(2015) 550 final, 1.2. punkts.

2.6. Tādēļ ir "jāturpina likvidēt šķēršļus un novērst intelektuālās un ideoloģiskās barjeras, lai šī sadarbības stratēģija, kas savā būtībā ir unikāla, varētu sniegt labumu visiem iedzīvotājiem 28 dalībvalstīs un trijās Eiropas Ekonomikas zona valstīs" ⁽⁴⁾.

2.7. Savā 2015.–2018. gada programmā VTNC kā prioritāti ierosināja digitālā vienotā tirgus un enerģijas tirgus stratēģiju, kā arī dažādas citas sadarbības formas, piemēram, SOLVIT stiprināšanu ⁽⁵⁾.

2.8. Ņemot vērā ieteikumus, kas formulēti 2010. gada *Monti* ziņojumā, Komisija 2011. gada aprīlī uzsāka iniciatīvu "I vienotā tirgus akts" un 2012. gada oktobrī – "II vienotā tirgus akts" (par ko EESK jau ir sniegusi savu atzinumu ⁽⁶⁾).

2.9. Padziļinātāks un taisnīgāks vienotais tirgus ir viena no 10 Komisijas politiskajām prioritātēm: atlikušo regulatīvo un neregulatīvo šķēršļu likvidēšana vienotajā tirgū precēm un pakalpojumiem ir noteikta kā prioritāte *2015. gada izaugsmes pētījumā* ⁽⁷⁾.

2.10. Kopš 1988. gada *Cecchini* ziņojuma par izmaksām, ko rada Eiropas integrācijas trūkums, ir pieņemti dažādi rīcības plāni, kuros noteiktas prioritātes vienotā tirgus izveides pabeigšanai, un Komisija ir vairākkārt nākusi klajā ar pamatnostādņem un pasākumiem, kas tomēr nav spējuši dot apmierinošus rezultātus. Aicinājums palielināt konkrētību, ko Komisija ir paudusi ar šo jauno ceļvedi, ir jāiekļauj šajā kontekstā.

3. Komisijas priekšlikumi ceļvedim

3.1. Lai pabeigtu vienotā tirgus izveidi, ceļvedī ir iezīmēti trīs galvenie mērķi:

- radīt iespējas patērētājiem, speciālistiem un uzņēmumiem,
- veicināt un īstenot Eiropai vajadzīgo modernizāciju un inovāciju,
- sasniegt praktiskus rezultātus, kas patērētājiem un uzņēmumiem sniedz labumu ikdienā.

3.2. Iniciatīvas stūrakmeņi ir šādi:

- a) sadarbīgā patēriņa līdzsvarota attīstība;
- b) MVU un jaunuzņēmumu izaugsme;
- c) pakalpojumu tirgus bez robežām īstenošana;
- d) ierobežojošu pasākumu likvidēšana mazumtirdzniecībā;
- e) patērētāju un uzņēmēju diskriminācijas novēršana;
- f) tehniskās un normatīvās standartizācijas sistēmas modernizācija;
- g) intelektuālā īpašuma Eiropas ietvarstruktūras konsolidācija;
- h) spēcīgāka noteikumu ievērošanas un kontroles piemērošanas kultūra;
- i) pārredzami, efektīvi un atbildīgi publiskā iepirkuma tirgi;
- j) vienotā preču un pakalpojumu tirgus nostiprināšana: Pakalpojumu direktīvas pilnīga īstenošana un tās paplašināšana, savstarpēja atzīšana un atbilstības pārbaudes attiecībā uz nelegāliem produktiem.

⁽⁴⁾ EESK-2014-04518-00-00 (Stratēģijas "Eiropa 2020" koordinācijas komitejai adresēts VTNC ieguldījums).

⁽⁵⁾ EESK-2015-05912-00-00 (VTNC darbības plāns).

⁽⁶⁾ OV C 67, 6.3.2014., 53. lpp.; OV C 76, 14.3.2013., 24. lpp.; OV C 24, 28.1.2012., 99. lpp.

⁽⁷⁾ COM(2014) 902 final.

3.3. Komisija plāno veicināt šo procesu, aktīvi rūpējoties par attiecīgo direktīvu un regulu īstenošanu un veicot virkni pasākumu, kas balstīti uz iespējām, modernizāciju un konkrētiem rezultātiem, kā arī nosakot precīzu un, cerams, saistošu grafiku.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK ir vairākkārt paudusi pārliecību par nepieciešamību veikt pasākumus, kas ļautu vienotā tirgus potenciālu izmantot par labu uzņēmumiem, darba ņēmējiem, patērētājiem, iedzīvotājiem un citām ieinteresētajām pusēm tādās jomās kā pakalpojumi, piekļuve finansējumam, birokrātisku šķēršļu vienkāršošana MVU, ievērojot darba ņēmēju, patērētāju un vides aizsardzību, atjaunināti un uzlaboti tehniskie un normatīvie standarti, tiešsaistes tirdzniecība, digitālais vienotais tirgus un mobilitāte.

4.1.1. Šajā sakarā komiteja uzskata, ka ir svarīgi nostiprināt Eiropas vienotā tirgus vērtību ikviena Eiropas iedzīvotāja apziņā, it īpaši jauniešu vidū:

- uzsākot iedzīvotāju tiešas iesaistes kampaņu ar moto **“Eiropas vienotais tirgus ir manējais, un es neļaušu tam neizdoties”** vienlaikus ar **interaktīvas viedtālruna lietotnes** ieviešanu un **ES līmeņa elektroniska kontaktpunkta izveidi** visās valodās, lai vislabākajā veidā nodrošinātu pilnīgu un pareizu vienotā tirgus darbību un kopā ar iedzīvotājiem un viņu labā novērstu informācijas asimetriju,
- izveidojot **“Erasmus” programmu amatniecībai un mācekļiem ES vienotajā tirgū**, kas jauniešiem amatniekiem, jauniešiem brīvajiem profesionāļiem un mācekļiem dotu iespēju pieredzēt Eiropas iekšējā tirgus vienotību un apmainīties ar pieredzi un zināšanām,
- ar Eiropas Ārējās darbības dienesta aktīvu līdzdalību rīkojot kampaņu **Eiropas vienotā tirgus** popularizēšanai, lai ievērojami palielinātu **Eiropas kā tādas** atpazīstamu klātbūtni pasaules, it īpaši Āzijas un Amerikas, tirgos,
- rīkojot kampaņu, kas saskaņotā Eiropas sistēmā vērsta uz attiecīgajām īpatnībām sensitīvu pakalpojumu jomās.

4.2. EESK uzskata, ka pirms jaunām likumdošanas iniciatīvām prioritāte būtu jāpiešķir spēkā esošo noteikumu efektīvas īstenošanas mehānismiem, izveidojot dinamisku informācijas vākšanas sistēmu, kā arī labākam ietekmes novērtējumam, kas ļautu ne tikai identificēt pārkāpumus, bet arī ierosināt jaunus pasākumus vienotā tirgus efektīvākai īstenošanai. Šajā sakarā ir jāapsver, cik lielā mērā izvirzītos mērķus var sasniegt, atceļot ierobežojumus (prognoze).

4.3. Pēc EESK domām, ir svarīgi veikt patērētāju aizsardzības noteikumu kvalitatīvu izvēli, nodrošinot proporcionalitāti, pārredzamību, efektivitāti un faktisku Eiropas pievienoto vērtību.

4.4. EESK par prioritāti uzskata savstarpējas atzīšanas noteikumu nostiprināšanu, analizējot konkrētus gadījumus ar mērķi atbalstīt un veicināt preču un pakalpojumu brīvu plūsmu.

4.4.1. Šajā sakarā būtu vēlams īstenot noteikumus, no kuriem dažus noteiktos gadījumos varētu iekļaut 29. režīmā ar atsauci uz labāko pieredzi, ko katra valsts ir ieguvusi.

4.5. EESK atbalsta pakalpojumu attīstību ražošanas nozarēs, izmantojot pasākumus, kas nodrošina jaunus uzņēmējdarbības modeļus kopīgai preču un pakalpojumu sniegšanai. Labāka Pakalpojumu direktīvas transponēšana un skaidrāks un vienotāks īstenošanas noteikumu formulējums varētu nodrošināt lietotnes, kas atbilst tehniskajiem un normatīvajiem kvalitātes standartiem.

4.6. Komiteja ir gandarīta par to, ka Komisijas paziņojumā ir iekļauta nodaļa par sadarbīgo patēriņu. Komiteja jau ir pieņēmusi vairākus atzinumus par šo tematu⁽⁸⁾. Pašlaik komiteja izstrādā izpētes atzinumu pēc prezidējošās valsts Nīderlandes pieprasījuma, kā arī divus pašiniciatīvas atzinumus par jautājumiem, kas saistīti ar jaunajām patēriņa tendencēm.

4.6.1. EESK uzskata, ka sadarbīgais patēriņš ievērojami sekmē ētiskāku ekonomiku, kuras pamatā ir Eiropas vērtības, un palīdz patērētājiem pieņemt ētiskus patēriņa modeļus.

4.6.2. Dažos aspektos sadarbīgais patēriņš paredz konceptuāli pārveidot darba kultūru, un tam ir liels potenciāls jaunu darbvietu radīšanā. Sadarbīgais patēriņš ir arī inovatīvs papildinājums, kas piedāvā ekoloģiskas priekšrocības.

4.6.3. EESK var sniegt ieguldījumu Komisijas pārdomās par šo tematu un jau ir iesniegusi priekšlikumu par pastāvīgu struktūru, kuras ietvaros varētu to padziļināti analizēt.

4.7. EESK uzskata, ka ir pilnībā jāizmanto sadarbīgā patēriņa potenciāls, vienlaikus skaidrāk precizējot noteikumus, kas piemērojami tajā sniegtajiem pakalpojumiem, pamatojoties uz stabilu datu vākšanu par reālo situāciju visā ES. Jebkurā likumdošanas darbībā, kas jāveic, jāņem vērā nepieciešamība visiem tirgus dalībniekiem nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Šajā saistībā arī jānodrošina augstie Eiropas darba tiesību, sociālās aizsardzības un patērētāju tiesību aizsardzības standarti.

4.8. EESK uzskata: lai novērstu šķēršļus brīvai pakalpojumu aprītei, ir jākoncentrējas uz komercpakalpojumiem, būvniecību, tūrismu un mazumtirdzniecību, kā arī uz pakalpojumiem uzņēmumiem; dalībvalstīm jāuzlabo informēšanas pakalpojumi par valsts standartiem, kas ietekmē pārrobežu pakalpojumu sniegšanu, un ir jāpamato jebkādi noteikumi vai papildu prasības, kas bez diskriminācijas noteiktas pakalpojumu sniedzējiem, paziņojot par tām Komisijai. EESK aicina Komisiju veikt pasākumus, lai saskaņotu un uzlabotu "vienoto kontaktpunktu" veiktspēju, pilnveidojot starpsavienojumus starp esošajiem instrumentiem⁽⁹⁾.

4.9. EESK uzskata, ka ir būtiski pastiprināt pārkāpuma procedūras ar mērķi nodrošināt noteikumu ievērošanas kultūru ES līmenī un pareizu transponēšanu valstu reālajā situācijā: dalībvalstīm ir jāapgūst šī noteikumu ievērošanas kultūra, izmantojot arī spēcīgu centrālo uzraudzību; ātrākas pārkāpumu procedūras ES līmenī, ja vajadzīgs; kā arī ciešāku sadarbību un partnerību starp Komisiju un valsts pārvaldes iestādēm.

4.10. Pēc EESK domām, iniciatīvām attiecībā uz MVU, jaunuzņēmumiem, atbalstu inovācijām un digitālo tehnoloģiju pielietojumiem vajadzētu būt vairāk izceltām ierosinātajā ceļvedī, jo tie ir būtiski izaugsmei un veicina nodarbinātību Eiropas Savienībā. Šajā sakarā ir jāapsver "otrās iespējas" došana uzņēmējiem.

4.11. EESK uzskata, ka Komisijai vajadzētu pievērst maksimālu uzmanību tam, lai dalībvalstis savlaicīgi un pienācīgi transponētu jaunās publiskā iepirkuma direktīvas⁽¹⁰⁾, ņemot vērā, ka publiskais iepirkums veido apmēram 20 % no ES IKP.

4.12. Dažādie ES uzņēmumu veidi ir atkarīgi no daudzveidīgās vēsturiskās attīstības mūsu kontinentā. Starp dažādajiem veidiem ir parādījies un kļūst arvien svarīgāks sadarbīgais patēriņš, jo tas par saprātīgām cenām spēj apmierināt sabiedrības vajadzības un ietver dažāda veida nodarbinātību un uzņēmējdarbību.

4.13. Komiteja aicina Eiropas Komisiju, piemēram, ar plāna palīdzību, veicināt sociālo ekonomiku un novērst konkrētus šķēršļus, kas kavē sociālo uzņēmumu darbību, liedzot tiem pilnībā izmantot vienotā tirgus iespējas.

⁽⁸⁾ OV C 177, 11.6.2014., 1. lpp.; OV C 13, 15.1.2016., 26. lpp.; OV C 67, 6.3.2014., 23. lpp.

⁽⁹⁾ SOLVIT, RAPEX, produktu informācijas punkti utt.

⁽¹⁰⁾ Direktīvas 2014/23/ES, 2014/24/ES un 2014/25/ES.

4.14. Izmantojot visu sociālo partneru un ieinteresēto personu ieguldījumu, Eiropas standartizācijai būtu arvien vairāk jāsekmē to procesu pabeigšana un pilnveidošana, kas notiek pasaules ekonomikā, ar mērķi ne tikai radīt pievienoto vērtību, kura ES izceļ, piemēram, sociālo tirgus ekonomiku, bet arī veicināt Eiropas ekonomiku globalizācijas procesos.

4.14.1. Pasaules standartizācijas procesos ir vēlama Eiropas standartizācijas kultūras esamība un lielāka ietekme.

5. Īpašas piezīmes

5.1. *Patērētāji un iedzīvotāji*

5.1.1. Eiropas patērētāji arvien vairāk apzinās, ka dalībvalstu valdības, kuras bieži vien vadās no spēcīgām ekonomiskajām interesēm, rada arvien vairāk tiešu un netiešu šķēršļu, kas ierobežo personu brīvu pārvietošanos, preču, pakalpojumu un kapitāla apriti.

5.1.2. Preču, pakalpojumu un atbildības apdrošināšanai vajadzētu brīvi darboties visās ES valstīs.

5.1.3. Nav izveidota valstīm kopīga elektroniska sistēma, kas saskaņotu un vienkāršotu autoceļu nodevas privātajiem un komerciālajiem automobiļiem.

5.1.4. Nav saskaņota un padarīta pieejama iedzīvotājiem mehānisko transportlīdzekļu kontroles sistēma katrā valstī.

5.1.5. Elektrības kontaktligzdas, kas Eiropas iedzīvotājiem ir arvien vairāk noderīgas, vēl nav standartizētas.

5.1.6. Pat apģērbu un apavu izmēru numerācija daudzās valstīs ir atšķirīga.

5.1.7. EESK vēlas, lai tiktu veiktas patērētāju izpratnes veicināšanas kampaņas par to, kādas priekšrocības var gūt no apņēmīgas rīcības, kas vērsta uz vienotu standartu stiprināšanu vienotā tirgū.

5.1.8. EESK aicina Komisiju nākt klajā ar priekšlikumu par saskaņotas informācijas sniegšanu iedzīvotājiem par iekārtām.

5.2. *Personas ar invaliditāti*

5.2.1. Personas ar invaliditāti, kas veido 15 % no Eiropas iedzīvotājiem, saskaras ar papildu šķēršļiem, kuri liedz viņiem izmantot vienotā tirgus nodrošinātās brīvības. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas neseno izklāstu attiecībā uz Eiropas Aktu par pieejamību, kura mērķis ir veicināt piekļuvi precēm un pakalpojumiem.

5.3. *Profesijas*

5.3.1. EESK atbalsta nepieciešamību izveidot brīvajām profesijām kopīgu regulējumu, kas būtu spēkā visās Eiropas valstīs, un uzskata, ka ir jāpaplašina Eiropas profesionālā karte, tajā iekļaujot visas iespējamās kategorijas un ievērojot Profesionālo kvalifikāciju direktīvas noteikumus.

5.4. *Patenti*

5.4.1. Trūkst intelektuālā īpašuma aizsardzības sistēmas, jo īpaši attiecībā uz MVU, radot nenoteiktību par vienotā patenta un nacionālo patenta un valsts papildu aizsardzības sertifikātu līdzspastāvēšanu.

5.4.2. EESK piekrīt, ka ir jāizveido vienota tiesa, kas spēj nodrošināt vienu jurisdikciju procesiem, kas saistīti ar patentiem.

5.4.3. EESK atbalsta Eiropas Komisijas priekšlikumu uz ES līmeni pārnest vienotu tiesību piešķiršanu papildu aizsardzības sertifikātiem.

5.5. **Publiskais iepirkums**

5.5.1. Komiteja vēlas, lai publiskā iepirkuma jomā tiktu ieviesta datu vākšanas sistēma un jauni analītiskie instrumenti, kas ļautu noteikt problēmas un pārkāpumus.

5.5.2. Lai atklātu nepilnības iepirkuma procedūrās, ļoti lietderīga varētu būt Eiropas publiskā iepirkuma reģistru izveide.

5.5.3. EESK piekrīt, ka ir vēlams izveidot mehānismu, kas būtu paredzēts brīvprātīgai ar publisko iepirkumu saistīto aspektu *ex ante* novērtēšanai noteiktos apjomīgos infrastruktūras projektos.

5.6. **Solvit**

5.6.1. EESK aicina Komisiju paplašināt *SOLVIT* pilnvaras un ietekmi ar mērķi panākt, lai dalībvalstis, kuras pēdējā laikā ir ļoti vērīgas pret nacionālisma tendencēm, ievērotu vienotā tirgus noteikumus.

5.6.2. EESK uzsver, ka vienotā tirgus īstenošanas kultūra vēl ir vāja, un pārāk daudzi valstu pasākumi ir kropļojoši, lai tirgu īstenotu pilnībā.

Briselē, 2016. gada 16. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par prospektu, kurš jāpublicē, publiski piedāvājot vērtspapīrus vai atļaujot to tirdzniecību”

(COM(2015) 583 final)

(2016/C 177/02)

Ziņotāja: Milena ANGELOVA

Padome 2016. gada 15. janvārī un Eiropas Parlaments 2016. gada 18. janvārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par prospektu, kurš jāpublicē, publiski piedāvājot vērtspapīrus vai atļaujot to tirdzniecību”

(COM(2015) 583 final).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2016. gada 3. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 515. plenārajā sesijā, kas notika 2016. gada 16. un 17. martā (2016. gada 16. marta sēdē), ar 158 balsīm par, 1 balsi pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK stingri atbalsta pašreizējo regulas priekšlikumu, kā arī tā pamatā esošo pieeju, proti, vienkāršot un racionalizēt prasības attiecībā uz prospektiem, ko publicē, piedāvājot vērtspapīrus regulētos tirgos, lai padarītu tos rentablākus un iekļautās informācijas ziņā ieguldītājiem noderīgākus. EESK ir gandarīta par lielāku juridisko skaidrību, ko šajā gadījumā emitentiem, ieguldītājiem un visām ieinteresētajām personām nodrošina nevis direktīva, bet gan regula, tādējādi paaugstinot ieguldītāju paļāvību un uzticēšanos, kā arī sekmējot kapitāla tirgu savienības izveidi.

1.2. EESK atzinīgi vērtē īpašo uzsvāru uz ieguldītāju uzticības atgūšanu, atzīst īpašos pasākumus, kas veikti šai sakarā, un atbalsta principu, kas paredz, ka, padarot prospektu lasītājam saprotamāku un pielāgojot to emitenta konkrētajai situācijai, tiek iegūts divkārtš labums – samazinās izmaksas un palielinās prospekta nozīme potenciālo ieguldītāju vērtējumā. EESK uzskata arī, ka iespēja visiem ES prospektiem piekļūt vienotā, ērti lietojamā un pieejamā datubāzē būs ievērojams stimuls kapitāla tirgu attīstībai Eiropā, veicinās ieguldītāju paļāvību, kā arī sekmēs daudzveidīgāku finanšu produktu izstrādi.

1.3. Regulas priekšlikumam ir skaidri noteikts mērķis – mazināt prospekta sagatavošanas radīto administratīvo slogu visiem emitentiem, jo īpaši MVU, kuri bieži veic vērtspapīru emisiju un sekundārās emisijas, – un tāpēc tas pelnījis EESK atbalstu. Atzinīgi vērtējami arī centieni panākt, lai potenciālie ieguldītāji prospektu uzskatītu par būtisku informācijas atklāšanas līdzekli, kā arī uzlabot konvergenci starp ES prospektiem un citiem ES noteikumiem par informācijas atklāšanu.

1.4. Lai garantētu, ka ar regulas priekšlikumu tiek sasniegti tajā noteiktie mērķi, visām ieinteresētajām personām ir aktīvi jāiesaistās otrā līmeņa tiesību aktu izstrādē, kā arī padziļinātā un kvalitatīvā ietekmes novērtējumā, kas tiks veikts divus gadus pēc regulas stāšanās spēkā. EESK ir īpaši ieinteresēta aktīvi piedalīties šajās apspriedēs.

1.5. EESK mudina Komisiju precizēt vairākus neskaidrus jautājumus, kas var ietekmēt ierosinātās regulas rezultātus, un nepieļaut situāciju, kad dalībvalstīm paredzētā rīcības brīvība veicina nevajadzīga un nesamērīga sloga radīšanu emitentiem vai rada neskaidrības informācijā, kas nepieciešama ieguldītājiem. Tādēļ tiek stingri ieteikts, lai Eiropas Vērtspapīru un tirgus iestāde (EVTI), īstenojot savas pilnvaras, panāktu uzraudzības prakses ciešāku konvergenci dalībvalstīs, kā arī ņemtu vērā ne tikai vietējo regulatīvo iestāžu viedokli, bet arī vietējo ieinteresēto personu, tostarp tirgus dalībnieku, viedokli.

2. Eiropas Komisijas priekšlikums

2.1. Tādu tiesību aktu reforma, kas saistīti ar prospektu publicēšanu sakarā ar vērtspapīru publisko piedāvājumu, ir daļa no trešā pīlāra Investīciju plānā Eiropai⁽¹⁾, kura mērķis ir uzlabot uzņēmējdarbības vidi, un tā ir arī kapitāla tirgu savienības⁽²⁾ būtisks elements.

2.2. Regulas priekšlikums ir vainagojis Eiropas Komisijas ilgstošos centienus uzlabot tiesisko regulējumu attiecībā uz informācijas atklāšanu, kad tiek emitēti vērtspapīri. Tādēļ priekšlikuma komponenti būtu jāvērtē retrospektīvi, ņemot vērā progresu, kas jau panākts dažādos šo centienu īstenošanas posmos.

2.2.1. Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/71/EK⁽³⁾ tika aizstātas divas iepriekš pieņemtas direktīvas – par sniedzamo informāciju (1980. gads)⁽⁴⁾ un par prospektiem (1989. gads)⁽⁵⁾ –, par kurām ieinteresētās personas pauda stingru kritiku, jo tās ļāva izmantot Savienībā ļoti atšķirīgas prakses un bija balstītas uz savstarpējas atzišanas sistēmu, radot lielu rīcības brīvību uzņēmējas dalībvalsts iestādēm. Ar šo direktīvu pirmo reizi tika ieviests arī “vienotās pases” princips.

2.2.2. Direktīvas 2003/71/EK pārskatīšana, ko veica 2010. gadā, parādīja, ka, lai gan bija panākts zināms progress, šai direktīvai joprojām trūka nepieciešamās juridiskās skaidrības, tā nebija pietiekami efektīva un iedarbīga, kā arī nenodrošināja nepieciešamo līdzsvaru starp tirgus efektivitāti un ieguldītāju aizsardzību. Tādēļ to aizstāja ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2010/73/ES⁽⁶⁾.

2.2.3. Direktīvas 2010/73/ES ietekme tika izvērtēta trīs gadus pēc tās stāšanās spēkā. Novērtējums skaidri parādīja, ka direktīva nav spējusi nodrošināt cerētos rezultātus (piemēram, attiecībā uz prospekta kopsavilkumu), ka tā nav bijusi pietiekami vērienīga (proporcionālie informācijas atklāšanas režīmi) vai ka tajā vienkārši nebija paredzēti konkrēti pasākumi, kas atbilstu visu ieinteresēto personu cerībām.

⁽¹⁾ COM(2014) 903 final.

⁽²⁾ COM(2015) 468 final. Rīcības plānā kapitāla tirgu savienības izveidei sniegta plaša un vērienīga pasākumu programma, ar ko stiprināt tirgus finansējuma nozīmi Eiropas ekonomikā.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 4. novembra Direktīva 2003/71/EK par prospektu, kurš jāpublicē, publiski piedāvājot vērtspapīrus vai atļaujot to tirdzniecību, un par Direktīvas 2001/34/EK grozījumiem (OV L 345, 31.12.2003., 64. lpp.).

⁽⁴⁾ Padomes 1980. gada 17. marta Direktīva 80/390/EEK, ar ko koordinē prasības par to, kā sastāda, pārbauda un izplata datus, kas jāpublicē pārvedamu vērtspapīru iekļaušanai biržas oficiālajā sarakstā (OV L 100, 17.4.1980., 1. lpp.).

⁽⁵⁾ Padomes 1989. gada 17. aprīļa Direktīva 89/298/EEK, ar ko koordinē prasības par to, kā sastāda, pārbauda un izplata prospektus, kas jāpublicē sakarā ar pārvedamu vērtspapīru publisko piedāvājumu (OV L 124, 5.5.1989., 8. lpp.).

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Direktīva 2010/73/ES, ar ko groza Direktīvu 2003/71/EK par prospektu, kurš jāpublicē, publiski piedāvājot vērtspapīrus vai atļaujot to tirdzniecību, un Direktīvu 2004/109/EK par atklātības prasību saskaņošanu attiecībā uz informāciju par emitentiem, kuru vērtspapīrus atļauts tirgot regulētajā tirgū (OV L 327, 11.12.2010., 1. lpp.).

2.2.4. Regulas priekšlikums ietver daudzus jaunus aspektus un pasākumus, un to var uzskatīt par būtisku panākumu virzībā uz dažādu jautājumu labāku un efektīvāku regulējumu sabiedrības interesēs, kā arī virzībā uz to, lai emitenti un ieguldītāji Eiropas Savienībā varētu darboties efektīvi.

2.3. Priekšlikuma galvenais mērķis ir visā Savienībā atvieglot kapitāla piesaisti uzņēmumiem un padarīt to lētāku, pamatojoties uz regulatīvās iestādes ("izcelsmes valsts kompetentā iestāde") vienreizēju apstiprinājumu tikai vienā dalībvalstī, vienlaikus garantējot pietiekamu un ticamu informāciju investoriem.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK pilnīgi atbalsta Eiropas Komisijas iniciatīvu vienkāršot prospektu sagatavošanu un ar to publicēšanu saistītās procedūras, kuras jāveic, publiski piedāvājot vērtspapirus vai atļaujot to tirdzniecību regulētā tirgū, kas atrodas vai darbojas dalībvalstī, tādējādi padarot prospektus rentablākus un iekļautās informācijas ziņā ieguldītājiem noderīgākus. Atbalstu šiem principiem EESK jau ir pādusi savā atzinumā par Direktīvu 2003/71/EK ⁽⁷⁾.

3.2. EESK uzsver, cik svarīgi ir atgūt ieguldītāju uzticēšanos, un šai sakarā atzinīgi vērtē to, ka regulas projektā īpaša vērība pievērsta ieguldītājiem. EESK atzīst īpašos pasākumus, kas veikti šai ziņā, un atbalsta principu, kas paredz, ka, padarot prospektu lasītājam saprotamāku un pielāgojot to emitenta konkrētajai situācijai, tiek iegūts divkārtš labums – samazinās izmaksas un palielinās prospekta nozīme potenciālo ieguldītāju vērtējumā. EESK atzinīgi vērtē arī uzlabojumus saistībā ar riska faktoru strukturēšanu prospektā.

3.3. EESK arī pilnībā atbalsta un apstiprina Komisijas nostāju, ka ir jārikojas, lai uzlabotu emitentu situāciju, mazinot administratīvo slogu, kad publiski tiek piedāvāti vērtspapīri, jo patlaban MVU šai ziņā traucē lielais nepieciešamo dokumentu daudzums, kā arī augstās izmaksas, kas rodas, sagatavojot šos dokumentus. Komiteja uzskata, ka regulas priekšlikuma ietekmes novērtējumā minētais laika un izmaksu ietaupījums emitentiem (aptuveni 175 miljoni EUR gadā) vēl vairāk palīdzēs uzlabot ES uzņēmumu konkurētspēju.

3.4. EESK uzskata, ka iespēja piekļūt visiem ES prospektiem vienotā datubāzē varētu būt ievērojams stimuls kapitāla tirgu attīstībai Eiropā, veicināt ieguldītāju paļāvību, kā arī sekmēt daudzveidīgāku finanšu produktu izstrādi. Lai šāda datubāze būtu patiešām efektīva, tā jāizstrādā ērti lietojamā veidā, izmantojot formātus, kas nodrošina vieglu informācijas pieejamību un izmantojamību.

3.5. EESK atbalsta prasību atklāt mazāk apjomīgu, taču standartizētu informāciju; tas uzlabos arī iesaistīto iestāžu darbu un ļaus samazināt to kārtējās izmaksas.

3.6. EESK atzinīgi vērtē tiesību akta izvēli, proti, lēmumu regulēt šo jomu ar regulu, nevis direktīvu. Regula kā vienots noteikumu kopums, kas tieši īstenojams visās dalībvalstīs, izslēdz rīcības brīvību, kas līdz šim pastāvējusi direktīvas ⁽⁸⁾ transponēšanā dalībvalstu tiesību aktos. Regulas pieņemšana nodrošina iekšējā tirgus vienotību un integritāti, mazina Eiropas Savienībā spēkā esošo tiesību aktu atšķirības un sadrumstalotību, kā arī sekmē kapitāla tirgu savienības izveidi. Šāda pieeja lielā mērā atvieglos arī ieguldītāju darbību, jo tiem nebūs jāiepazīstas ar dažādu valstu tiesību aktiem, pieņemot lēmumu veikt ieguldījumus ārvalstīs.

⁽⁷⁾ EESK atzinums par Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Direktīvu 2010/73/ES, ar ko groza Direktīvu 2003/71/EK par prospektu, kurš jāpublicē, publiski piedāvājot vērtspapirus vai atļaujot to tirdzniecību, un Direktīvu 2004/109/EK par atklātības prasību saskaņošanu attiecībā uz informāciju par emitentiem, kuru vērtspapirus atļauts tirgot regulētajā tirgū (OV C 347, 18.12.2010., 79. lpp.).

⁽⁸⁾ Direktīva 2010/73/ES.

3.7. Ņemot vērā to, kā attīstījušies ES tiesību akti par prospektiem, kā arī uzskatāmi pierādīto nepieciešamību veikt pastāvīgus uzlabojumus, EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija jau priekšlikuma izstrādes posmā ir paudusi savu nodomu izvērtēt regulas ietekmi pēc tās stāšanās spēkā un, konkrētāk, ir noteikusi kritērijus minētās izvērtēšanas veikšanai. Tomēr komiteja uzskata, ka pieci gadi ir pārāk ilgs laiks, lai gaidītu šādu svarīgu vērtējumu, un aicina šo periodu būtiski saīsināt – līdz diviem gadiem pēc regulas stāšanās spēkā. Tādējādi tiktu nodrošināta iespēja drīzāk gūt priekšstatu par ierosinātās regulas ietekmi un vajadzības gadījumā veikt korektīvus pasākumus. EESK iesaka veikt kvalitatīvu padziļinātu novērtējumu, lai papildinātu noteiktos kvantitatīvos vērtēšanas kritērijus, tostarp veikt kvalitatīvu padziļinātu novērtējumu, kurā būtu analizēts, kā un kādā mērā prospekta vienkāršošanas rezultātā piesaistītais kapitāls ir uzlabojis uzņēmumu konkurētspēju un kā prospekta vienkāršošana ir palīdzējusi dalībvalstīs panākt progresu kapitāla tirgu darbības veicināšanā un tajās ietekmējusi vispārējo uzņēmējdarbības vidi. Ir būtiski novērtēt arī to, vai dalībvalstis, īstenojot regulu un piemērojot tās noteikumus jomās, kurās tām atvēlēta rīcības brīvība tos pielāgot, ir piemērojušas augstākus standartus, nekā regulā prasīts.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Robežvērtības palielināšana līdz 500 000 EUR⁽⁹⁾ emisijām, uz kurām attiecas prasība sagatavot prospektu, ir solis pareizā birokrātijas samazināšanas virzienā, lai uzlabotu MVU piekļuvi finansējumam. Savukārt dalībvalstu tiesības pieprasīt, lai tiktu izmantotas īpašas veidlapas informācijas atklāšanai par konkrētām emisijām⁽¹⁰⁾, nedrīkst radīt papildu administratīvos šķēršļus un veicināt pārmērīgu reglamentēšanu⁽¹¹⁾, un šis jautājums būtu jāiekļauj ietekmes novērtējumā, kas tiks veikts pēc regulas stāšanās spēkā. Šajā ziņā EESK saskata vairākus riskus un aicina Komisiju to sīkāk izpētīt ietekmes novērtējumā.

4.2. EESK pilnībā atbalsta to, ka Komisija īpašu vērību pievērsusi precīzas mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) definīcijas noteikšanai, un piekrist viedoklim, ka var būt nepieciešama turpmāka definīcijas pielāgošana⁽¹²⁾. Vairākos savos nesen pieņemtajos atzinumos⁽¹³⁾ komiteja jau ir uzsverusi nepieciešamību nodrošināt vienotu, atjauninātu un precīzāku definīciju.

4.2.1. EESK atbalsta definīciju, kas lietota regulas projektā (2. panta 1. punkta f) apakšpunktā) un ar ko tiek ieviesta prasība vienlaikus izpildīt vismaz divus no trim kritērijiem, kas noteikti Eiropas Komisijas lēmumā 2003/361/EK⁽¹⁴⁾. Šī pieeja būtu jāpiemēro plašāk un jāintegre visos Komisijas tiesību aktu priekšlikumos, kā arī dalībvalstu tiesību aktos un administratīvajā praksē.

⁽⁹⁾ Regulas priekšlikuma 1. panta 3. punkta d) apakšpunkts.

⁽¹⁰⁾ Regulas priekšlikuma 3. panta 2. punkts.

⁽¹¹⁾ Savā paziņojumā "Labāks regulējums labāku rezultātu sasniegšanai – ES programma" (COM(2015) 215 final, 7. lpp.) Komisija "pārmērīgu reglamentēšanu" definē šādi: "Dalībvalstis bieži vien pārsniedz ES tiesību aktu prasības, īstenojot ES tiesību aktus valsts līmenī (pārmērīga reglamentēšana)." Tajā pašā punktā Komisija norāda: "Tas var palielināt ieguvumus, bet var arī radīt nevajadzīgas izmaksas uzņēmumiem un valsts iestādēm, kas ir kļūdaini saistītas ar ES tiesību aktiem."

⁽¹²⁾ Regulas priekšlikuma 2. panta 1. punkta f) apakšpunkts.

⁽¹³⁾ EESK atzinums par tematu "Zaļā grāmata "Kapitāla tirgu savienības veidošana" (OV C 383, 17.11.2015., 64. lpp.) un EESK informatīvais ziņojums par MVU piekļuvi finansējumam (EESC-2014-06006-00-00-ri-tra), kā arī EESK atzinums par tematu "Ģimenes uzņēmumi Eiropā kā atjaunotas izaugsmes un labāku darbavietu avots" (OV C 13, 15.1.2016., 8. lpp.). Minētajos atzinumos Komisija tika aicināta precizēt MVU definīciju, lai labāk ņemtu vērā uzņēmumu daudzveidību Eiropā, kā arī risinātu jautājumu par to dažādo definīciju standartizāciju, kas patlaban noteiktas Komisijas lēmumā 2003/361/EK (kurā galvenokārt atjaunots Komisijas 1996. gada lēmums 96/280/EK, sniegtā informācija ir lielā mērā novecojusi, un nav ņemta vērā ES paplašināšanās), 2014. gada 15. maija Direktīvā 2014/65/ES par finanšu instrumentu tirgiem un 2013. gada 26. jūnija Direktīvā 2013/34/ES par noteiktu veidu uzņēmumu gada finanšu pārskatiem, konsolidētajiem finanšu pārskatiem un saistītiem ziņojumiem (jautājums par abās direktīvās piedāvāto definīciju atšķirībām risināts pašreizējā regulas priekšlikumā).

⁽¹⁴⁾ Regulas priekšlikuma 2. panta 1. punkta f) apakšpunkts. Praksē MVU sākotnējā definīcija, kas noteikta 1996. gada lēmumā 96/280/EK, prasa, lai vienlaikus tiktu izpildīti divi no trim kritērijiem. Savukārt lēmums 2003/361/EK paredz rīcības brīvību kompetentajām iestādēm administrēšanas vienkāršošanas nolūkā izmantot tikai vienu kritēriju, proti, darbinieku skaitu, dažu to politikas jomu īstenošanai (7. apsvērum), līdz ar to no definīcijas tvēruma tiek izslēgta liela daļa uzņēmumu, kuri būtu atbilstīgi, ja vienlaikus tiktu piemēroti divi no trim kritērijiem, kā to paredz sākotnējā definīcija.

4.2.2. Komiteja stingri atbalsta arī robežvērtības paaugstināšanu no 100 līdz 200 miljoniem EUR, lai definētu “uzņēmumu ar samazinātu tirgus kapitalizāciju”⁽¹⁵⁾, tādējādi apstiprinot Direktīvā 2014/65/ES⁽¹⁶⁾ iekļauto definīciju un novēršot neatbilstību starp šo definīciju un Direktīvā 2003/71/EK⁽¹⁷⁾ noteikto definīciju.

4.3. Iespēja publicēt “brīvprātīgi sagatavotus prospektus”⁽¹⁸⁾ nodrošina papildu elastību emitentiem un veicina piekļuvi ES kapitāla tirgiem.

4.4. Noteikumi, kas veicina vērtspāpīru “tālāku pārdošanu”⁽¹⁹⁾, ir ļoti pozitīvi vērtējams jauns elements.

4.5. Ierosinātie noteikumi par kodolīgā veidā sagatavotu prospekta kopsavilkumu⁽²⁰⁾ ievērojami atvieglo slogu emitentiem, novēršot trūkumu, kas novērtējuma laikā konstatēts Direktīvā 2010/73/ES. Pienākums iekļaut kopsavilkumā tikai būtisku un nozīmīgu informāciju vienkāršo situāciju gan emitentiem, gan arī ieguldītājiem, atvieglojot ieguldītājiem sniegto datu meklēšanu, kā arī dažādu emitentu prospektu salīdzināšanu. Komiteja aicina Komisiju nodrošināt, ka civiltiesiskā atbildība attiecas uz visiem gadījumiem.

4.6. Paredzētā iespēja sagatavot pamatprospektu, emitējot vērtspāpīrus, kas nav pašu kapitāla vērtspāpīri, nodrošina elastību vēl vienai emitentu kategorijai.

4.7. Vispārējais reģistrācijas dokuments⁽²¹⁾ ir risinājums, kas būtu jāizmanto, jo tas ievērojami mazina daudzus no administratīvajiem šķēršļiem emitentiem, kuri bieži veic emisijas, un tādējādi veicina viņu piekļuvi kapitāla tirgiem.

4.8. Atzinību un atbalstu ir pelnījuši arī īpašie informācijas atklāšanas režīmi⁽²²⁾, kas atvieglo uzņēmumiem informācijas publicēšanu un ieguldītājiem informācijas apstrādi.

4.9. EESK patiešām atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Vērtspāpīru un tirgu iestādei (EVTI) tiks dots uzdevums noteikt konkrētus regulatīvos un īstenošanas tehniskos standartus. Tie ietvers pamatnostādnes par riska faktoru skaidrāku novērtējumu un to iedalījumu atbilstīgās kategorijās, liekot uzsvāru uz konkrētiem, nevis vispārīgiem, riskiem, kā arī sarakstus, lai paplašinātu atklāto informāciju, ko prospektā var iekļaut ar norādi. Tādējādi tiks veicināta integritāte kapitāla tirgu jomā.

4.10. EESK ierosina iekļaut arī priekšlikumus ar mērķi palielināt tādu procedūru standartizāciju, kuras izmanto, lai pārbaudītu un pārskatītu prospektu tā publicēšanas apturēšanas vai atcelšanas gadījumā. Daudzos gadījumos tiek īstenotas vairākas procedūras ar virzību uz priekšu un atpakaļ, līdz regulatīvā iestāde pieņem galīgo lēmumu. Šādas situācijas sekas ir nevajadzīga kavēšanās, kas var radīt diezgan lielas izmaksas emitentam salīdzinājumā ar situāciju, kad visi regulatora ieteikumi tiek sniegti vienas procedūras ietvaros. Tāpēc komiteja uzskata: lai panāktu progresu kapitāla tirgu savienības izveidē, būtu lietderīgi, ja EVTI izstrādātu saskaņotus noteikumus dalībvalstīm par termiņiem un par īpašu norādījumu formātiem potenciālajiem emitentiem attiecībā uz to, kā novērst nepilnības prospekta projektā. Tādējādi emitentiem, jo īpaši MVU, būtu vieglāk sagatavot savus prospektus, kā arī tiktu radīta viendabīgāka vide, jo būtu mazāks pamats regulatīvās rīcības brīvībai.

⁽¹⁵⁾ Regulas priekšlikuma 2. panta 1. punkta f) apakšpunkta otrais ievilkums.

⁽¹⁶⁾ Direktīvas 2014/65/ES 4. panta 1. punkta 13. apakšpunkts.

⁽¹⁷⁾ Direktīvas 2003/71/EK 2. panta 1. punkta t) apakšpunkts.

⁽¹⁸⁾ Regulas priekšlikuma 4. pants.

⁽¹⁹⁾ Regulas priekšlikuma 5. pants.

⁽²⁰⁾ Regulas priekšlikuma 7. pants.

⁽²¹⁾ Regulas priekšlikuma 9. pants kopā ar 10. panta 2. punktu, 11. panta 3. punktu, 13. panta 2. punktu un 19. panta 5. punktu.

⁽²²⁾ Regulas priekšlikuma 14. un 15. pants.

4.11. Komiteja atbalsta arī praksi, kas atļauj brīvprātīgi sagatavot prospekta daļu, kurā uzņēmumi varētu sniegt ieguldītājiem faktiski pareizu papildinošu nefinanšu informāciju, kas saistīta ar tādiem jautājumiem kā vides aizsardzība, ražošanas prakse, dalība sociālajās programmās utt. Ja prospekti ir pareizi, skaidri un pilnīgi, šāda informācija ir īpaši būtiska lieliem valsts uzņēmumiem, kas ir korporatīvās sociālās atbildības paraugi.

4.12. EESK piedāvā šādus ieteikumus, kā uzlabot regulas priekšlikuma pielikumus:

4.12.1. nodaļām, kuras attiecas uz risku, jābūt konkrētākām – reģistrācijas dokumentā būtu jānošķir riski uzņēmumam un riski tā uzņēmējdarbībai (II pielikuma C daļa, 5. lpp.);

4.12.2. lai nepieļautu informācijas dublēšanos, vērtspapīru aprakstā būtu jāapskata tikai ar vērtspapīriem saistītie riski (III pielikuma C daļa, 8. lpp.);

4.12.3. vērtspapīru aprakstā nevajadzētu iekļaut informāciju par direktoru, augstākās vadības pārstāvju, konsultantu un revidentu identitāti, kā arī citu konkrētu informāciju (III pielikums, 8. lpp.), jo šī informācija ir iekļauta reģistrācijas dokumentā, ja vien vērtspapīrus neemitē akcionāri;

4.12.4. emitenta statūtus var pievienot kā atsevišķu dokumentu, uz kuru prospektā var norādīt atsauci;

4.12.5. EESK iesaka saīsināt termiņu neregulāru emitentu prospektu apstiprināšanai, kā arī saīsināt laikposmu, kas atvēlēts regulatoram atbildes sniegšanai grozījumu gadījumā, – šiem termiņiem jābūt īsākiem par sākotnēji ierosinātajiem laikposmiem. Būtu jānodrošina arī iespēja, atbildot uz piezīmēm, iesniegt tikai koriģētās prospekta daļas, kā arī būtu jāsamazina papīra kopiju skaits, ieviešot prospekta un tā pielikumu elektronisko versiju.

4.12.6. EESK aicina Komisiju noteikt saprātīgu laikposmu, kas nodrošinātu jauno noteikumu raitu un pakāpenisku ieviešanu un ļautu tirgiem un emitentiem attiecīgi pielāgoties izmaiņām.

5. Neatrisināti jautājumi

5.1. Daži jautājumi, kas var iespaidot ierosinātās regulas ietekmi, nav pietiekami precizēti, un EESK iesaka rast tiem labāku risinājumu.

5.1.1. Ir ieviesta 500 000 EUR robežvērtība attiecībā uz vērtspapīru piedāvājumiem – prospekts nav nepieciešams vērtspapīru piedāvājumiem, kuru samaksa nepārsniedz šo summu⁽²³⁾. Šādā gadījumā valsts regulators var pēc saviem ieskatiem pieprasīt emitentiem izmantot "pienācīgus informācijas atklāšanas veidus". EESK iesaka šādu "pienācīgu veidu" saturu noteikt iepriekš, lai tie būtu vienkāršāki par prospektu un lai pret šādiem emitentiem nepieļautu nevienlīdzīgu attieksmi dažādās ES dalībvalstīs.

5.1.2. Turklāt tiek ierosināti noteikumi, kas paredz, ka valsts regulatori no regulas noteikumiem par saskaņota prospekta sagatavošanu var atbrīvot visas emisijas, kuru kopējā samaksa ir no 500 000 EUR līdz 10 000 000 EUR, ar nosacījumu, ka atbrīvojums attiecas tikai uz priekšlikumiem attiecīgajā dalībvalstī un ka attiecībā uz prospektu netiek lūgts sniegt pasas piešķiršanas paziņojumu. Šai sakarā EESK uzskata, ka, jo lielāka valsts regulatora rīcības brīvība, jo lielāka iespēja nevienlīdzīgai attieksmei pret vienādu kategoriju emitentiem, piemērojot dažādu dalībvalstu tiesību aktus. Tas palīdz arī izvairīties no iespējamām nevēlamām sekām, ko radītu zemāks patērētāju aizsardzības līmenis. Ņemot to vērā, EESK uzskata, ka dalībvalstu rīcības brīvība būtu zināmā mērā jāierobežo. Attīstot šo ideju vēl vienu soli tālāk, EESK aicina Komisiju izpētīt, vai iepriekš minētais atbrīvojums visām emisijām diapazonā no 500 000 EUR līdz 10 000 000 EUR kapitāla tirgu savienības perspektīvā nevar īpaši kaitēt MVU. Vadoties pēc šādas izpētes rezultātiem, komiteja aicina Komisiju pārdomāt, vai atbrīvojums būtu jāsauglabā vai labāk tomēr jāatceļ.

⁽²³⁾ Regulas priekšlikuma 1. panta 3. punkta d) apakšpunkts.

5.1.3. Ierosinātās regulas 42. pantā minētie deleģētie akti pirms to galīgās pieņemšanas būtu plaši jāapspiež ar visām ieinteresētajām personām. EESK ir īpaši ieinteresēta aktīvi piedalīties otrā līmeņa tiesību akta izstrādes apspriedēs.

5.1.4. Tāpat arī Eiropas Vērtspapīru un tirgus iestādei (EVTI), īstenojot savas pilnvaras, lai panāktu uzraudzības prakses ciešāku konvergenci dalībvalstīs, būtu jāņem vērā ne tikai vietējo regulatīvo iestāžu viedoklis, bet arī vietējo ieinteresēto personu, tostarp tirgus dalībnieku, viedoklis.

5.1.5. Tā kā attiecībā uz emisijām, kuru samaksa nepārsniedz 500 000 EUR, prospekts nav jā sagatavo un tās nav regulas darbības jomā, EESK iesaka EK vai EVTI sniegt ieteikumus dalībvalstīm par to, kā precizēt tādu "MVU – emitentu" statusu, kuriem nav tiesību tirgoties regulētos tirgos, taču ir atļauts tirgoties daudzpusējā tirdzniecības sistēmā vai kolektīvās finansēšanas platformās. Šie ieteikumi būtu jāattiecina arī uz jautājumu par to, vai šādi uzņēmumi uzskatāmi par valsts vai privātiem uzņēmumiem un kādi uzraudzības noteikumi uz tiem attieksies.

5.1.6. EESK vērš uzmanību uz 25. panta 2. punktu, proti, uz formulējumu "valodā, ko lieto starptautisko finanšu jomā", un norāda, ka tai ir jābūt ES oficiālajai valodai, kuru akceptē uzņēmēja valsts.

5.1.7. Saistībā ar 7. pantu par kopsavilkumu, kas ietver informāciju ieguldītājiem, būtu lietderīgi iekļaut īpašus brīdinājumus par riskiem, kuri saistīti ar ieguldījumiem.

Briselē, 2016. gada 16. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Centrālajai bankai “Ceļvedis virzībai uz konsekventāku eurozonas ārējo pārstāvību starptautiskos forumos””

(COM(2015) 602 final)

un

“Priekšlikums Padomes lēmumam, ar kuru nosaka pasākumus ar mērķi pakāpeniski iedibināt eurozonas vienotu pārstāvību Starptautiskajā Valūtas fondā”

(COM(2015) 603 final – 2015/0250 (NLE))

(2016/C 177/03)

Ziņotājs: Petr ZAHRADNÍK

Eiropas Komisija 2015. gada 11. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Centrālajai bankai “Ceļvedis virzībai uz konsekventāku eurozonas ārējo pārstāvību starptautiskos forumos””

(COM(2015) 602 final)

un

“Priekšlikums Padomes lēmumam, ar kuru nosaka pasākumus ar mērķi pakāpeniski iedibināt eurozonas vienotu pārstāvību Starptautiskajā Valūtas fondā”

(COM(2015) 603 final – 2015/0250 (NLE)).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2016. gada 3. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 515. plenārajā sesijā, kas notika 2016. gada 16. un 17. martā (2016. gada 17. marta sēdē), ar 204 balsīm par, 5 balsīm pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi (priekšlikumi)

1.1. Galvenais vispārējais secinājums ir šāds: lai eurozona kļūtu aktīvāka, efektīvāka un atpazīstamāka starptautiskajās finanšu iestādēs, tai jāstiprina sava ārējā pārstāvība. Tas palīdzēs palielināt tās relatīvo ietekmi starptautiskajās finanšu iestādēs un nodrošinās tai nozīmīgāku pozīciju starptautiskajos finanšu tirgos. EESK ir izteikusi savu nostāju šajā jautājumā vēl pirms izskatāmo Eiropas Komisijas dokumentu publicēšanas⁽¹⁾.

1.2. EESK atbalsta loģiku, kas ir abu dokumentu pamatā, proti, pēc vērienīgas eurozonas iekšējās pārvaldības konsolidācijas (jo īpaši no 2009. līdz 2014. gadam) tagad, ņemot vērā panākto progresu, vajadzētu uzlabot eurozonas pārstāvību pasaules ekonomikā. Tas nozīmē, ka ir jānostiprina politiskais pilārs, kas nodrošina eurozonas darbības iekšējās kohēzijas un ārējo vajadzību līdzsvarotu saikni un konsekveni un sekmīgi eurozonas dalībvalstu ekonomikas politikas modeļu saskaņošanu.

1.3. EESK piekrīt arī tam, ka prioritāri ir jāstiprina eurozonas ārējā pārstāvība Starptautiskajā Valūtas fondā (SVF). To pamato vairāki iemesli, bet galvenokārt SVF vadošā loma pasaulē ekonomikas lietu pārvaldībā un ekonomikas politikas izstrādē, kā arī tā reālā līdzdalība vairāku ES dalībvalstu glābšanas pasākumos pēdējos gados.

⁽¹⁾ EESK pašiniciatīvas atzinums par tematu “EMS izveides pabeigšana: politiskais pilārs” (OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp).

1.4. Tomēr EESK uzskata, ka priekšlikums uzlabot ES vai eurozonas ārējo pārstāvību ir pirmais solis šā mērķa īstenošanā un tam sekos tikpat detalizēts plāns attiecību veidošanai ar citām iestādēm, piemēram, Starptautisko norēķinu banku (BIS) vai ESAO, kuras iesaistītas banku savienības un kapitāla tirgu savienības mērķu sasniegšanā. EESK ierosina Eiropas Komisijai, saglabājot eurozonas ārējās pārstāvības stiprināšanas stratēģijā SVF prioritāro nozīmi, sagatavot arī scenārijus ciešāku un efektīvāku attiecību veidošanai ar citām attiecīgām starptautiskām organizācijām, īpaši ņemot vērā to kompetences jomas.

1.5. EESK kopumā atbalsta galamērķi līdz 2025. gadam izveidot vienotu eurozonas pārstāvību SVF, kā tas ierosināts priekšlikumā par eurozonas ārējo pārstāvību, un scenāriju šā mērķa sasniegšanai. Komiteja atbalsta arī Komisijas aicinājumu Eiropas Parlamentam un Padomei panākt vienprātību, kas Padomei ļaus pieņemt visiem labvēlīgu lēmumu par ierosināto pieeju.

1.6. Šajā sakarā EESK iesaka vienlaikus skaidri un saprotami noteikt, kādas ir eurozonas ārējās pārstāvības funkcijas, un tās saskaņoti saistīt ar Eiropas Savienības funkcijām kopumā, lai saglabātu vienotā tirgus integritāti. EESK uzskata, ka eurozonas ierosinātā pārstāvība SVF ietver jautājumus, kas faktiski un pēc būtības attiecas ne tikai uz eurozonas tematiku, bet ir ārkārtīgi svarīgi arī visai ES un visām tās dalībvalstīm. Saistībā ar iecerēto eurozonas ārējo pārstāvību EESK iesaka ņemt vērā arī eurozonas turpmākās paplašināšanās jautājumu. Šāda koordinācija var būt par papildu pamatojumu un iemeslu, lai apsvērtu lēmumu par kādas dalībvalsts gatavību pievienoties eurozonai.

1.7. EESK atbalsta galvenos elementus, kas ietverti trīspakāpju scenārijā, ar kuru līdz 2025. gadam paredzēts nodrošināt atsevišķu pārstāvību SVF, kā arī šā mērķa sasniegšanai paredzētos pārejas posmus. Tomēr ir vajadzīgs atbilstīgs politisks spiediens, lai dalībvalstis noteiktajos termiņos varētu izpildīt savas saistības un pienākumus.

1.8. Komiteja arī atbalsta priekšlikumu izveidot sistēmu, kas dotu iespēju iecelt pārstāvi, kura kompetencē ir eurozonas intereses, pirmkārt, Starptautiskajā Valūtas fondā, kā arī visās pārējās attiecīgajās finanšu iestādēs Briselē (tādējādi SCIMF kļūtu par Ekonomikas un finanšu komitejas pilntiesīgu apakškomiteju). Ir jāizveido arī struktūra, kas pārstāvētu eurozonas kopējās intereses Vašingtonā un nodrošinātu reālu un saprotamu koordināciju ar ES dalībvalstīm, kuras nav eurozonas dalībvalstis.

1.9. EESK cer, ka ar ierosināto procedūru tiks panākta efektīvāka un ciešāka dalībvalstu ekonomikas politikas un tās ārējās dimensijas koordinācija, un sagaida, ka attiecīgās ES iestādes un struktūras apspriedīsies par šo jautājumu, nodrošinot arī lielāko iespējamo pārredzamību.

1.10. Pēc EESK domām, abi dokumenti galvenokārt attiecas uz šā jautājuma procesuāliem, organizatoriskiem vai leģislatīviem/juridiskiem aspektiem. EESK iesaka veikt ekonomisku analīzi un sagatavot īsu aprakstu par priekšrocībām un rezultātiem, kas gaidāmi pēc procedūras ieviešanas.

1.11. EESK piekrīt ierosinātajai praksei sniegt regulārus ziņojumus, sākot no 2017. gada pavasara, par panākto progresu eurozonas ārējās pārstāvības stiprināšanā.

2. Komisijas priekšlikumi: saturs un analīze

2.1. Šajā atzinumā ir apkopotas piezīmes par diviem dokumentiem, kas publicēti 2015. gada 21. oktobrī un ir daļa no pasākumu kopuma, kas paredzēts Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) izveides pabeigšanai. Abos dokumentos apskatīta viena no pasākumu kopuma prioritātēm – eurozonas ārējā pārstāvība. Pasākumu kopumu veido savstarpēji saistītu un uz nosacījumiem balstītu pasākumu sistēma, kurā visi pasākumi ir svarīgi, lai 2025. gadā sasniegtu izvirzīto mērķi.

2.2. Šā projekta pamatā ir esošie priekšlikumi par padziļinātas un patiesas EMS izveidi (2012. gada novembris), un projekts atkārtoti uzsvērts 2015. gada jūnija piecu priekšsēdētāju ziņojumā.

2.3. Izskatāmajos dokumentos izmantots pamatprincips, ka SVF ir galvenā iestāde, attiecībā uz kuru būtu jāpastiprina eurozonas ārējā pārstāvība.

2.4. Ja tai būtu vienota pārstāvība, eurozona spētu paust vienotu nostāju SVF tādās jomās, kurās ES politikas ir lielā mērā saskaņotas, proti, ekonomikas un fiskālā politika, makroekonomikas uzraudzība, valūtas maiņas kursa politika un finanšu stabilitāte.

2.5. Reaģējot uz šo situāciju, ierosinātajā priekšlikumā atbalstīta konsekventāka un efektīvāka eurozonas ārējā pārstāvība SVF, balstoties uz stratēģiju, kuras mērķis ir pēc iespējas ātrāk vienotos par scenārija saturu un pakāpeniski to īstenot. Lai to panāktu, ir ierosināti trīs posmi.

2.6. Eurozonas ārējās pārstāvības stiprināšanas projekta īstenošanai jābūt pārredzamai, un ar regulāriem progresa ziņojumiem ir jāinformē ieinteresētās sabiedrības grupas.

2.7. Tiesību aktu noteikumus, kas ietverti priekšlikumā lēmumam (COM(2015) 603 final), eurozonas vienotās pārstāvības galīgā forma Starptautiskajā Valūtas fondā 2025. gadā ir aprakstīta šādi:

— vadītāju padome: Eurogrupas priekšsēdētājs iepazīstina ar eurozonas nostāju,

— Starptautiskā Monetārā un finanšu komiteja (IMFC): eurozonu pārstāv Eurogrupas priekšsēdētājs,

— SVF valde: eurozonas valstu grupas izpilddirektors tieši pārstāv eurozonu pēc tam, kad izveidota viena vai vairākas grupas, kuru sastāvā ir vienīgi eurozonas dalībvalstis (pēc Eurogrupas priekšsēdētāja priekšlikuma ievēlē izpilddirektoru; mutisko un rakstisko paziņojumu pilnīga koordinācija).

2.8. Eurozonas paplašināšanās gadījumā tiks izdarītas vajadzīgās izmaiņas, saskaņojot tās ar valstīm, kuras nav eurozonas dalībvalstis, un tiks veikti pasākumi, lai attiecīgi pielāgotu vienoto pārstāvību.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Pirmajā izskatāmajā dokumentā galvenokārt izskatīti procesuālie un organizatoriskie aspekti, bet otrajā izklāstīti secinājumi tiesību akta priekšlikuma veidā. Abi dokumenti ir vienlīdz svarīgi, lai izveidotu eurozonas politisko pilāru un nodrošinātu eurozonas iekšējo un ārējo instrumentu līdzsvarotību. Vienota nostāja eurozonas ārējā pārstāvībā stiprinās koordināciju un kohēziju, kā arī palīdzēs saskaņot dažādās dalībvalstu ekonomikas politikas. Lai nodrošinātu un īstenotu šādu perspektīvu, ir jāuzņemas lielāka atbildība attiecībā uz ciešāku integrāciju un iestāžu nostiprināšanu.

3.2. No 2009. līdz 2014. gadam pieņemts līdz šim lielākais skaits pasākumu Savienības ekonomikas politiku koordinēšanai (t. sk. Eiropas pusgada cikliskā procesa ieviešana, Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumu pielāgošana, sešu tiesību aktu kopuma un divu tiesību aktu kopuma pieņemšana, Līgums par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību ekonomiskajā un monetārajā savienībā (fiskālais pakts), Eiropas Stabilizācijas mehānisms (ESM), banku savienība, kapitāla tirgu savienība u. c.). Lielākā daļa šo pasākumu bija paredzēti tam, lai novērstu nepilnības eurozonas pamatelementos vai pieņemtu īstermiņa glābšanas pasākumus, reaģējot uz ekonomikas un fiskālās politikas galvenajām prasībām. Pasākumu kopums, kas publicēts 2015. gada 21. oktobrī pēc piecu priekšsēdētāju ziņojuma, ir pēc ilgiem laikiem pirmais vērienīgais projekts, kas orientēts uz nākotni un kura galvenais mērķis ir attīstīt un uzlabot eurozonas iestāžu sistēmu, instrumentu klāstu, kā arī eurozonas struktūru, ko varētu optimizēt un vēl vairāk integrēt ar minēto pasākumu palīdzību.

3.3. No 2009. līdz 2014. gadam pieņemtie pasākumi bija galvenokārt paredzēti eurozonas iekšējās darbības stiprināšanai, un ar tiem nebija paredzēts nodrošināt eurozonas ārējo pārstāvību atbilstīgi tās svarīgajai nozīmei un ekonomikas politikas koordinācijas jomā panāktajam progresam. Starptautiskajās finanšu iestādēs un – plašākā nozīmē – starptautiskajos finanšu tirgos eurozona vai nu zaudēja savu pozīciju relatīvā izteiksmē, vai arī nepilnīgi izmantoja savu potenciālu. Tātad uzlabotai eurozonas ārējai darbībai vajadzētu būt jūtamai arī ārpusaulē un pasaules finanšu sistēmā tai jābūt konsekventākai un vienotākai.

3.4. Eurozonas ārējās pārstāvības jautājums ir jāskata plašākā politiskā kontekstā, kas bija pamatā piecu priekšsēdētāju ziņojumam. No tā var secināt, ka:

a) EMS pašreizējā struktūra nav pietiekama, lai nodrošinātu konkrētas priekšrocības, ko varētu dot eurozona;

b) pasākumi, kas saistīti ar eurozonas iekšlietām, nevar efektīvi ietekmēt euro nozīmi pasaules ekonomikā, ja eurozonai nav atbilstošas ārējās pārstāvības.

3.5. Var apgalvot, ka gadījumā, ja eurozonas ārējā pārstāvība netiks iedibināta, netiks arī izmantots šīs zonas potenciāls attiecībā uz pasaules ekonomikas un monetārās politikas izstrādi un samazināsies euro kā darījumu, ieguldījumu un rezerves valūtas pievilcīgums globālā mērogā.

3.6. Vajadzību koncentrēties uz SVF pamato ES un SVF ekonomikas politikas un to instrumentu izteiktā savstarpējā papildināmība, jo tagad tie ir būtiski pastiprināti un saskaņoti Eiropas Savienībā, un jo īpaši eurozonā⁽²⁾. SVF ir vadošā pasaules iestāde ekonomikas pārvaldības jomā, un tai bija svarīga nozīme, lai sadarbībā ar Eiropas Komisiju un Eiropas Centrālo banku izstrādātu un īstenotu glābšanas pasākumu kopumu tām dalībvalstīm, kuras skārusi ekonomikas un parāda krīze. Sagaidāms, ka SVF nozīme turpinās pieaugt, un SVF un eurozonas sadarbība tagad tiks skatīta daudz plašākā un sarežģītākā perspektīvā, neaprobežojoties ar katras dalībvalsts atsevišķo perspektīvu. Tajā pašā laikā EESK norāda: ja eurozonai jau no sākuma būtu bijis savs Eiropas Monetārais fonds, kā tas bija paredzēts sākotnējos priekšlikumos pirms Eiropas monetārās sistēmas izveides pagājušā gadsimta 70. gadu beigās, tad krīzes laikā tam būtu bijusi tieši tāda pati funkcija, kāda faktiski bija SVF.

3.7. Spēcīgāku un efektīvāku eurozonas ārējo pārstāvību kavē daudzi šķēršļi, kas ir pienācīgi noteikti un novērtēti:

— sadrumstalotība dalībvalstu vidū (visas 19 eurozonas dalībvalstis SVF valdē ir sadalītas pa sešām valstu grupām, turklāt divas ir pārstāvētas atsevišķi; šāda kārtība bieži vien liedz eurozonas dalībvalstīm paust kopēju nostāju),

— nav pienācīgi pārstāvēta visa eurozona (SVF valdē nav vienota eurozonas pārstāvja ar oficiālām pilnvarām; šo funkciju pašlaik pilda EURIMF priekšsēdētājs); Starptautiskajam Valūtas fondam nav ideāla partnera, lai risinātu eurozonas kopīgo interešu jautājumus (atkal jānorāda uz nesen veiktajiem ekonomikas politiku ciešākas koordinēšanas pasākumiem); Eiropas Centrālajai bankai SVF valdē ir novērotāja statuss,

— nepietiekama koordinācija eurozonā (jo tā arī nav īstenota vienošanās, kas panākta 1998. gadā Vīnē notikušajā Eiropadomes sanāksmē); koordinācija ES līmenī, ko veic Ekonomikas un finanšu komiteja un tās apakškomiteja, kuras pārziņā ir SVF un ar to saistītie jautājumi (SCIMF), faktiski lielākoties nozīmē to, ka katra dalībvalsts aizstāv savu nostāju.

⁽²⁾ EESK pašiniciatīvas atzinums par tematu "Valsts parāda krīzes ietekme uz ES pārvaldību" (OV C 51, 17.2.2011., 15. lpp.).

3.8. Ņemot vērā iepriekšminēto, no diviem izskatāmajiem dokumentiem var izdarīt svarīgu secinājumu: lai konkrēti īstenotu dokumentu saturu, ir vajadzīga cieša koordinācija vairākos aspektos, t. i., starp eurozonas iekšējiem un ārējiem instrumentiem, lai optimizētu eurozonas struktūru un darbību, saskaņotu ekonomikas politikas, panāktu kohēziju un konvergenci; starp eurozonas valstīm un dalībvalstīm, kuras nav ieviesušas vienoto valūtu (izmantojot procedūru, kas jāievēro eurozonas paplašināšanās gadījumā); starp dažāda veida eurozonas ārējo pārstāvību (monetārajos jautājumos, struktūrpolitikā, banku sektorā un finanšu tirgū, ekonomikas politikā). Konceptija, ka euro ir ES vienota valūta, var būt par pamatu šādas koordinēšanas principu izstrādei.

3.9. Par vispārīgu piezīmi var uzskatīt arī nepieciešamību līdzsvarot izskatāmo dokumentu procesuālos, administratīvos un leģislatīvos aspektus, izmantojot pienācīgu pamatojumu, kas balstīts uz ekonomikas un politikas analīzi.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Ņemot vērā iepriekšminētās vispārīgās piezīmes, varētu ieteikt izstrādāt vienkāršu shēmu, kurā parādīta jaunās ES ekonomikas pārvaldības un SVF un, iespējams, citu iestāžu politikas savstarpējā saikne, pēc analogijas ar Eiropas pusgada īstenošanas scenārija saturu un grafiku, lai šā jautājuma apspriešana būtu skaidrāka un vienkāršāka.

4.2. Var ieteikt arī izstrādāt attiecīgo ES iestāžu un struktūru darbības iekšējās koordinācijas scenāriju, lai nodrošinātu reālu sinerģiju starp tām, jo īpaši šā projekta sagatavošanas un pārejas posmos un Eiropas zonas paplašināšanās periodā noteikumu un procedūru elastīguma aspektā. Lai nodrošinātu vislielāko iespējamo pārredzamību un demokrātisku pārskatatbildību, kā rosināts Komisijas paziņojumā, ar Kopienas lēmumu pieņemšanas metodi saderīga funkcija šajos jautājumos būtu jāpilda Eiropas Parlamentam.

4.3. Priekšlikums paplašināt eurozonas ārējo pārstāvību ir daļa no pasākumu kopuma, ar kuru pārstrādāts Eiropas pusgada process un izveidotas valstu konkurētspējas valdes un Eiropas Fiskālā padome. Lai šos pasākumus īstenotu, ES un eurozonai jābūt pārstāvētai citās attiecīgajās starptautiskajās struktūrās. Šajā nolūkā būtu lietderīgi stiprināt sinerģiju ar ESAO, G7 un G20, Starptautisko norēķinu banku (BIS) un Pasaules Banku. Šīs darbības saistītas ar makroekonomikas politiku, finanšu regulējuma reformas un fiskālās pārredzamības īstenošanu un koordinēšanu (ko veic ES un eurozonas pārstāvji – Eiropadomes, Eiropas Komisijas un Eurogrupas priekšsēdētāji, Eiropas Komisijas un Eiropas Centrālās bankas pārstāvji – un G7 un G20 dalībvalstu ministri), kā arī ar jautājumiem, kas attiecas uz banku savienības un kapitāla tirgu savienības izveidi, un citiem saistītiem tematiem. Ir arī citas iespējas, piemēram, Āzijas Infrastruktūras investīciju banka (AIIB), kurā ir individuāli pārstāvētas diezgan daudzas dalībvalstis.

4.4. Izklāstītie secinājumi liek domāt, ka eurozonas ārējās pārstāvības efektivitātes uzlabošana ir pirmais solis, kas nepieciešams, lai stiprinātu ES vienotās valūtas ietekmi, nozīmi un statusu pasaules ekonomikā; tas jādara saistībā ar projektu EMS izveides pabeigšanai, un šā projekta veiksmīga īstenošana būs lielā mēra atkarīga no reālajiem eurozonas ekonomikas darbības rezultātiem un visu attiecīgo ekonomikas politiku īstenošanas kvalitātes.

Briselē, 2016. gada 17. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 806/2014, lai izveidotu Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu”

(COM(2015) 586 final – 2015/0270 (COD))

(2016/C 177/04)

Ziņotājs: Daniel MAREELS

Eiropas Parlaments 2016. gada 18. janvārī un Padome 2016. gada 20. janvārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 806/2014, lai izveidotu Eiropas noguldījumu garantiju sistēmu”

(COM(2015) 586 final – 2015/0270 (COD)).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2016. gada 3. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 515. plenārajā sesijā, kas notika 2016. gada 16. un 17. martā (2016. gada 17. marta sēdē), ar 197 balsīm par, 2 balsīm pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. **Kopā un vienlaikus** ar priekšlikumu par Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu (ENAS) Komisija publicēja arī paziņojumu **“Ceļā uz banku savienības izveides pabeigšanu”** ⁽¹⁾. Tas liecina, ka abi dokumenti ir jāskata vienkopus un ka jaunu riska dalīšanas pasākumu ieviešana (ENAS priekšlikums) ir jāpapildina ar riska samazināšanas papildu pasākumiem Banku savienības ietvaros (skatīt paziņojumu). No tā ir konstatējams, ka abi šie dokumenti ir divi viena veseluma elementi, un līdz ar to komiteja uzskata par nepieciešamu paust viedokli arī par paziņojumu. EESK atzinīgi vērtē gan tiesību akta priekšlikumu, gan paziņojumu.

1.2. Tā kā ENAS un **riska mazināšanas jomā** izsludinātajiem pasākumiem ir kopīgi vairāki svarīgi pamatmērķi, kas ir saistīti ar Banku savienības stiprināšanu un izveides pabeigšanu, komiteja **rezumējot un principā** uzskata, ka abi minētie pasākumu veidi būtu **jāisteno vienā veidā, izmantojot ekvivalentus instrumentus un metodes**. Šīs metodes, ar kuru palīdzību ir jānodrošina identiskas garantijas attiecīgo mērķu sasniegšanai, ir īpaši piemērotas tāpēc, ka abi šo pasākumu veidi ir komplementāri un nepieciešami, lai panāktu līdzsvarotu un visiem pieņemamu risinājumu, kas turklāt būtu arī pārlicinošs. Tāpēc ar mērķi nodrošināt reālu progresu komiteja uzskata, ka ir īpaši **svaŗīgi rūpēties**, lai ENAS un šie riska mazināšanas pasākumi tiktu **izskatīti un īstenoti nekavējoties, vienlaicīgi un efektīvi** saskaņā ar skaidru un konkrētu grafiku. Vienlīdz svarīga ir virzībai piemērotu apstākļu radīšana, **lai turpinātu Ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) veidošanu**, kurā **Banku savienība** ir nozīmīgs elements.

1.3. Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmai ir ļoti liela nozīme Banku savienībā – tā ir tās trešais pīlārs. Komiteja jau iepriekš ir nešaubīgi paudusi savu atbalstu Banku savienības izveides pabeigšanai un Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmai, uzsverot, ka šajā jomā ir nepieciešama strauja rīcība, lai stiprinātu ekonomisko un finansiālo stabilitāti Eiropas Savienībā.

⁽¹⁾ COM(2015) 587 final.

1.4. Stabili, droši un labi aizsargāti noguldījumi ir visu – īpaši uzkrājēju un noguldītāju – interesēs. Komiteja joprojām ir pārliecināta, ka ir svarīgi saglabāt viņu uzticēšanos un sniegt labāko iespējamo aizsardzību. Tāpēc ir jāstiprina uzkrājēju un noguldītāju uzticēšanās bankām un jādod viņiem iespēja izmantot priekšrocības, ko rada finanšu integrācija un vienlīdzīga konkurence banku vidū. Turklāt stabili noguldījumi ir nepieciešami ekonomikas, kā arī mājsaimniecību un uzņēmumu – īpaši MVU – finansēšanai.

1.5. EESK uzskata, ka ar ENAS palīdzību ir jārod iespēja turpināt Banku savienības stiprināšanu, kāpināt tās noturību pret iespējamām finanšu krīzēm un uzlabot finanšu stabilitāti. Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēma labvēlīgi ietekmēs konkrētu dalībvalstu un banku situāciju, jo ar tās palīdzību ir iespējams labāk pārvarēt vietējos satricinājumus. Tas var novērst vēlmi spekulēt pret atsevišķām valstīm vai bankām un tādējādi mazināt risku, ko rada līdzekļu masveida aizplūšana no bankām. Vienlaikus tas turpinās vājināt saikni starp bankām un to valstu valdībām.

1.6. Bankām ļoti svarīgi ir pasākumi, ar kuriem iecerēts mazināt risku Banku savienībā. Tie palīdz stiprināt Banku savienību, nodrošinot vienlīdzīgu konkurences apstākļus starp bankām un vājinot banku saikni ar to valstu valdībām. Tādējādi tiek uzlabota sistēmas noturība un stabilitāte. Lai būtu iespējams akceptēt riska dalīšanas mehānismus, ir reāli jāievieš vienlīdzīgi apstākļi no regulējuma un uzraudzības viedokļa, kas savukārt veicinās nepieciešamo savstarpējo uzticēšanos starp visām Banku savienības projekta pusēm.

1.7. Lai būtu iespējams īstenot šos pasākumus, visām dalībvalstīm ir pilnībā jāievieš esošais Banku savienības tiesiskais regulējums (Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīva un Direktīva par noguldījumu garantiju sistēmām). Pozitīvi vērtējams fakts, ka to dalībvalstu skaits, kurām atlicis vēl daudz darāmā, ir būtiski samazinājies kopš priekšlikumu par ENAS un paziņojuma publicēšanas. Komisija šobrīd strādā ar pārējām valstīm.

1.8. Ir vēl vairāk jācenšas mazināt riskus banku nozarē un Banku savienībā nodrošināt maksimālu saskaņotību tajās jomās, kurās pasākumi jau ir veikti. Šajā nolūkā ir nepieciešams vispirms ieviest labi kapitalizētas, stabilas un efektīvas valstu noguldījumu apdrošināšanas sistēmas. Turpinot šā Banku savienības pilāra īstenošanu, pēc iespējas ir jācenšas novērst dažādos iespējamajos bezrūpīgas rīcības riskus gan attiecībā uz bankām, gan valdībām un noguldītājiem. Bezrūpīgas rīcības riski principā var būtiski apdraudēt pašu Banku savienības darbības efektivitāti un drošību. Šeit nav lieks nosacījums, saskaņā ar kuru dalībvalsts ENAS var izmantot tikai tad, ja ir izpildīti visi priekšnosacījumi.

1.9. Komiteja uzskata, ka Komisijai būtu jāveic padziļināts un visaptverošs ietekmes novērtējums, kuru, iespējams, varētu balstīt uz līdzīgiem iepriekš saistībā ar direktīvām par noguldījumu garantiju sistēmu īstenošiem pētījumiem, ņemot vērā, cik šis jautājums ir svarīgs no Banku savienības, EMS pabeigšanas un uzkrājēju un noguldītāju uzticēšanās viedokļa. Turklāt rezultāti būs jāpublicē arī ar mērķi vēl vairāk stiprināt šā priekšlikuma leģitimitāti.

1.10. Turklāt valstu vidū joprojām pastāv ievērojamas atšķirības un vairākās jomās ir daudz sarežģījumu, kā cita starpā liecina arī vairāki neseni starptautiskie ziņojumi. Šīs atšķirības ir jānovērš, un problēmas jārisina. Kā vienu no tām var minēt ieņēmumus nenesošu kredītu ievērojamo apmēru banku nozarē un tā nevienlīdzīgo sadalījumu starp bankām un eurozonas dalībvalstīm.

1.11. Komiteja uzskata, ka tālākas risku samazināšanas ietvaros ir jāvēlī pietiekama uzmanība tās ietekmei uz kredītu piešķiršanu. Jāņem vērā, ka kredītu piešķiršanai maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), maziem un vidējiem ražotājiem (MVR), jaunuzņēmumiem un citiem jauniem uzņēmumiem arī turpmāk jāpaliek vienai no galvenajām ES un tās dalībvalstu prioritātēm.

1.12. Turklāt komiteja uzskata, ka vienlīdz svarīgi ir arī panākt progresu Ekonomiskās un monetārās savienības izveidē, kura cita starpā balstīta uz monetārā un finanšu pilāra, kas ietver īstas, ES vadītas Banku savienības izveidi. Komiteja jau iepriekš ir norādījusi, ka EMS joprojām ir trausla un saskaras ar smagām problēmām, tāpēc ir jāturpina tās stiprināšana, attīstot visus pilārus.

1.13. EESK uzskata, ka šajā jomā ir absolūti nepieciešams izveidot progresam labvēlīgus un piemērotus apstākļus. Komiteja uzskata, ka galvenais jautājums ir uzticēšanās un tās stiprināšana starp dalībvalstīm. Lai nodrošinātu uzticēšanos dalībvalstu vidū, ir arī nepieciešami vienlīdzīgas konkurences apstākļi un koordinēta pieeja, kas vērsta uz konvergenci.

1.14. Konverģence krīzes laikā vājinājās, un tagad īstermiņā ir jāatjauno tās progress dalībvalstīs un starp dalībvalstīm. Vienlaikus ir jāatbalsta ekonomikas atveseļošanās, jāveicina makroekonomikas līdzsvara trūkuma novēršana un jāuzlabo pielāgošanās spēja.

1.15. Komiteja vēlētos, lai jaunā noguldījumu apdrošināšanas sistēma neietekmē banku nozares izmaksas, bet vienlaikus tā uzskata, ka ir vēlams, lai ieguldījumu aprēķināšanas metode, kas pamatota uz risku, tiktu precizēta tieši priekšlikumā par ENAS, nevis deleģētajos aktos. Jautājums skar īpaši svarīgu plānotā regulējuma elementu, kas principā būtu jādefinē visaugstākajā līmenī.

2. Konteksts

2.1. Jau Banku savienības radīšanas laikā tika nolemts, ka tās pilāri tiks ieviesti pakāpeniski.

2.2. Vienotā uzraudzības mehānisma izveide, kura ietvaros Eiropas Centrālā banka (ECB) uzrauga⁽²⁾ bankas⁽³⁾ eurozonā, kā arī vienotā noregulējuma mehānisma ieviešana, sākot ar 2016. gada 1. janvāri, ir divi pirmie posmi.

2.3. Pašlaik tiek ierosināta **Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēma**⁽⁴⁾, kas ir trešais Banku savienības pilārs. Tās pamatā ir Direktīva par noguldījumu garantiju sistēmu⁽⁵⁾, ar kuru tika izveidotas valstu noguldījumu garantiju sistēmas un noteikta institucionālo aizsardzības sistēmu atzīšana par noguldījumu garantiju sistēmām. Arī piecu priekšsēdētāju ziņojumā "Eiropas Ekonomiskās monetārās savienības izveides pabeigšana"⁽⁶⁾ ir ierosināta šādas sistēmas ieviešana ilgtermiņā.

2.4. Plānots, ka jaunais priekšlikums⁽⁷⁾ tiks īstenots pakāpeniski⁽⁸⁾.

2.4.1. Pirmais posms ietver *pārpadrošināšanas pieeju*, kas ilgs trīs gadus – līdz 2020. gadam. Šajā posmā valstu noguldījumu garantiju sistēmai ENAS līdzekļi būs pieejami tikai tad, kad tā būs izsmēlusi visus savus resursus, un ar nosacījumu, ka attiecīgā dalībvalsts ir izpildījusi Direktīvas par noguldījumu garantiju sistēmām noteikumus. Mērķis ir vājināt saikni starp bankām un to valstu valdībām.

2.4.2. Pēc tam ENAS pakāpeniski kļūs par kopīgu sistēmu ("kopapdrošināšana"). Šajā posmā nebūs nepieciešams, lai valsts noguldījumu garantiju sistēma būtu izsmēlusi savus resursus pirms ENAS līdzekļu izmantošanas, ja rastos tāda vajadzība. ENAS ieguldījums sākotnēji būs noteikts salīdzinoši zemā līmenī (20 %), taču pēc četriem gadiem tas sasniegs 80 %. Tas paaugstina līmeni riska dalīšanai starp valstu sistēmām.

2.4.3. Trešajā posmā ENAS segtā riska daļa pakāpeniski tiks palielināta līdz 100 %. Tādējādi, sākot no 2024. gada, valstu noguldījumu garantiju sistēmas pilnībā tiks aizstātas ar jauno sistēmu, kas kļūst par vienīgo atbildīgo par kompensāciju izmaksu noguldītājiem.

2.5. Šajā kontekstā priekšlikumā ierosināta Eiropas noguldījumu apdrošināšanas fonda tūlītēja izveide. To finansēs no banku iemaksām, kas tiks noteiktas atkarībā no to riska. Šai sistēmai nevajadzētu nelabvēlīgi ietekmēt banku nozares izmaksas, jo Eiropas iemaksas tiek atņemtas no to iemaksām valstu noguldījumu garantiju sistēmās.

2.6. Sistēma ietver stingras garantijas: tiek apdrošinātas tikai tās valstu noguldījumu garantiju sistēmas, kuras atbilst ES noteikumiem un ir veidotas saskaņā ar tiem.

⁽²⁾ Kopš 2014. gada novembra.

⁽³⁾ Lielās bankas (aptuveni 130) tieši uzraudzīs Eiropas Centrālā banka, savukārt citu banku (vairāk nekā 6 000) uzraudzību primāri nodrošinās valstu regulatori.

⁽⁴⁾ Pazīstama arī kā *EDIS (European Deposit Insurance Scheme)*.

⁽⁵⁾ Šajā direktīvā noteikta aizsardzība ES noguldītāju veiktajiem noguldījumiem EUR 100 000 apmērā.

⁽⁶⁾ Skatīt "Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšana" (*Jean-Claude Juncker* ziņojums, kas sagatavots ciešā sadarbībā ar *Donald Tusk*, *Jeroen Dijsselbloem*, *Mario Draghi* un *Martin Schulz*), īpaši 11. lpp.

⁽⁷⁾ Skatīt "Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 806/2014, lai izveidotu Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu", COM(2015) 586 final – 2015/0270 (COD), publicēts 2015. gada 24. novembrī.

⁽⁸⁾ ENAS uzbūvē tiks ievērots Banku savienības struktūras veids – vienots noteikumu kopums, ko veido pašreizējā Direktīva par noguldījumu garantiju sistēmu, kas piemērojama 28 dalībvalstīs un kuru papildina ENAS, kas ir saistoša visām eurozonas valstīm un ir atvērta citām dalībvalstīm, kuras vēlas pievienoties Banku savienībai.

2.7. Vienlaikus ar jaunās sistēmas ieviešanu Komisija paziņojumā “Ceļā uz banku savienības izveides pabeigšanu” paziņoja par pasākumu kopumu nolūkā mazināt risku Banku savienībā⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾.

3. Vispārīgas piezīmes un komentāri

3.1. Komisijas paziņojums⁽¹¹⁾ par riska mazināšanu Banku savienībā ir publicēts vienlaikus ar priekšlikumiem par ENAS. Komisijas skatījumā abas publikācijas būtu jāskata vienkopus. Plašākas riska dalīšanas ieviešana (skatīt priekšlikumu par ENAS) ir jāpapildina ar citiem riska mazināšanas pasākumiem. Tāpēc komiteja uzskata, ka abi dokumenti atspoguļo divus viena kopuma elementus. Ņemot vērā šos secinājumus, par jaunajiem dokumentiem būtu jāizsaka sekojošās piezīmes un komentāri.

3.2. EESK jau sākotnēji ir paudusi atbalstu Banku savienībai un pasākumiem, kas veikti attiecībā uz tās pirmo un otro pīlāru⁽¹²⁾. Komiteja uzskatīja, ka šis jautājums ir jārisina nekavējoties⁽¹³⁾.

3.3. Komiteja vienmēr ir atbalstījusi arī Banku savienības izveides pabeigšanu⁽¹⁴⁾ un strauju trešā noguldījumu aizsardzības pīlāra pievienošanu. Šajā ziņā EESK jau iepriekš aicināja stiprināt un uzlabot Kopienas noguldījumu aizsardzības sistēmu⁽¹⁵⁾.

3.4. Komiteja atzinīgi vērtē priekšlikumus par ENAS un piekrīt mērķiem, kas noteikti, lai stiprinātu Banku savienību ar regulu, uzlabotu un saskaņotu noguldītāju aizsardzību, stiprinātu finanšu stabilitāti un vēl vairāk ierobežotu saikni starp bankām un to valstu valdībām.

3.5. Piemērojot riska dalīšanas principu, šāda sistēma varētu labvēlīgi ietekmēt atsevišķu dalībvalstu un banku situāciju, jo nepieciešamības gadījumā tā labāk nekā esošās valstu sistēmas varētu palīdzēt absorbēt ievērojamus satricinājumus vietējā līmenī. Tas var novērst vēlmi spekulēt pret atsevišķām valstīm vai bankām, kā arī mazināt vispārējo risku Banku savienībā kopumā.

3.6. Ir īpaši svarīgi nodrošināt augstu aizsardzības līmeni un maksimālu aizsardzību noguldītāju noguldījumiem. Kopš krīzes ir veikti ievērojami uzlabojumi, un jauno priekšlikumu mērķis var palīdzēt vēl vairāk palielināt uzticēšanos, jo tie var veicināt spēcīgāku finansiālo integrāciju starp valstīm un vienlīdzīgas konkurences apstākļus starp bankām.

⁽⁹⁾ Tie cita starpā ir šādi:

- valstu izvēles iespēju un rīcības brīvības ierobežošana prudenciālo noteikumu piemērošanā, lai vienotais uzraudzības mehānisms varētu darboties maksimāli efektīvi,
- valstu noguldījumu garantiju sistēmu saskaņošana,
- tiesību aktu pieņemšana, lai īstenotu atlikušos elementus, kuri saistīti ar bankām, starptautiskā līmenī noteikta tiesiskā regulējuma pieņemšana, jo īpaši nolūkā ierobežot banku sviras efektu, garantēt banku finansējuma stabilitāti un uzlabot riska svērto aktīvu salīdzināmību, kā arī nolūkā līdz 2019. gadam nodrošināt iespēju piemērot Finanšu stabilitātes padomes ieteikumus par zaudējumu kopējo absorbcijas spēju bankās, lai grūtībās nonākušajām bankām būtu pieejami pietiekami resursi bez nepieciešamības vērsties pie nodokļu maksātājiem,
- esošo noteikumu ievērošana, lai pēc iespējas mazāk izmantotu valsts līdzekļus banku nozares noturības un maksātspējas atbalstīšanai,
- lielāka tiesību aktu konverģence maksātspējas tiesību aktos, kā norādīts rīcības plānā par kapitāla tirgu savienību;
- iniciatīvas saistībā ar prudenciālo pieeju attiecībā uz banku pakļautību valsts riskam, jo īpaši banku pakļautības ierobežošana konkrētai valstij, lai risks būtu pietiekami diversificēts.

⁽¹⁰⁾ Skatīt Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai “Ceļā uz banku savienības izveides pabeigšanu” COM(2015) 587 final, 2015. gada 24. novembris.

⁽¹¹⁾ Skatīt 2.7. punktu.

⁽¹²⁾ Skatīt vienoto uzraudzības mehānismu un vienoto noregulējuma mehānismu.

⁽¹³⁾ Cita starpā skatīt EESK atzinumu par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulu (ES) Nr. 1093/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Banku iestādi), groza attiecībā uz tās mijiedarbību ar Padomes Regulu (ES) Nr. .../..., ar ko Eiropas Centrālajai bankai piešķir īpašus uzdevumus saistībā ar kredītiestāžu uzraudzības politiku” (COM(2012) 512 final – 2012/0244 (COD)) un “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Ceļvedis virzībā uz banku savienību”” (OV C 11, 15.1.2013., 34. lpp.), 1.12. punkts.

⁽¹⁴⁾ Skatīt arī citus EESK atzinumus, tostarp “EMS pabeigšana – priekšlikumi nākamajam Eiropas Savienības likumdošanas periodam” (OV C 451, 16.12.2014., 10. lpp.) un “Ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) izveides pabeigšana: politiskais pīlārs” (OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp.).

⁽¹⁵⁾ Skatīt 13. un 14. atsaucē minētos atzinumus.

3.7. Stabili noguldījumi ir noderīgs un sevišķi svarīgs finansējuma avots ekonomikai, jo īpaši māsaimniecībām, mazajiem un jaunajiem uzņēmumiem (piemēram, MVU, MVR⁽¹⁶⁾, jaunuzņēmumiem), un tie būtiski veicina tik nepieciešamo ekonomikas izaugsmi. MVU (plašā nozīmē) sniedz būtisku ieguldījumu Eiropas ekonomikā un pašlaik tie aptver vairāk nekā divas trešdaļas privātās nodarbinātības un 85 % nodarbinātības neto pieauguma. EESK ir pārliecināta, ka no ekonomikas izaugsmes un jaunu darbvietu veidošanas viedokļa kredītu piešķiršanas garantijas maziem un vidējiem uzņēmumiem ir ārkārtīgi svarīgas. Tāpēc tās ir jānosaka par prioritāti gan Eiropas, gan valstu līmenī.

3.8. Runājot par risku tālāku samazināšanu, ir piemērota tāda pati pieeja, kas izmantota ENAS gadījumā, tāpēc komiteja atzinīgi vērtē Komisijas dokumentu. Tas tā noteikti ir tāpēc, ka abiem dokumentiem ir kopīgi vairāki pamatmērķi, piemēram, Banku savienības stiprināšana un saiknes vājināšana starp bankām un valstu valdībām, un tāpēc, ka mērķu sasniegšanas nolūkā pasākumi nepārprotami ir jāapvieno.

3.9. No risku mazināšanas viedokļa nedrīkst aizmirst par pašreizējo situāciju. Arī turpmāk prioritāri ir jācenšas mazināt riskus banku nozarē un Banku savienības ietvaros jānodrošina labāka saskaņošana tajās jomās, kurās pasākumi jau ir veikti.

3.10. Vispirmām kārtām ar Banku savienību saistītajam pašreizējam regulējumam ir jābūt pilnībā transponētam un ieviestam visās dalībvalstīs. Laikā, kad tika publicēts priekšlikums par ENAS, daudzas dalībvalstis vēl nebija transponējušas Banku atveseļošanas un neregulējuma direktīvu un Direktīvu par noguldījumu garantiju sistēmām vai to bija izdarījušas tikai daļēji, taču kopš tā laika stāvoklis ir uzlabojies. Komisija ir paredzējusi vērsties pret valstīm, kurās šī transponēšana ir aizkavējusies⁽¹⁷⁾.

3.11. Regulas par noguldījumu garantiju un ar to saistīto *ex ante* finansēšanas shēmu īstenošanā ir radušies vairāki sarežģījumi. Lai ierobežotu bezrūpīgas rīcības risku, tiek uzskatīts, ka ir nepieciešams arī stingrāk saskaņot un jau iepriekš izveidot labi kapitalizētas, stabilas un efektīvas valstu noguldījumu garantiju sistēmas. Uzmanība ir jāpievērš arī šā riska samazināšanai katrā no ENAS ieviešanas posmiem. No šāda viedokļa nedrīkst atstāt nepamanītus riskus, ko var radīt pārāk strauja un stingra risku mutualizācija. Šeit nav lieks nosacījums, saskaņā ar kuru dalībvalsts ENAS var izmantot tikai tad, ja ir izpildīti visi priekšnosacījumi un ja ir ieviesti eksistējošie tiesību akti.

3.12. Turklāt valstu vidū joprojām pastāv ievērojamas atšķirības un vairākās jomās ir daudz sarežģījumu, kā to cita starpā apliecina arī vairāki neseni starptautiskie ziņojumi⁽¹⁸⁾⁽¹⁹⁾. Šīs problēmas ir jārisina. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš ieņēmumus nenesošo kredītu lielajam apmēram banku nozarē un tā nevienlīdzīgajam sadalījumam starp bankām un eurozonas dalībvalstīm⁽²⁰⁾. Tādu efektīvu risinājumu šajā jautājumā, kurā būtu ņemti vērā visi svarīgie elementi, var uzskatīt par nosacījumu, kas ļautu virzīties uz riska dalīšanu noguldījumu aizsardzības jomā. Šajā nolūkā ir jāievieš viendabīgs, ES vadīts uzraudzības mehānisms.

⁽¹⁶⁾ Mazie un vidējie ražotāji.

⁽¹⁷⁾ Saistībā ar Direktīvu par noguldījumu garantiju sistēmām skatīt Eiropas Komisijas 2015. gada 10. decembra paziņojumu presei "Financial Services: Commission requests 10 Member States to implement EU rules on Deposit Guarantee Schemes" ("Finanšu pakalpojumi: Komisija aicina 10 dalībvalstis ieviest ES noteikumus par noguldījumu garantiju sistēmām") (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6253_en.htm).

Saistībā ar Banku atveseļošanas un neregulējuma direktīvu skatīt 2015. gada 22. oktobra paziņojumu presei "Commission refers six Member States to the Court of Justice of the EU for failing to transpose EU rules on Bank Recovery and Resolution" ("Komisija iesniedz prasību ES Tiesā pret sešām dalībvalstīm par Banku atveseļošanas un neregulējuma direktīvas noteikumu netransponēšanu") (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5827_en.htm).

⁽¹⁸⁾ Cita starpā skatīt Eiropas Banku iestādes (EBI) 2015. gada kopsavilkuma ziņojumu par pārredzamības izmēģinājumu ES mērogā (EBA – 2015 EU-wide transparency exercise – aggregate report), <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1280458/2015+EU-wide+Transparency+Exercise+Report+FINAL.pdf> (2015. gada novembris) un ECB Tautsaimniecības Biļetenu Nr. 2015/5, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/ebcbu/eb201505.en.pdf>.

⁽¹⁹⁾ Skatīt EBI ziņojuma (kopsavilkumu) 6. un 7. lpp.: "Arī aktīvu kvalitāte un atdeves likmes ir uzlabojušās, lai arī sākotnējais līmenis bija zems, un tās joprojām ir satraucošas. Nerezultatīvie riska darījumi, kas pirmoreiz publicēti atbilstoši EBI saskaņotajai definīcijai, veido gandrīz 6 % no kopējiem aizdevumiem un avansa maksājumiem visā ES vai 10 %, ja tiek ņemtas vērā tikai nefinanšu sabiedrības, lai arī starp valstīm un bankām pastāv ievērojamas atšķirības. Rentabilitāte 2015. gadā ir uzlabojusies, taču joprojām ir zema, ņemot vērā iepriekšējos rezultātus un banku pašu kapitāla aplēstās izmaksas. Kopš 2015. gada jūnija regulējošām prasībām atbilstīgā ES banku pašu kapitāla vispārējais ienesīgums ir 9,1 %.

Visbeidzot, attiecībā uz riska darījumiem pašlaik pieejamie dati liecina, ka saistībā ar investīcijām valsts parādos joprojām ir aktuālas valsts priekšrocības, lai arī tās pakāpeniski vājinās, ņemot vērā, ka 2015. gada jūnijā bankas norādīja uz pieaugumu savos ārvalstu valsts parādu portfēļos."

⁽²⁰⁾ ECB, Finanšu stabilitātes pārskats, 2015. gada novembris. <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/financialstabilityreview201511.en.pdf?24cc5509b94b997f161b841fa57d5eca>, sākot no 74. lpp.

3.13. Iepriekšējā un padziļinātā ietekmes novērtējuma rezultāti saistībā ar ENAS nav pieejami, kas ir pretrunā pārredzamības prasībām. Noteikti būtu jāveic padziļināts un visaptverošs ietekmes novērtējums, kuru varētu balstīt uz līdzīgiem iepriekš saistībā ar direktīvām par noguldījumu garantiju sistēmu⁽²¹⁾ īstenotiem pētījumiem, ņemot vērā, cik šis jautājums ir svarīgs no Banku savienības, EMS izveides pabeigšanas un uzkrājēju un noguldītāju uzticēšanās viedokļa. Turklāt šā pētījuma rezultāti būs jāpublicē arī ar mērķi vēl vairāk stiprināt šā priekšlikuma leģitimitāti.

3.14. Attiecībā uz turpmākajiem paziņotajiem papildu pasākumiem, kuru mērķis ir riska mazināšana, būtu jāpiemēro līdzīga pieeja tai, kas izmantota saistībā ar ENAS, jo abi šo pasākumu veidi ir paredzēti Banku savienības stiprināšanai un tie ir jākonkretizē un jāīsteno, tiklīdz būs izpildīti nepieciešamie priekšnosacījumi.

3.15. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ir skaidrs, ka būs jācenšas vienādi īstenot abus minētos pasākumu veidus. Tie ir komplementāri un nepieciešami tāda līdzsvarota stāvokļa sasniegšanai, kas vienlaikus būtu arī pārlicinošs. Tāpēc ir īpaši svarīgi rūpēties, lai ENAS un riska mazināšanas pasākumi⁽²²⁾ tiktu izskatīti un īstenoti nekavējoties, vienlaicīgi un efektīvi. Šāda pieeja ne tikai maksimāli veicinātu Banku savienības īstenošanu un Ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanu (skatīt turpmāk), bet arī sniegtu labāko garantiju reālam progresam.

3.16. Komitejas skatījumā šis jautājums arī ir ļoti nozīmīgs, lai pabeigtu Ekonomiskās un monetārās savienības izveidi, kura cita starpā pamatojas uz monetārā un finanšu pilāra, pilnībā ietverot arī Banku savienību. Komiteja jau iepriekš ir norādījusi, ka EMS joprojām ir trausla un tai ir jārisina daudzas problēmas⁽²³⁾, tāpēc ir jāturpina tās stiprināšana un visu tās pilāru attīstīšana.

3.17. Jau iepriekš tika minēts, ka, ņemot vērā saiknes, kas joprojām pastāv starp valstīm un bankām, dalībvalstis ir vāji motivētas radīt nepieciešamos politiskos un ekonomiskos apstākļus, kā rezultātā piemērotāko un efektīvāko lēmumu pieņemšana tiek atlikta⁽²⁴⁾.

3.18. Tāpēc ir svarīgi, lai būtu iespējams panākt progresu, un no šāda viedokļa galvenais jautājums ir uzticēšanās un tās veicināšana dalībvalstu vidū. Lai nodrošinātu uzticēšanos dalībvalstu vidū, ir arī nepieciešami vienlīdzīgas konkurences apstākļi un koordinēta nostāja, kas vērsta uz konvergenci.

3.19. Konverģence krīzes laikā vājinājās, un tagad īstermiņā ir jāatjauno tās progress dalībvalstīs un starp dalībvalstīm. Vienlaikus ir jāatbalsta ekonomikas atveseļošanās, jāveicina makroekonomikas līdzsvara trūkuma novēršana un jāuzlabo pielāgošanās spēja.

4. Īpašas piezīmes un komentāri

4.1. Runājot par ENAS priekšlikumu, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atbalsta principu, saskaņā ar kuru jaunajai sistēmai nevajadzētu ietekmēt banku nozares izmaksas. Pēc padziļināta ietekmes novērtējuma veikšanas banku nozares ieguldījums tika noteikts 0,8 %⁽²⁵⁾ (26) apmērā no apdrošinātajiem noguldījumiem. Tāpēc ir svarīgi, lai iemaksu summa valstu un Eiropas sistēmā nepalielinātos un tiktu ievērota izmaksu neitralitāte.

4.2. Turklāt šajā saistībā ir svarīgi optimālā veidā saskaņot valstu ieguldījumu, lai nodrošinātu vienlīdzīgus apstākļus valstu noguldījumu garantiju sistēmām un novērstu atšķirības starp tām.

4.3. Šādai vienlīdzīgu apstākļu pieejai būtu noteikti jāvalda gan attiecībās starp Banku savienības dalībvalstīm, gan arī attiecībās ar pārējām dalībvalstīm. Tas nozīmē, ka cita starpā ir jāturpina Direktīvas par noguldījumu garantiju sistēmu pašreizējo noteikumu saskaņošana ar mērķi veicināt visu dalībvalstu sistēmu konvergenci.

⁽²¹⁾ Saskaņā ar Komisijas pārstāvju norādīto pašreizējie priekšlikumi ir balstīti uz ietekmes novērtējumu, kas tika īstenots saistībā ar Direktīvas par noguldījumu garantiju sistēmu grozīšanu. Skatīt: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52010SC0834>. Jo īpaši skatīt dokumenta 7.8. un 7.11. punktu.

⁽²²⁾ No risku samazināšanas pasākumu viedokļa prioritāri ir jāīsteno visprecīzāk piemērotie pasākumi atbilstoši šeit aprakstītajai perspektīvai.

⁽²³⁾ Skatīt 14. atsaucē minētos atzinumus.

⁽²⁴⁾ Skatīt 14. atsaucē pirmo minētā atzinuma 4.1.2. punktu.

⁽²⁵⁾ Direktīvas par noguldījumu garantiju sistēmu ietvaros.

⁽²⁶⁾ Vai 0,5 %, ja ir ievēroti noteikti nosacījumi.

4.4. Institucionālās aizsardzības sistēmas var sniegt finansiālu palīdzību tad, ja to dalībnieki nonāk sarežģītā situācijā, un tādējādi palīdz novērst banku maksātnespēju. Šo sistēmu preventīvā darbība būtu pilnībā jāatzīst jaunajā regulā par ENAS, pretējā gadījumā visa koncepcija varētu būt apdraudēta.

Briselē, 2016. gada 17. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Centrālajai bankai par pasākumiem ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanai”

(COM(2015) 600 final)

un

par tematu “Komisijas 2015. gada 21. oktobra Lēmums (ES) 2015/1937, ar ko izveido neatkarīgu konsultatīvo Eiropas Fiskālo padomi”

(C(2015) 8000 final)

(2016/C 177/05)

Ziņotājs: Carmelo CEDRONE

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2015. gada 11. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Centrālajai bankai par pasākumiem ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanai”

(COM(2015) 600 final)

un

“Komisijas 2015. gada 21. oktobra Lēmums (ES) 2015/1937, ar ko izveido neatkarīgu konsultatīvo Eiropas Fiskālo padomi”

(C(2015) 8000 final).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2016. gada 3. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 515. plenārajā sesijā, kas notika 2016. gada 16. un 17. martā (2016. gada 17. marta sēdē), ar 195 balsīm par, 4 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un priekšlikumi

1.1. EESK uzskata, ka Komisijas paziņojums “Par pasākumiem EMS izveides pabeigšanai” var būt lieliska iespēja uzsākt diskusijas gan politiskā līmenī, gan ar pilsonisko sabiedrību, lai sniegtu patiesu informāciju par visiem ar eurozonu saistītajiem jautājumiem, tajā skaitā to, kas noticis kopš Māstrihtas līguma parakstīšanas un ekonomikas un finanšu krīzes, kas it īpaši skāra eurozonu. Mērķis būtu izstrādāt risinājumu priekšlikumus, kuri sniegtos tālāk par šā paziņojuma saturu. Galvenie jautājumi ir šādi:

1.2. **Eiropas pusgads:** lietderīgāk būtu izstrādāt priekšlikumu Eiropas pusgadam kā daļu no visaptverošas vienošanās par ekonomisko pārvaldību, kas pārsniegtu līdz šim paveikto, sākot ar makroekonomisko nosacījumu grozīšanu un parlamentu konferences lomas stiprināšanu, kā to jau norādījusi EESK.

1.3. **Ekonomikas pārvaldība:** visaptverošai eurozonas ekonomikas pārvaldībai (makroekonomikas, mikroekonomikas, monetārajai utt.) jābūt daudz plašākai par Komisijas ierosināto. Mums radikāli jāmaina pašreizējās ekonomikas paradigmas. It īpaši valstu konkurētspējas valdēm būtu jāņem vērā arī kohēzijas politika, sekas sociālajā un nodarbinātības jomā, ko izraisa arī nelīdzsvarotība un valstu atšķirības, kuras krīzes laikā padziļinājās⁽¹⁾. Eiropas Komisijai un valdēm būtu jāņem vērā arī jaunie faktori un rādītāji, kas ir un arī turpmāk būs globālo ekonomisko bloku konkurētspējas un konkurences pamatā. Konsultatīvajai Eiropas Fiskālajai padomei būtu jāievēro pārredzamākas un demokrātiskākas procedūras, gan iecerot savus locekļus, gan attiecībā uz tās norāžu izmantošanu, kuras riskē arī turpmāk palikt ārpus jebkādas demokrātiskas kontroles.

1.4. **Eurozonas ārējā pārstāvība:** priekšlikums ir pamatots un nepieciešams, taču līdztekus pārāk ilgajiem termiņiem problēmu rada šīs funkcijas demokrātiskas kontroles trūkums un tiesību aktu grozījumi, kas vajadzīgi, lai atzītu EMS lomu ar eurozonu saistītajās jomās⁽²⁾.

1.5. **Finanšu savienība:** priekšlikums ir vērtējams pozitīvi, lai arī mazinājusies tā politiskā dinamika un īstenošanas grafika ievērošana. Tās izveide ir vissvarīgākais lēmums, taču ar nosacījumu, ka šī savienība tiek izveidota ātri un ka pilnībā un pēc iespējas drīzāk tiek ieviesta kopējo noteikumu Eiropas sistēma, izmantojot tādus paredzētos mehānismus kā vienotais noregulējums un noguldījumu garantijas⁽³⁾, kā arī kapitāla tirgu savienību⁽⁴⁾. Lai samazinātu riskus un spekulācijas eurozonas finanšu sistēmā, šajā saistībā ļoti noderīgs būtu Komisijas priekšlikums par valsts un privātā sektora parādu. EESK savā atzinumā jau ir formulējusi šādu priekšlikumu⁽⁵⁾.

1.6. **Demokrātiskā leģitimitāte:** paziņojuma visvājākais punkts, vismaz tā pašreizējā redakcijā, gaidot 2. posmu. Demokrātiskā leģitimitāte ir izklāstīta ļoti vispārīgi un aptuveni, lai gan tā ir visa pamats un it īpaši pēdējos mēnešos ir Eiropas sabiedrības debašu un uzmanības centrā, jo no tās ir atkarīga eurozonas un ES nākotne. Kā minēts iepriekš, demokrātiskās kontroles jautājums netiek nopietni skarts nevienā no Komisijas iesniegtajiem darbības priekšlikumiem.

1.6.1. Šajā jautājumā ieguldījumu varētu sniegt trīspusējais sociālais dialogs, ja tas notiktu strukturētā veidā un pušu panākto vienošanos īstenošana būtu obligāta.

1.7. **2. posms – pabeigt EMS izveidi:** prioritārais un noteicošais posms, lai pārējie jau izvirzītie priekšlikumi viestu uzticību. Diemžēl šā posma pamatā galvenokārt ir Baltās grāmatas prezentācija 2017. gada beigās. Gaidot 2. posmu, pašuties tikai uz Balto grāmatu un izmantot konsultācijas un dialogus ar iedzīvotājiem, bet nepaskaidrot, kā šie pasākumi būtu jāriko, un pat neiesaistīt EESK – komitejai tas šķiet nepietiekami, ņemot vērā paziņojuma vissvarīgāko un galveno tematu, proti, demokrātiju un eurozonas politiskā pilāra izveidi.

1.8. Turklāt EESK uzskata, ka arī Komisijas piedāvātais **ceļvedis** ir neatbilstošs, ņemot vērā izskatāmo jautājumu svarīgumu un steidzamību, kādā tie būtu jārisina (nemitīga atlikšana un nogaidīšana bez termiņa norādes). Tāpēc, arī pamatojoties pati uz savu jau sen izstrādāto ceļvedi, EESK aņemas iesniegt savu 2. posma plānu, ja iespējams, sadarbībā ar Komisiju, lai apspriestu šos jautājumus ES dalībvalstīs, sākot ar eurozonas valstīm.

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu "Valsts konkurētspējas valdes". Skatīt šā OV 35. lpp.

⁽²⁾ EESK atzinums par tematu "Eurozonas ārējā pārstāvība". Skatīt šā OV 16. lpp.

⁽³⁾ EESK atzinums par tematu "Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēma". Skatīt šā OV 21. lpp.

⁽⁴⁾ EESK atzinums par tematu "Zaļā grāmata "Kapitāla tirgu savienības veidošana"" (OV C 383, 17.11.2015., 64. lpp.) un par tematu "Rīcības plāns kapitāla tirgu savienības izveidei" (OV C 133, 14.4.2016., 17. lpp.).

⁽⁵⁾ EESK atzinums par tematu "Atjaunot izaugsmi ES – ekonomikas pārvaldība un valsts parāds" (OV C 143, 22.5.2012., 10. lpp.).

1.9. **Priekšlikumi:** vairākos atzinumos, kas izstrādāti kopš krīzes sākuma, EESK ir formulējusi priekšlikumus par dažādiem finanšu krīzes aspektiem, kā arī par ES īstenotās ekonomikas politikas trūkumiem. Dažos pašiniciatīvas atzinumos EESK ir izstrādājusi konkrētus priekšlikumus, piemēram, par EMS ekonomikas, finanšu un monetāro pārvaldību. Komiteja jau labu laiku pirms Komisijas ir izstrādājusi priekšlikumu par eurozonas politisko pārvaldību. Tāpēc attiecībā uz svarīgākajiem priekšlikumiem saistībā ar šā paziņojuma tematiem komiteja atsaucas uz jau agrāk pieņemtiem atzinumiem ⁽⁶⁾, kā arī atzinumiem, kas šobrīd tiek izstrādāti par konkrētiem Komisijas priekšlikumiem ⁽⁷⁾.

2. Konteksts

2.1. Šā atzinuma mērķis ir sniegt vispārīgu pārskatu par Komisijas paziņojumu par eurozonu. Konkrēti aspekti tiks aplūkoti citos EESK atzinumos.

2.2. Komisijas paziņojuma pamatā ir nepieciešamība īstenot piecu priekšsēdētāju otro ziņojumu par EMS, ņemot vērā, ka pirmo ziņojumu *J. M. Barroso* vadītā Komisija pilnībā ignorēja. Abu ziņojumu mērķis bija novērst EMS trūkumus, kurus, kā zināms, visiem eiropiešiem, un ne tikai eiropiešiem, parādīja un atklāja finanšu un ekonomikas krīze. Šie trūkumi, kas atviegloja spekulācijas ar euro un deva tām noteiktas ievirzes, bija un joprojām ir galvenie krīzes un tās ietilgšanas iemesli eurozonā.

2.3. Faktiski tie paši iemesli lika EESK vēl pirms Komisijas un citām ES iestādēm izstrādāt šajā jomā konkrētus priekšlikumus, kuri gan tikai nesen tika uzklautāti, pienācīgi ņemti vērā un atzīti ⁽⁸⁾. Šajā saistībā komiteja atzinīgi vērtē un norāda uz vienā no Komisijas paveiktā darba pārbaudes ziņojumiem izteikto pozitīvo vērtējumu par dažiem nesen pieņemtajiem EESK atzinumiem, un it īpaši uz faktu, ka Komisija pateicas Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai par tās rūpīgi izstrādāto un visaptverošo atzinumu par ekonomiskās un monetārās savienības politisko pīlāru. Tajā ir ne tikai analizēta pašreizējā situācija un EMS nepilnības, bet arī piedāvāti ļoti interesanti priekšlikumi, kā to pilnveidot.

2.4. Piecu priekšsēdētāju otrais ziņojums un attiecīgi Komisijas paziņojums tā īstenošanai ir vajāks, ne tik vērienīgs kā pirmais ziņojums, kas arī jau bija nepietiekams, – varbūt tāpēc, ka eurozonā ir mazinājusies krīzes radītā spriedze vai dalībvalstīm ir grūti dalīties suverenitātē, un tas ir iemesls bažām.

2.5. Turklāt imigrantu, bēgļu un drošības jautājums pēc islāma teroristu uzbrukumiem ir sējis paniku Eiropas iedzīvotājos un politiķos, kā arī padziļinājis dalībvalstu domstarpības, izraisījis nacionālisma atdzimšanu un novedis pie robežu slēgšanas. Tāpēc EMS izveides pabeigšana ir nonākusi otrajā plānā vai atlikta malā; tā ir pazudusi no politiskajām un mediju debatēm, iespējams, par atvieglojumu daudziem politiķiem, ne tikai ES pretiniekiem, kuri priecājas, ka izvairījušies “no lielām briesmām”.

2.6. Savukārt EESK uzskata, ka visi minētie faktori vēl vairāk liecina par nepieciešamību rīkoties un turpināt tagad vēl steidzamāko darbu pilnveidot Eiropu, atgriežoties pie pamatprincipiem un pamatvērtībām (miers, labklājība, sociālā kohēzija), kas ir nostiprināti Līgumā. Tas ir jādara visas sabiedrības un ikviena indivīda interesēs, jo ES valstīm un to iedzīvotājiem ir jāatgriežas pie kopējas atbildības sajūtas, jāatgūst savstarpēja uzticēšanās un viņi nevar atļauties atkārtotu šķelšanos, kā tas vienmēr noticis agrāk. Tas būtu bīstams lejupceļš.

⁽⁶⁾ EESK atzinumi “EMS pabeigšana – priekšlikumi nākamajam Eiropas Savienības likumdošanas periodam” (OV C 451, 16.12.2014., 10. lpp.); “Ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) izveides pabeigšana: politiskais pīlārs” (OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp.); “Kopienas metode demokrātiskai un sociālai ekonomiskai un monetārai savienībai” (OV C 13, 15.1.2016., 33. lpp.) u. c.

⁽⁷⁾ EESK atzinumi par tematiem “Eurozonas ārējā pārstāvība”, “Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēma”, “Valsts konkurētspējas valdes” un “Eurozonas ekonomikas politika (2016)”. Skatīt šā OV 16. lpp.

⁽⁸⁾ EESK atzinumi par tematiem “Euro perspektīvas desmit gadu pēc tā ieviešanas” (OV C 271, 19.9.2013., 8. lpp.); “EMS pabeigšana – priekšlikumi nākamajam Eiropas Savienības likumdošanas periodam” (OV C 451, 16.12.2014., 10. lpp.) un “EMS izveides pabeigšana: politiskais pīlārs” (OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp.).

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Diemžēl gan attiecībā uz valodu, gan priekšlikumiem paziņojums turpina ierasto lietu kārtību; kā tas jau daudzkārt noticis, šis dokuments var palikt labo nodomu deklarācijas līmenī un tādējādi izraisīt “bumeranga” efektu. Liela daļa no paziņojuma satura ir pielīdzināma pēc krīzes īstenotajām politikām, un tajā tiek prasīta šo politiku konsolidācija, lai arī ir zināms, ka dažas no tām ir pasliktinājušas ekonomisko un sociālo situāciju daudzās EMS valstīs. Tiek ignorēti iemesli, kuru dēļ neveiksmi cietuši visi līdzšinējie mēģinājumi izveidot reālu EMS (no P. Werner 1970. gada ziņojuma līdz četru priekšsēdētāju 2012. gada ziņojumam). Šie mēģinājumi, tāpat kā pašreizējais, bija balstīti uz birokrātisku pakāpeniskumu.

3.2. *Stiprās puses*

3.2.1. Tomēr pozitīvi jāvērtē fakts, ka, neraugoties uz piecu priekšsēdētāju ziņojuma nepilnīgumu un īsta ceļveža trūkumu, Komisija ir nolēmusi rīkoties un sākt to īstenot situācijā, kad daudzas dalībvalstis praktiski tam pretojas. Tā ir nopietna un bīstama attieksme, tāpēc EESK aicina dalībvalstis, pirmām kārtām eurozonas dalībvalstis, mainīt attieksmi un atbalstīt Komisijas iniciatīvu, atbilstoši citos atzinumos paustajiem priekšlikumiem uzlabojot nepilnības, uz kurām norādīts šajā atzinumā.

3.2.2. Atzinīgi vērtējama arī uzmanība, kas Komisijas dokumentā pievērsta dažādiem finanšu savienības aspektiem. Šī savienība tāpat kā banku savienības izveides pabeigšana, ko stimulēja krīze, neapšaubāmi ir vissvarīgākais lēmums. Taču priekšnoteikums ir, ka tā ir jāizveido ātri, izmantojot vienotā neregulējuma un noguldījumu garantijas mehānismus un kapitāla tirgu savienību, lai pilnībā ieviestu kopējo noteikumu Eiropas sistēmu, kas mazina riskus noguldītājiem/kontu īpašniekiem un nodokļu maksātājiem banku sektora parādu segšanā, kā arī ļauj ieguldītājiem un uzņēmumiem turpināt darbību maz pārredzamos finanšu tirgos, kuros finansējuma avoti ir ierobežoti. Šajā saistībā, kā ieteikusi EESK, būtu lietderīgi nošķirt komercbankas un investīciju bankas (paredzot vienu “slikto banku” (*bad bank*) kā pagaidu risinājumu pašreizējām situācijām).

3.2.3. Priekšlikums izveidot EMS vienotu ārējo pārstāvību ir nozīmīgs, taču nepietiekams, jo tā īstenošana ir atlikta uz ilgāku laikposmu, proti, līdz 2025. gadam⁽⁹⁾. Īstermiņā īstenojamie pasākumi paredz tikai nostiprināt 2007. gadā ieviesto koordinēšanas kārtību starp eurozonas pārstāvjiem un Starptautisko Valūtas fondu.

3.3. *Kritiskās (vājās) puses*

3.3.1. Krīzes laikā piemērotā pieeja šajā dokumentā ir saglabāta tik lielā mērā, ka, lasot paziņojumu, šķiet, ka tas jau ir daudzkārt lasīts. Arī EESK par šiem pašiem jautājumiem jau ir vairākkārt izteikusies, izvirzot priekšlikumus, kas atšķiras no Komisijas un dalībvalstu sagatavotajiem. Komisija tomēr turpina apgalvot un iestāstīt, ka, piemēram, a) problēma saistībā ar palikšanu EMS ir tikai grāmatvedības uzskaites noteikumu ievērošanas jautājums; b) ekonomikas pārvaldība ir tikai koordinēšanas jautājums; c) eurozonas makroekonomiskā un finansiālā ilgtspēja ir tikai pārredzamības problēma; d) smagās bezdarba problēmas var risināt tikai ar formāliem priekšlikumiem, kā tas ir darīts gadiem ilgi. EESK uzskata, ka šajos un citos jautājumos Komisijai būtu pilnībā un ar lielāku pārliecību jāīsteno savas iniciatīvas pilnvaras.

3.3.2. Tas pats attiecas uz bezdarba izraisītajām smagajām sociālajām sekām daudzās eurozonas valstīs; šis ir jautājums, kuram līdztekus konkurētspējai un ekonomikas un politiskajai pārvaldībai vajadzētu būt vienai no EMS prioritātēm. Šajā saistībā nav nekādu konkrētu priekšlikumu, netiek ieteikts neviens solidaritātes instruments un nav saprotams, kas ir domāts ar “sociālo tiesību Eiropas pīlāru” (varbūt tās tiesības, kas jau pastāv atsevišķās valstīs?).

⁽⁹⁾ COM(2015) 603 – 2015/0250 (NLE).

3.3.3. Attiecībā uz Eiropas **pusgadu** paziņojums balstās uz līdz šim nolemto, neieviešot būtiskas izmaiņas ne metodē, ne citos aspektos. EESK bija cerējusi uz makroekonomikas nosacījumu maiņu un parlamentu konferences stiprināšanu Bez šādām pārmaiņām dalībvalstu budžeti riskē palikt ārpus jebkādas demokrātiskas kontroles.

3.3.4. Atsaucoties uz EMS stabilizēšanu, dokumentā ir minēts EMS “budžets”, taču faktiski tā ir atsevišķu valstu budžetu summa un/vai pašu valstu budžeti, kam nav nekāda sakara ar reālu eurozonas budžetu. Tāpat nav norādīts ne uz pašreizējo valsts parādu vai, ja nepieciešams, uz valstu iespējamu kopējo parādu, ne uz Eiropas nodokli, ar ko segt ar imigrāciju, bēgļiem un drošību saistītos izdevumus. Taču vislielākais paziņojuma trūkums ir tas, ka tajā nav priekšlikumu par demokrātisko legimitāti (6. punkts) ⁽¹⁰⁾.

3.3.5. Sabiedrības pārstāvības organizācijas, kas varētu būt konsultāciju posma dalībnieki, tiek lielā mērā ignorētas, sākot ar tām, kas pārstāvētas EESK, un nemaz nerunājot par “politiku”, kas praktiski neeksistē vai tiek pieminēta tikai garāmejojot.

3.3.6. EESK atzinīgi vērtē sociālo partneru iesaistīšanu citās politikas jomās, uz ko norādījusi Komisija. Tomēr komiteja uzskata, ka ir vajadzīgs krass politisks un procesuāls uzlabojums, kas ļautu pāriet no “formālas” uz faktisku līdzdalību trīspusējā sociālajā dialogā, kas būtu jāregulē tā, lai panāktās vienošanās tiktu arī īstenotas. Turklāt tas veicinātu savstarpējo uzticēšanos un palielinātu katra individuālo atbildību.

3.3.7. Visa 2. posma (pabeigt EMS izveidi) sagatavošana, kurš ir prioritārs un noteicošais posms, ar ko nodrošina, ka pārējie priekšlikumi ir ticami, ir balstīta uz Baltās grāmatas prezentāciju, iepriekšējām konsultācijām un dialogu ar iedzīvotājiem, nepaskaidrojot, kā šos pasākumus īstenot, un izslēdzot pat EESK pārstāvētos partnerus. Tas ir nepietiekams pamats. Būtu jāiesaista, piemēram, valstu parlamenti un Eiropas Parlaments.

3.4. Riski

3.4.1. Komisijas nodomi neapšaubāmi ir labi, taču pieeja nav pārlicinoša, pat ja vēl nav izvirzīti priekšlikumi 2. posmam. Paziņojumā neiezīmējas īstens radikāls pavērsiens, ņemot vērā pašreizējo Līgumu, lai vismaz daļēji kompensētu Māstrihtas “deficītu”. Trūkst vienota projekta, kas solītu pārmaiņas un piedāvātu eurozonas un ES iedzīvotāju nākotnes redzējumu.

3.4.2. Nav lietderīgi turpināt līdzšinējo ekonomikas un sociālo politiku; darba tirgus un algas nevar būt vienīgie sistēmas mainīgie lielumi, neņemot vērā vai par zemu novērtējot iekšējo pieprasījumu, makroekonomikas un mikroekonomikas nelīdzsvarotību, sociālo nelīdzsvarotību un tekošos kontus.

3.4.3. Politiskās darba kārtības atlikšana uz vēlāku laiku, lai arī to varētu sākt tagad vai vismaz rīkoties paralēli, ņemot vērā iepriekšējās un jaunās krīzes situācijas, liecina par dalībvalstu pārmērīgajām bailēm un politisko oportūnismu, kura dēļ tās var atteikties no Eiropas, nevis to uzlabot un piedāvāt cerības uz nākotni.

3.4.4. Simptomātisks ir virspusējais veids, kā tiek runāts par Eiropas pusgada demokrātisko legimitāti, citām EMS politikām vai ierosinātajiem instrumentiem. Redzot dažādu valstu nostāju, tie ir tikai tukši vārdi – vienkārši demokrātijas surogāts. Tas, iespējams, ir visa priekšlikuma vājākais punkts, vismaz tā pašreizējā redakcijā, gaidot 2. posmu, kas jāveido ar pilsoniskās sabiedrības un politiskā līmeņa aktīvu līdzdalību un atbalstu.

⁽¹⁰⁾ EESK atzinums par tematu “Kopienas metode demokrātiskai un sociālai ekonomiskai un monetārai savienībai” (OV C 13, 15.1.2016., 33. lpp.).

3.4.5. Uzskatīt, ka eurozonas demokrātijas problēmu var atrisināt dialogā ar iedzīvotājiem, neprecizējot tā īstenošanas kārtību, iesaistīšanas procedūras un izmantojamos instrumentus gan Eiropas, gan valstu līmenī, ir visnotaļ virspusēji un maldinoši. Drīzāk vajadzētu atrast konkrētāku veidu, kā palielināt Eiropas iedzīvotāju ieinteresētību un līdzdalību eurozonas izveidē, izmantojot plašas publiskas pulcēšanās katrā pilsētā vai balsojot par priekšlikumiem, tostarp alternatīvajiem, valstu parlamentos.

3.5. Iespējas

3.5.1. Saistībā ar šā paziņojuma publicēšanu vajadzētu izmantot izdevību un sniegt Eiropas iedzīvotājiem patiesu informāciju gan par to, kādi pašreizējā Līguma punkti vēl nav īstenoti, gan par tā potenciālu un to, kas noticis kopš euro ieviešanas. Jāizvērtē, kādas ir krīzes sekas un pieļautās kļūdas gan ES līmenī, gan dalībvalstīs, kurām vajadzētu aktīvāk īstenot politiku, kurā ir atzīta cilvēka vērtība; jāanalizē nevis abstrakta "Eiropa", bet gan neizmantotās iespējas un reālie riski, kas apdraud Eiropas iedzīvotājus, ja dažas dalībvalstis turpinās līdzšinējo praksi.

3.5.2. Patiesības teikšana ir kļuvusi vēl neatliekamāka, un to var atvieglot nepieciešamība atbilstoši reaģēt uz divām citām saasinātām problēmām, kas apdraud visu Eiropas iedzīvotāju drošību, proti, imigrantu un bēgļu pieplūdums, kā arī islāma terorisma draudi un drošības problēma.

3.5.3. Būtu jāizmanto iespēja sākt neformālas un nopietnas diskusijas par kopējām vērtībām (pilsoniskajām, ētiskajām, reliģiskajām), kuras ir mūsu identitātes pamatā un kuras mēs baidāmies parādīt un aizstāvēt: tās ir īstais eurozonas un/vai valstu, kas vēlas eurozonu, atdzimšanas pamats. Tā ir vienreizēja iespēja integrācijai, kas ir atvērta ne tikai 19 dalībvalstīm, bet arī visām pārējām, tostarp jaunajām ES dalībvalstīm, kas vēlas pievienoties politiskajam kodolam. Tas nemitīgi augs, tāpat kā pirmā Eiropas Ekonomikas kopiena (1957), kurā bija sešas dibinātājvalstis, kuras toreiz rīkojās tik drosmīgi un bez kurām tagad nebūtu Eiropas un nebūtu arī 28 dalībvalstu!

3.5.4. Šajā nolūkā varētu būt ļoti lietderīgi iesaistīt sabiedrības pārstāvības organizācijas, it īpaši sociālos partnerus un pilsonisko sabiedrību, veicinot sociālā un pilsoniskā dialoga strauju atjaunošanu Eiropas un valstu līmenī. Šīs organizācijas ar EESK un Komisijas atbalstu varētu sākt informatīvas debātes un diskusijas par pastāvošajiem riskiem un apdraudējumiem, iespējām, ko piedāvā reālas izmaiņas dažās ES politikas jomās, un nepieciešamību palikt kopā, nostiprinot kopējās mājas pamatus, uzbūvējot trūkstošo jumtu un nesagraujot to, ko esam izveidojuši līdz šim.

4. Konsultatīvā Eiropas Fiskālā padome (Komisijas lēmums)

4.1. Saistībā ar minēto padomi⁽¹¹⁾, kuras uzdevums ir sniegt vērtējumu par ES budžeta sistēmas darbības īstenošanu, jo īpaši attiecībā uz lēmumu par budžeta uzraudzību horizontālo konsekvenci, šajā Komisijas lēmumā nav norādīti pamatoti elementi, kas izskaidrotu tās izveides iemeslus; Eiropas Fiskālā padomes izveide dublē tās funkcijas un uzdevumus, kurus Eiropas pārvaldības jauno pilnvaru ietvaros jau veic pati Komisija.

4.2. Nav skaidrs, kāda pievienotā vērtība varētu būt šai iestādei, kuras sastāvā ir pieci ārējie eksperti, kuriem būtu jāveic rūpīgāka valstu un eurozonas budžeta politikas analīze. Rodas priekšstats, ka tā ir kārtējā Eiropas uzraudzības komiteja, kas sniedz konsultācijas par ES un eurozonas valstu iestāžu budžetiem, bet kurai nav reālu rīcības pilnvaru budžeta politikas neieviešanas vai neatbilstības gadījumos gan valstu, gan eurozonas līmenī.

⁽¹¹⁾ C(2015) 8000 final.

4.3. EESK ir pārsteigta par konsultatīvās padomes dalībnieku iecelšanas kārtību. Pietiek minēt, ka trīs no pieciem locekļiem izvirza priekšsēdētājs, nekādā veidā neiesaistot Eiropas Parlamentu, kā Parlaments pamatoti uzsvēris savā rezolūcijā⁽¹²⁾. Tāpēc tā šķiet nevis padome, kas konsultēs Komisiju saistībā ar tās lēmumiem, bet drīzāk tā ir Padomes īstenota tādas funkcijas piespiedu administrācija, kas pašlaik uzticēta pašai Komisijai. Tas varētu saasināt pašreizējo situāciju, kas jau tāpat ir ļoti nelīdzsvarota.

4.4. Turklāt Komisijas paziņojumā ir norādīts uz iespējamu saikni starp konsultatīvo Eiropas Fiskālo padomi un valstu fiskālajām padomēm, taču nav minēti sasniedzamie mērķi, nav noteiktas ne attiecīgās darbības jomas, ne atbildība un sadarbības iespējas starp šīm abām iestādēm.

Briselē, 2016. gada 17. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽¹²⁾ Eiropas Parlamenta 2015. gada 17. decembra rezolūcija par Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanu (2015/2936(RSP)).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Ieteikums saistībā ar dokumentu “Padomes ieteikums par valsts konkurētspējas valžu izveidošanu eurozonā””

(COM(2015) 601 final)

(2016/C 177/06)

Ziņotājs: Thomas DELAPINA

Līdzziņotājs: David CROUGHAN

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2015. gada 11. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Ieteikums saistībā ar dokumentu “Padomes ieteikums par valsts konkurētspējas valžu izveidošanu eurozonā””

(COM(2015) 601 final).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2016. gada 3. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 515. plenārajā sesijā, kas notika 2016. gada 16. un 17. martā (2016. gada 17. marta sēdē), ar 200 balsīm par, 3 balsīm pret un 11 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un ieteikumi

1.1. EESK analizē, cik lielā mērā eurozonas valstīs izveidotās konkurētspējas valdes, būdamas saistītas eurozonas tīklā, var sekmēt centienus panākt vajadzīgos ekonomikas politikas pārvaldības uzlabojumus, mazinot ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) dalībvalstu atšķirības un novēršot šādu atšķirību veidošanos nākotnē, atspoguļojot ekonomikas un sociālo politiku un stiprinot Eiropas interešu ievērošanu.

1.2. Konkurētspēja nav pašmērķis. Tas ir jēgpilns mērķis tikai tad, ja tas reāli uzlabo iedzīvotāju labklājību. EESK uzskata, ka pašreizējās politikas turpināšana nav risinājums. “Vienpusējā” stratēģija, kuras mērķis bija, samazinot izmaksas un palielinot eksportu, uzlabot EMS dalībvalstu konkurētspēju, vienīgi palielināja krīzes negatīvo ietekmi, jo stratēģijas pamatā ir pārāk šaura konkurētspējas definīcija.

1.3. Tādēļ komiteja iesaka turpmāk izmantot atjauninātu konkurētspējas definīciju (“konkurētspēja 2.0”) un ņemt vērā principus, kas tika ierosināti, īstenojot Eiropas Komisijas finansēto projektu “*WWWforEurope*”. Šāda pārskatīta definīcija ir saderīga ar stratēģijas “Eiropa 2020” mērķiem (viens no tiem ir arī mērķis progresa vērtēšanā līdztekus IKP izmantot citus rādītājus). Atjauninātā konkurētspējas definīcija paredz, ka tā ir valsts (reģiona, teritorijas) spēja sasniegt iedzīvotājiem nozīmīgus mērķus, kas neaprobežojas vienīgi ar IKP. Šī pieeja paredz, ka konkurētspējas pamatu veido trīs pilāri: ienākumi, sociālie faktori un ilgtspēja. **Tādēļ EESK uzsver, ka turpmākajās debatēs jārunā nevis par “konkurētspējas valdēm”, bet gan par “konkurētspējas, sociālās kohēzijas un ilgtspējas valdēm”.**

1.4. EESK arī lūdz Komisiju sniegt skaidrojumus par vairākiem punktiem, lai nodrošinātu iespēju novērtēt šo konkurētspējas, sociālās kohēzijas un ilgtspējas valžu darbību. Atbildes jāsniedz arī uz vairākiem tehniskiem jautājumiem, piemēram, saistībā ar locekļu iecelšanu, pārskatbildības noteikumiem utt.

1.4.1. EESK atbalsta Komisijas pieeju, kas ļauj dalībvalstīm veidot valdes, izveidojot jaunas struktūras vai pielāgojot jau pastāvošu struktūru pilnvaras, taču ar noteikumu, ka tās ir neatkarīgas un to mērķis nav nedz iejaukties darba samaksas noteikšanas procesā un sociālo partneru darbībā, nedz saskaņot valstu ieviestās sistēmas darba samaksas noteikšanai. Tā kā jāizvairās no pašreizējā darba un struktūru dublēšanās, EESK lūdz Komisiju rūpīgi apkopot informāciju (par SVF, ESAO, izveidoto komiteju, kā arī valstu un citu iespējami lietderīgu struktūru darbību). Šāds visaptverošs pārskats ir svarīgs, jo ļautu noteikt ierosināto valžu pievienoto vērtību, veikt izmaksu un ieguvumu analīzi un novērtēt nepieciešamību veidot papildu struktūras, un tādēļ būtu lietderīgs lēmumu pieņemšanā.

1.4.2. EESK rosina Komisiju iesniegt konkrētus priekšlikumus, kā var nodrošināt:

- pārskatatbildību, leģitimitāti un pārredzamību, visaptveroši iesaistot demokrātiski leģitīmas institūcijas, piemēram, parlamentus, sociālos partnerus un citas organizācijas, kas pārstāv pilsonisko sabiedrību,
- objektīvu zināšanu līdzsvarotu pārstāvību, lai atspoguļotu viedokļu dažādību,
- valžu priekšlikumu nesaistošo raksturu, it īpaši sociālo partneru autonomijas saglabāšanu pilnā apmērā,
- darba samaksas divējādās nozīmes (tā veido uzņēmumu izmaksas un būtiski ietekmē iekšzemes pieprasījumu) ievērošanu konkurētspējas vērtēšanā saskaņā ar jauno definīciju.

1.5. Pirms Komisijas jaunākā tiesību aktu kopuma publicēšanas EESK jau bija izvirzījusi konkrētus priekšlikumus par EMS padziļināšanu, un šie priekšlikumi būtu jāīsteno.

- Konkurējošas valstu stratēģijas nav vajadzīgas, bet ir vajadzīga vienota Eiropas stratēģija. Ļoti svarīgi ir paplašināt makroekonomisko dialogu un to ieviest eurozonā. Šādā dialogā būtu jākoordinē ekonomikas politika un trīs svarīgākie makroekonomikas politikas faktori.
- Valstu līmenī jāpalielina sociālo partneru nozīme un jāizveido vai jānostiprina makroekonomiskā dialoga sistēma.
- Valstu parlamentu un EP loma ir jāpalielina, lai nodrošinātu demokrātisko pārskatatbildību, un to nozīmi nedrīkst mazināt tehnokrātiskas ekspertu komitejas.
- EESK uzsver, ka svarīgi ir nodrošināt ekonomisko un sociālo mērķu vienlīdzību un novērtēt visu ar Eiropas pusgadu saistīto pasākumu sociālo ietekmi.
- Lai varētu mazināt nelīdzsvarotību, ļoti svarīgi ir stimulēt publiskos un privātos ieguldījumus, un tādēļ ir vajadzīga budžeta politika, kas ir vairāk vērsta uz izaugsmes un augstas kvalitātes nodarbinātības veicināšanu.
- Šis mērķis ir saistīts ar ieņēmumu jomu, jo ir vajadzīgas atbilstoši izveidotas nodokļu sistēmas, lai varētu nodrošināt pietiekamu finansiālo pamatu. Šis mērķis ir saistīts arī ar izdevumu jomu, un EESK uzskata, ka arī izdevumu jomā ir jāīsteno vairāk pasākumu, kas veicinātu izaugsmi. Plašāk definēta "līdzsvarota budžeta norma" it īpaši attiecībā uz publisko ieguldījumu finansēšanu būtu saskaņā ar pašlaik īstenotajiem pasākumiem, kas ļauj uz nākotni vērstu ieguldījumu finansēšanas izmaksas sadalīt vairākām paaudzēm.

2. Komisijas ieteikums

2.1. Paziņojumā *par pasākumiem ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanai* Komisija ierosina līdz 2017. gada sākumam turpināt eurozonas konsolidāciju (1. posms “padziļināšana darot”, kas sākās 2015. gada 15. jūlijā), un pēc tam, pamatojoties uz kritērijiem atjaunotai, augšupvērstai eurozonas tautsaimniecību konverģencei, būtu jāveic pamatīgākas reformas, pārejot uz vidēja termiņa un ilgtermiņa redzējumu attiecībā uz jaunām izaugsmes perspektīvām (2. posms – “EMS izveides pabeigšana”). Viens no galvenajiem 1. posma elementiem ir uzlaboti ekonomikas pārvaldības instrumenti, tostarp priekšlikums, ka Padome iesaka eurozonas dalībvalstīm izveidot valstu konkurētspējas valdes (kā arī mudina citas dalībvalstis izveidot līdzīgas struktūras).

2.2. Komisija uzskata, ka neatkarīgas zinātniskās mobilizēšana valstu līmenī mudinās dalībvalstis pašām uzņemties atbildību par valstīs vajadzīgo pasākumu un reformu īstenošanu. Ieteikuma mērķis ir izveidot valstu konkurētspējas valdes, kuras uzraudzītu veikumu un pasākumus visaptveroši definētas konkurētspējas jomā, tādā veidā sekmējot pastāvīgas tautsaimniecību konverģences stiprināšanu un centienus palielināt valstu ieinteresētību veikt vajadzīgās reformas. Dalībvalstis rosinātas ievērot minētajā ieteikumā noteiktos principus, un Komisijai lūgts pēc 12 mēnešiem sagatavot progresa ziņojumu par minētā ieteikuma īstenošanu un piemērotību, tostarp par to, vai būtu jāpieņem saistoši noteikumi.

2.3. Valdēm būtu jāuzrauga konkurētspējas attīstības tendences dalībvalstīs, it īpaši faktori, kas īstermiņā var ietekmēt preču un pakalpojumu cenas un kvalitāti salīdzinājumā ar konkurentiem pasaulē. Šo valžu kompetencē būtu jāietilpst “darba samaksas dinamikai, kā arī ar darba samaksu nesaistītiem faktoriem, ražīgumu ietekmējošajiem faktoriem un dinamiskiem parametriem saistībā ar ieguldījumiem, inovāciju un ekonomikas pievilcību uzņēmējiem”. Valdes analizētu un novērtētu attiecīgos pasākumus un izstrādātu ieteikumus politikas jomā, ņemot vērā valstu īpašās iezīmes un iedibināto praksi. Valdes arī sniegtu attiecīgu informāciju, lai dotu ieguldījumu valstu līmenī notiekošajā darba samaksas noteikšanas procesā. Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 28. pantu valžu darbība neietekmēs tiesības uz kolektīvām sarunām un kolektīvu rīcību.

2.4. Valdēm vajadzētu būt strukturāli un funkcionāli neatkarīgām no dalībvalsts pārvaldes iestādēm. Valdēm būtu jākonsultējas ar attiecīgajām ieinteresētajām personām (piemēram, valstu iesaistītajām personām vai to grupām, tostarp sociālajiem partneriem, kas regulāri iesaistās dalībvalstu ekonomikas un sociālajā dialogā), taču tās nedrīkstētu paust vienīgi vai galvenokārt konkrētas ieinteresēto personu grupas uzskatus un intereses.

2.5. Valdēm būtu katru gadu jāgatavo ziņojums. Lai nodrošinātu eurozonas un Eiropas Savienības mērķu ievērošanu, Komisija plāno koordinēt valžu darbu, abām pusēm apspriežoties ziņojumu sagatavošanas un faktu vākšanas misiju laikā dalībvalstīs. Minētie ziņojumi tiks ņemti vērā analizē, ko Komisija veic saistībā ar Eiropas pusgadu un makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK ir vienprātis ar Komisiju, ka EMS ir jāuzlabo un jāpadziļina; daudzos atzinumos EESK uz to ir norādījusi un sniegusi konkrētus priekšlikumus. Komiteja arī atzinīgi vērtē Komisijas veiktos lietderīgos pasākumus un piekrīt tās viedoklim, ka dalībvalstu ekonomikas politikas ciešāka koordinācija ir ļoti būtiska, lai novērstu pastāvošo nelīdzsvarotību un samazinātu tās rašanās iespēju nākotnē. Būtiska šo dalībvalstīs izveidoto valžu pievienotās vērtības daļa varētu būt to sadarbība šādu eurozonas valžu tīklā, kas stiprinātu Eiropas interešu ievērošanu dalībvalstu un Komisijas politiskajās debatēs.

3.2. Tomēr pašreizējā politikā šī problēma netiek pienācīgi risināta, un, lai novērstu makroekonomikas nelīdzsvarotību, vajadzīgi labāki instrumenti. Tādēļ EESK ļoti atzinīgi vērtē to, ka Komisija beidzot ir atzinusi nepieciešamību gan pievērst lielāku uzmanību dalībvalstu veikumam nodarbinātības jomā un sociālo mērķu sasniegšanā, gan palielināt to ieinteresētību reformu īstenošanā. Komisija arī pamatoti rosina dalībvalstu reformu programmu izstrādē vairāk iesaistīt sociālos partnerus un ar Komisijas pārstāvniecību starpniecību iesaistīt tos Eiropas pusgada norisēs valstu līmenī. Dalībvalstīs, pilnībā iesaistot visas ieinteresētās personas, izveidotās valdes varētu kļūt par lietderīgu struktūru, kas atspoguļotu pašreizējo un iespējamo politikas pasākumu ekonomisko un sociālo ietekmi.

3.3. Dalībvalstis, kas īsteno vienotu monetāro politiku (vienota valūta, viena procentu likme) un kas diezin vai vidējā termiņā vai kādreiz izveidos pilnvērtīgu ekonomikas, sociālo un fiskālo savienību, kura būtu pilnībā federāla savienība, vairs nevar nelīdzsvarotību novērst, devalvējot nacionālo valūtu. Līdz šim centieni uzlabot konkurētspēju eurozonā galvenokārt aprobežojās ar šauri definētu mērķi, proti, uzlabot eksporta rādītājus un norēķinu kontu stāvokli, bieži vien samazinot izmaksas, un šāda pieeja var būt destruktīva. Pašreizējā politika nav spējusi mazināt nelīdzsvarotību un krīzes negatīvo ietekmi. Tieši otrādi, dažos gadījumos veiktie pasākumi patiesībā ir to ir palielinājuši⁽¹⁾, jo pārāk liels uzsvārs tika likts uz piedāvājuma jomā īstenotu taupības politiku, kas samazina pieprasījumu, vēl vairāk palielinot bezdarbu, valsts budžeta deficītu un sociālo nevienlīdzību. Ja rodas nelīdzsvarotība un tā netiek laicīgi novērsta, tai var būt ļoti smagas sekas, un tādēļ ir vajadzīgi jauni politikas instrumenti, lai nepieļautu, ka pielāgošanās notiek tikai uz darba samaksas un darba tirgus rēķina.

3.4. Lai gan Komisija ieteikumā atbalsta vispusīgu priekšstatu par konkurētspēju, EESK vēlas norādīt, ka Komisija 2002. gadā publicēja daudz plašāku šā jēdziena definīciju, proti, konkurētspēja ir ekonomikas spēja ilgtermiņā nodrošināt iedzīvotājiem augstu un pieaugošu dzīves līmeni un augstu nodarbinātības līmeni⁽²⁾. Īstenojot Eiropas Komisijas finansēto projektu *WWWforEurope*⁽³⁾, šī definīcija tika paplašināta, līdztekus IKP minot citus mērķus, piemēram, sociālo iekļaušanu un vides ilgtspēju saistībā ar stratēģiju "Eiropa 2020"⁽⁴⁾. Šī paplašinātā konkurētspējas definīcija paredz, ka tā ir valsts (reģiona, teritorijas) spēja sasniegt iedzīvotājiem nozīmīgus mērķus, kas neaprobežojas vienīgi ar IKP⁽⁵⁾. Konkurētspējas vērtējuma pamatā ir trīs pīlāri: ienākumu pīlārs (tostarp mājsaimniecību tīrie ienākumu un patēriņa izdevumi), sociālais pīlārs (tiek noteikta sistēmas sociāli ekonomiskā ietekme, piemēram, nabadzības draudi, nevienlīdzība un jauniešu bezdarbs) un vides pīlārs (tiek noteikta resursu produktivitāte, siltumnīcefekta gāzu emisiju intensitāte, energointensitāte un atjaunojamo enerģijas avotu īpatsvars elektroenerģijas ražošanā). Jāņem vērā arī digitalizācijas programma. Tas nenozīmē, ka nelīdzsvarotību (piemēram, maksājumu tekošā konta bilanci) var ignorēt, kā tas bija vērojams pēc finanšu krīzes sākšanās.

3.5. Lai nodrošinātu izpratni par šo daudzpusīgo konkurētspējas definīciju ("konkurētspēja 2.0"), EESK ierosina turpmākajās debatēs runāt nevis par "konkurētspējas valdēm", bet gan par "konkurētspējas, sociālās kohēzijas un ilgtspējas valdēm".

4. Īpašas piezīmes

4.1. Starptautiskajā līmenī ir daudz iestāžu (tostarp SVF un ESAO, kā arī Eiropas Komisija) un procedūru, kas vērtē konkurētspēju un sniedz ieteikumus attiecīgajā politikas jomā. Valstu līmenī arī ir daudz struktūru, piemēram, neatkarīgi ekonomikas pētniecības institūti, statistikas biroji un ekonomikas un sociālo lietu padomes, kas pievēršas šādiem jautājumiem. Komisija norāda, ka konkurētspējas valžu veidošanā var izmantot jau pastāvošās struktūras un paveikto darbu, jo dažās valstīs šādas struktūras jau izveidotas un citās valstīs varētu izmantot pastāvošās struktūras. Tomēr ir svarīgi, lai valdes būtu neatkarīgas un, pildot padomdevēju funkcijas, sniegtu lietpratīgus atzinumus, kas atspoguļo vispārējās intereses.

⁽¹⁾ Lai gūtu plašāku priekšstatu, skatīt EESK atzinumu ECO/336 par tematu "Ieteikums Padomes ieteikumam par ekonomikas politikas vispārējo pamatnostādņu īstenošanu dalībvalstīs, kuru valūta ir euro" (3.8. un nākamie punkti) (OV C 133, 9.5.2013., 44. lpp.).

⁽²⁾ COM(2002) 714 final.

⁽³⁾ <http://www.foreurope.eu/>

⁽⁴⁾ *WWWforEurope*, Darba dokuments Nr. 84: *Competitiveness and Clusters: Implications for a New European Growth Strategy* (2015. gada februāris).

⁽⁵⁾ Turpat, 9. lpp.

4.2. EESK norāda, ka Komisija iesaka 12 mēnešos pēc ieteikuma pieņemšanas, izmantojot dalībvalstu sniegto attiecīgo informāciju, izstrādāt progresa ziņojumu par ieteikuma attiecībā uz valsts konkurētspējas valžu izveidi īstenošanu un piemērotību. Pirms valžu izveides būtu jāapkopo informācija un jāizvērtē pašreizējo un, iespējams, turpmāk izveidojamu struktūru darbība un efektivitāte. Šāds visaptverošs pārskats, tostarp sociālo partneru zinātība būtu nodēriģi lēmumu pieņemšanā, ļaujot noteikt minēto valžu pievienoto vērtību, veikt izmaksu un ieguvumu analīzi un novērtēt, vai ir vajadzīgas papildu struktūras.

4.3. Komisija joprojām pamatoti uzsver, ka jāuzlabo politikas pārredzamība un demokrātiskā leģitimitāte, pilnībā iesaistot Eiropas Parlamentu, dalībvalstu parlamentus un arī attiecīgās ieinteresētās personas no pilsoniskās sabiedrības, it īpaši sociālos partnerus. Tādēļ EESK rosina demokrātiski kontrolētas struktūras pienācīgi iesaistīt šādu vēl pirms valžu izveides precizējamu jautājumu apspriešanā: valžu locekļu izvirzīšana un apstiprināšana, valžu pilnvaras, darba programmu izstrāde, ziņojumu un pārskatu sniegšana utt.

4.4. Lai kļiedētu visas bažas par zinātības neatkarību un neitralitāti, pirms konkurētspējas valžu apstiprināšanas Komisijai jānorāda kritēriji, kas ļauj novērtēt to neatkarību un objektīvas zinātības, kura atspoguļo dažādus, tostarp sociālo partneru viedokļus, līdzsvarotu pārstāvību. Jāprecizē arī tāds jautājums kā valžu atbildība par aplamu analīzi vai prognozēm.

4.5. EESK, apzinoties, ka valdes ir konsultatīvas struktūras, vēlētos, lai Komisija skaidri norādītu uz konkurētspējas valžu ieteikumu nesaistošo raksturu. Jautājums par nesaistošo raksturu rodas it īpaši saistībā ar nepieciešamību aizsargāt darba samaksas noteikšanā iesaistīto pušu autonomiju. Komisija ieteikumā norāda, ka tiesības apspriest un slēgt koplīgumus netiks ietekmētas, tomēr šis apgalvojums, kas attiecas tikai uz Līgumā garantētajām tiesībām⁽⁶⁾, ir pārāk nepārliecinošs. Mēģinājumi tieši ietekmēt darba samaksas noteikšanu nav pieļaujami, jo tas nav konkurētspējas valžu kompetencē.

4.6. EESK norāda, ka jēdziens "konkurētspēja" neapzīmē tikai izmaksu konkurētspēju. Citos ar nelīdzsvarotības rašanās novēršanu saistītos apsvērumos jāņem vērā darba samaksas divējāda raksturs (tā rada izmaksas uzņēmumiem un ietekmē iekšējo pieprasījumu; sk. 5.5. punktu). Turklāt, lai varētu patiešām novērst nelīdzsvarotību, vajadzīga simetriska pieeja attiecībā uz pārpalikumu un deficītu⁽⁷⁾.

5. EESK priekšlikumi

5.1. EESK uzskata, ka EMS ir jāpadziļina. Ņemot vērā, ka komiteja iepriekš minētajā Komisijas priekšlikuma novērtējumā ir konstatējusi daudzus neatbildētus jautājumus, kas turpmāk būtu jāanalizē un jāizskaidro, kopsavilkuma pamatā ir tās līdz šim iesniegtie attiecīgie priekšlikumi. Pēdējos gados EESK ir pieņēmusi vairākus atzinumus par tematu "EMS padziļināšana"⁽⁸⁾, no kuriem jaunākais ir atzinums ECO/380 par tematu "Kopienas metode demokrātiskai un sociālai ekonomiskai un monetārai savienībai", kas pieņemts 2015. gadā⁽⁹⁾.

5.2. EESK atzinumā ECO/380 izvirzīti priekšlikumi turpmākām Komisijas iniciatīvām, kas saistītas ar EMS. EESK ir pārliecināta, ka šie pasākumi palīdzēs novērst atšķirības darba tirgu, kā arī darba samaksas noteikšanas sistēmu un sociālo sistēmu darbībā, proti, to sistēmu darbībā, kas vajadzīgas, lai varētu stabilizēt un demokrātiski un sociāli padziļināt ekonomisko un monetāro savienību. EESK pieejas pamatā ir priekšstats, ka kopējā monetārās, budžeta un darba samaksas politikas kontekstā ir iespējams veidot uzticēšanos un panākt lielāku konvergenci, neietekmējot darba koplīguma slēgšanas sarunu neatkarību.

⁽⁶⁾ LESD 153. panta 1. punkts: "Lai sasniegtu 151. pantā izvirzītos mērķus, Savienība atbalsta un papildina dalībvalstu darbību šādās jomās: [...] un 5. punkts: "Šā panta noteikumi neattiecas uz darba samaksu, uz tiesībām apvienoties, uz tiesībām streikot vai uz tiesībām pieteikt lokautus".

⁽⁷⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Ekonomikas pārvaldības pārskats" (OV C 268, 14.8.2015., 33. lpp.) (3.2.3. punkts).

⁽⁸⁾ It īpaši par politisko pilāru: sk. EESK atzinumu par tematu "Ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) izveides pabeigšana: politiskais pilārs" (OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp.).

⁽⁹⁾ Un pirms tam EESK atzinums par tematu "EMS izveides pabeigšana: politiskais pilārs" (OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp.).

5.3. Tādēļ būs jāveic pasākumi, lai veicinātu makroekonomikas dialogu un, pats galvenais, izveidotu makroekonomikas dialogu eurozonā (*MED-EURO*). Makroekonomikas dialogu sāka 1999. gadā, lai izveidotu ilgtspējīgu, uz izaugsmi un stabilitāti vērstu makroekonomikas politikas pasākumu kopumu, t. i., panākt vienmērīgu mijiedarbību starp darba samaksas pieaugumu un monetāro un fiskālo politiku. Šis trīs lielāko makroekonomikas politikas dalībnieku koordinēšanas forums, tieši iesaistot sociālos partnerus, varētu sniegt svarīgu ieguldījumu, lai nodrošinātu vajadzīgo koordināciju, atbilstību kopējam EMS stabilitātes mērķim un demokrātiskas un sociālas EMS izveidi. Foruma atziņas un secinājumi būtu jāņem vērā gada izaugsmes pētījumā un konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos.

5.4. Komiteja atkārtoti uzsver, ka ir svarīgi palielināt sociālo partneru nozīmi un līdzdalību politikas veidošanā. Sava veida makroekonomikas dialogs būtu lietderīgs arī valstu līmenī. Konkurētspējas un ražīguma spēcīga izaugsme vērojama galvenokārt tajās valstīs, kurās ir stabils sociālais dialogs un sociālo partneru attiecības un tiek nodrošināts augsts sociālās aizsardzības līmenis un sociālā kohēzija.

5.5. Darba samaksas noteikšanas sistēmai būtu jāpaliek kopīguma partneru ziņā bez jebkādas ārējas iejaukšanās. Pilnībā jārespektē un jāgarantē šo partneru autonomija. Šie partneri vislabāk izprot faktisko stāvokli saistībā ar darba samaksas noteikšanu un darba tirgu. Kopīgumu partneri ņem vērā, ka izmaiņas darba samaksā ietekmē gan izmaksas, gan pieprasījumu. Viņi labi apzinās, ka darba samaksas paaugstināšanai, ņemot vērā produktivitātes pieaugumu, kas attiecīgajā valstī vērojams vidējā termiņā, un ECB izvirzīto mērķi attiecībā uz inflācijas līmeni, ir neitrāla ietekme uz cenām, konkurētspēju, iekšzemes pieprasījumu un ienākumu sadali⁽¹⁰⁾. Nepieciešamību pastiprināt makroekonomikas dialogu palielina tas, ka šī izpratne katrā dalībvalstī ir atšķirīga un dažkārt praksē neizpaužas, tādējādi radot nelīdzsvarotību.

5.6. Vajadzīga dalībvalstu parlamentu un Eiropas Parlamenta aktīvāka līdzdalība eurozonas pārvaldībā. EESK rosina izveidot plašu Eiropas Parlamenta komiteju, kurā piedalītos deputāti no visas eurozonas, kā arī no valstīm, kas vēlas tai pievienoties, un ciešāk koordinēt eurozonas parlamentāriešu darbību, kura saistīta ar ekonomisko un monetāro savienību (*COSAC+*).

5.7. EESK norāda, ka ekonomikas politikas mērķi, ievērojot LESD 4. panta 2. punktu, labāk jāaskaņo ar ES sociālās politikas mērķiem un jānovērš iespējamie ekonomisko un sociālo mērķu konflikti. Saskaņā ar horizontālo sociālo klauzulu ir jāveic visu Eiropas pusgada pasākumu sociālās ietekmes novērtējums⁽¹¹⁾.

5.8. EESK arī uzskata, ka būtiska nozīme ir pieprasījuma īstermiņa pārvaldībai un efektīvai ieguldījumu programmai, kas, veicinot izaugsmi, sociālo kohēziju un solidaritāti, radītu ienākumus. Tādēļ ir vajadzīga budžeta politika, kas labvēlīgi ietekmē izaugsmi un nodarbinātību. Nodokļu jomā ir jāpanāk efektīva koordinācija, lai nodrošinātu, ka valstīm ir atbilstoša ieņēmumu bāze. Turklāt apņēmīgi jārikojas, lai ierobežotu krāpšanu nodokļu jomā, nodokļu oāzes un agresīvu nodokļu plānošanu.

5.9. Komiteja uzskata, ka arī izdevumu jomā var īstenot budžeta politikas pasākumus, kas vairāk veicina izaugsmi. Publiskie ieguldījumi ir svarīgs līdzeklis, kas sekmē ekonomikas atveseļošanu. Ieguldījumi progresīvo tehnoloģiju jomās un sociālajā jomā (pētniecība, izglītība, bērnu aprūpe, sociālie pakalpojumi, publiskie mājokļi utt.) ne vien veicina izaugsmi un nodarbinātību īstermiņā, bet arī palielina iespējamo ražošanas apjomu ilgākā laikposmā. Ieguldījumiem un izaugsmei, it īpaši krīzes skartajās valstīs, ir liela nozīme atgūšanās procesā un tādējādi arī nelīdzsvarotības novēršanā.

5.10. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu budžeta deficīta aprēķinos neiekļaut dalībvalstu iemaksas Eiropas Stratēģisko investīciju fondā. Tā kā šis jautājums skar izdevumus, kas palielina izaugsmes iespējas un kas radīs ienākumus arī nākamajām paaudzēm, šo izdevumu finansēšanā būtu jāpiedalās vairākām paaudzēm. Tādēļ komiteja vēlreiz jautā⁽¹²⁾, kāpēc, izmantojot šo pamatojumu un piemērojot "līdzsvarota budžeta normu", nevar nodrošināt šādu attieksmi arī pret vispārējā budžeta līdzekļu atvēlēšanu ieguldījumiem, kas vērsti uz nākotni.

Briselē, 2016. gada 17. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽¹⁰⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Gada izaugsmes pētījums" (OV C 132, 3.5.2011., 26. lpp.) (2.3. punkts).

⁽¹¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Kopienas metode demokrātiskai un sociālai ekonomiskai un monetārai savienībai" (OV C 13, 15.1.2016., 33. lpp.) (1.5. punkts).

⁽¹²⁾ EESK atzinums par tematu "Investīciju plāns Eiropai" (OV C 268, 14.8.2015., 27. lpp.) (4. punkts).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ATZINUMS par tematu “Ieteikums Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku”

[COM(2015) 692 final]

(2016/C 177/07)

Ziņotājs: Michael IKRATH

Līdzziņotāja: Anne DEMELENNE

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2015. gada 22. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Ieteikums Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku”

[COM(2015) 692 final].

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2016. gada 3. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 515. plenārajā sesijā, kas notika 2016. gada 16. un 17. martā (2016. gada 17. marta sēdē), ar 201 balsi par, 3 balsīm pret un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK principā atzinīgi vērtē ekonomikas prioritāšu programmu izveidi, lai Eiropas pusgada sākumā veicinātu izaugsmi eurozonas valstīs. Tomēr Komiteja pauž nožēlu, ka Eiropas pusgada sagatavošanā un ar to saistītajos valstu līmeņa procesos nebija iesaistīta pilsoniskā sabiedrība, jo īpaši sociālie partneri.

1.2. EESK uzskata, ka ar šo ieteikumu palīdzību pašreizējā plaisa starp eurozonas valstīm un pārējām dalībvalstīm nekādā gadījumā nedrīkst paplašināties, bet tai ir jāsamazinās. Konkrētāk, mērķis ir rūpēties par euro attīstību ilgtermiņā, lai tas kļūtu par visu dalībvalstu vienotu valūtu.

1.3. EESK atzīst Komisijas dokumenta nozīmi ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) padziļināšanā. Kā jau norādīts iepriekšējos atzinumos ⁽¹⁾, Komiteja stingri atbalsta EMS tālāku stiprināšanu un izveides pabeigšanu. Dalībvalstīm gan atsevišķi, gan kopīgi jāīsteno nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu vairāk konverģences un integrācijas, īpaši ekonomikas jomā. Līdztekus šiem pasākumiem ir jāvirzās uz to, lai eurozonā izveidotu fiskālo savienību (ieskaitot īpašu budžetu), sociālo savienību un nodrošinātu vienotu ārējo pārstāvību starptautiskajās finanšu institūcijās.

1.4. EESK atzīst politisko nepieciešamību eurozonai nodrošināt stabilu politisko un institucionālo pamatu, kas kopš monetārās savienības izveides līdz šim nav paveikts ⁽²⁾. Atsevišķas iniciatīvas, tādas kā banku savienības vai kapitāla tirgu savienības izveide, ir vērtējamas atzinīgi, taču tās neaizstāj vajadzīgo stabilo struktūru.

1.5. Turklāt ir redzams, ka nesenās ieguldījumu programmas darbvietu radīšanai nav pietiekamā mērā sasniegušas savus mērķus. Lai atsāktos izaugsme un palielinātos nodarbinātība, ir vajadzīgs finanšu, nodokļu, budžeta, ekonomikas un sociālās politikas pasākumu kopums. Pretēji Komisijas ieteikumam fiskālajai politikai vajadzētu būt vairāk virzītai uz ekspansiju, nevis neitralitāti.

⁽¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu “EMS pabeigšana – priekšlikumi nākamajam Eiropas Savienības likumdošanas periodam” (OV C 451, 16.12.2014., 10. lpp.) un EESK atzinumu par tematu “EMS izveides pabeigšana: politiskais pīlārs” (OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp.).

⁽²⁾ Turpat.

1.6. EESK uzskata: lai gan neitrāla fiskālās politikas nostāja ir labāka par ilgstošu budžeta taupību, pašreizējos apstākļos tā nav piemērota. Tā kā lejupslīde samazina izaugsmes potenciālu, eurozonas fiskālajai politikai ir jābūt aktīvākai nekā parasti, lai stimulētu eurozonas ekonomiku kopumā. Pašlaik ar ekonomikas pārkaršanu saistītie riski ir daudz mazāki par riskiem, kas saistīti ar ilgstoši zemu inflāciju vai deflāciju. Tāpēc EESK iesaka veidot fiskālu stimulu, kas vērsts uz publiskajiem ieguldījumiem: tas īstermiņā palielinātu pieprasījumu, bet ilgtermiņā paplašinātu izaugsmes potenciālu.

1.7. Turklāt EESK atbalsta darbaspēka nodokļu atvieglojumus, ciktāl tas neapdraud – jau tā vājināto – sociālās aizsardzības sistēmu finansiālo ilgtspēju. Komiteja atgādina, ka modernām sociālās aizsardzības sistēmām būtu jābalstās uz solidaritātes un iespēju vienlīdzības principiem, ne tikai uz nodarbinātības veicināšanas principu. Turklāt attiecībā uz budžetu būtu jāņem vērā sekas, ko rada robotika un digitalizācija, kas ietekmē darba tirgu, iespējams, radot ietekmi uz nodokļu ieņēmumiem.

1.8. EESK atzinīgi vērtē jēdziena “elastīgums” pārskatīšanu, bet jāpanāk, ka ideālā gadījumā pagaidu darba līgumi sekmē pāreju uz pastāvīgiem līgumiem, nevis rada nestabilas darba vietas. Lai cīnītos pret aizvien lielākajām sociālajām atšķirībām, jārada darba vietas un jāliek uzsvars uz to kvalitāti. Vienlaikus jāizmanto sadarīgā patēriņa (*sharing economy*) potenciāls, neradot tam šķēršļus, kā arī jāievieš jauni nodarbinātības un darba veidi, kas nestu labumu sabiedrībai, neapdraudot darba ņēmēju tiesības un sociālās aizsardzības sistēmas.

1.9. Pēdējos astoņos gados eurozonas izaugsmi ir kavējis zemais pieprasījums, nevis piedāvājuma trūkums. Darba tirgus pielāgošana ir bijusi nelīdzsvarota un asimetriska un galvenokārt izpaudās kā nominālās un reālās algas un darbaspēka vienības izmaksu samazinājums krīzes vissmagāk skartajās dalībvalstīs. Tāpēc EESK secina, ka tikai ar tādām strukturālajām reformām, kuru mērķis ir ekonomikā uzlabot piedāvājuma faktoru un tādējādi veicināt ieguldījumus un izaugsmi, vājas atveseļošanās problēmu atrisināt nevar. Par prioritāti būtu jānosaka vismaz tādas strukturālās reformas, kurām īstermiņā var būt pozitīva ietekme uz pieprasījumu pat ierobežotu māsaimniecībām un uzņēmumiem pieejamo kredītresursu apstākļos.

1.10. EESK arī aicina saskaņoti rīkoties, lai izveidotu uzņēmējdarbībai labvēlīgāku vidi maziem un vidējiem uzņēmumiem (99 % ES uzņēmumu un 60 % darba ņēmēju jeb aptuveni 65 miljoni cilvēku), izmantojot labāku regulējumu un konsekventi samazinot birokrātiju, nodrošinot pietiekamu un pienācīgu finansējumu (“finansējuma pieejamība”) ⁽³⁾, kā arī sistemātiski veicinot eksportu uz tirgiem ārpus Eiropas Savienības. Tas rada iespēju uzņēmumiem veikt ieguldījumus izaugsmei un nodarbinātībā.

1.11. EESK atzinīgi vērtē iniciatīvas par MVU finansēšanu kapitāla tirgu savienībā. Tomēr ir ļoti svarīgi pavērt mikrouzņēmumiem un jaunuzņēmumiem jaunas finansēšanas iespējas, tādas kā sagatavošanas kapitāls, riska kapitāls, kolektīvie ieguldījumi un finansēšana, un tādi novatoriski veidi kā privātais pašu kapitāls. Tāpēc EESK uzsver vajadzību izveidot plānoto ES riska kapitāla fondu. Steidzami jāveic novērtējums, lai noteiktu, kādas iespējas uzņēmumu finansēšanai Eiropas Savienībā varētu piedāvāt jaunie banku darbības modeļi ⁽⁴⁾.

2. Vispārīga informācija

2.1. Pēc piecu priekšsēdētāju ziņojuma “Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšana” Eiropas pusgada procesā ir izvēlēta jauna pieeja, lai stiprinātu integrāciju starp eurozonas un valstu līmeņiem. Pirmo reizi ieteikumu par eurozonu Komisija publicē novembrī – kopā ar 2016. gada izaugsmes pētījumu –, lai labāk integrētu ES ekonomikas pārvaldības eurozonas un valstu dimensijas.

⁽³⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu “Rīcības plāns kapitāla tirgu savienības izveidei” (OV C 133, 14.4.2016., 17. lpp.).

⁽⁴⁾ Sk., piemēram, piezīmes par islāmisko finanšu sistēmu iepriekšējos EESK atzinumos “Mazo un vidējo uzņēmumu finansēšanas veidi pašreizējos finanšu apstākļos” (OV C 48, 15.2.2011., 33. lpp.) un “Rīcības plāns, lai uzlabotu MVU piekļuvi finansējumam” (OV C 351, 15.11.2012., 45. lpp.).

2.2. Tā mērķis ir radīt telpu diskusijām un ieteikumiem par eurozonu pirms sarunām par konkrētām valstīm, lai kopējie uzdevumi tiktu pilnībā atspoguļoti konkrētām valstīm paredzētajos pasākumos. Tās ir būtiskas pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo pusgadu cikliem, kad ieteikumi par eurozonu tika publicēti aptuveni pusgada beigās vienlaikus ar konkrētām valstīm paredzētajiem ieteikumiem.

2.3. Komisija sniedza četrus ieteikumus attiecībā uz eurozonas ekonomikas politiku:

- īstenot politiku, kas atbalsta atveseļošanās procesu, sekmē konvergenci, veicina makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanu un uzlabo pielāgošanās spēju,
- īstenot reformas, kurās apvienoti šādi elementi: elastīgi un uzticami darba līgumi, visaptverošas mūžizglītības stratēģijas, efektīva politika, kas palīdzētu bezdarbniekiem atgriezties darba tirgū, mūsdienīgas sociālās aizsardzības sistēmas un atvērti un konkurētspējīgi preču un pakalpojumu tirgi. Samazināt nodokļu īpatsvaru darbaspēka izmaksās, jo īpaši attiecībā uz zemu atalgojamiem darba ņēmējiem, lai sekmētu darbvietu radīšanu; tas jāveic budžetam neitrālā veidā,
- uzturēt plānoto kopumā neitrālo fiskālās politikas nostāju 2016. gadā. Raugoties uz 2017. gadu, samazināt valsts parādu, lai atjaunotu fiskālās rezerves, vienlaikus izvairoties no procikliskuma un pilnībā ievērojot Stabilitātes un izaugsmes paktu,
- sekmēt bankām ienākumus neņesošu aizdevumu pakāpenisku samazināšanu un uzlabot maksātspējas procedūras attiecībā uz uzņēmumiem un mājsaimniecībām.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Pirmo reizi eurozonas ieteikumu projekts ir publicēts Eiropas pusgada cikla sākumā kopā ar gada izaugsmes pētījumu (GIP), brīdināšanas mehānisma ziņojumu (BMZ) un vienotā nodarbinātības ziņojuma projektu. EESK piekrīt, ka šis jaunais process var palīdzēt labāk ņemt vērā eurozonas mēroga apsvērumus, izstrādājot valsts politiku, kas tiek iekļauta stabilitātes programmās un valsts reformu programmās.

3.2. EESK pauž nožēlu, ka sociālie partneri un plašāka pilsoniskā sabiedrība netika iesaistīti eurozonai paredzētā ekonomikas ieteikumu projekta izstrādē un ka valstu procesi vēl joprojām nav pielāgoti šim jaunajam pusgada procesam. ES pusgada ietvaros sociālais dialogs var būt virzītājspēks ceļā uz sekmīgu, ilgtspējīgu un iekļaujošu ekonomiku, nodarbinātību un sociālajām reformām. Sociālajiem partneriem visos līmeņos vajadzētu vienoties ar attiecīgajām publiskajām iestādēm par reālu, savlaicīgu un lietderīgu iesaisti ES pusgada procesā. Turklāt EESK stingri iesaka nākotnē nodrošināt pastāvīgu un ciešu sadarbību starp EESK ECO specializēto nodaļu un Eiropas Parlamenta ECON komiteju.

3.3. EESK atbalsta uzsvāru uz visu eurozonas dalībvalstu saskaņotu pieeju arī attiecībā uz monetāro, fiskālo un strukturālo/piedāvājuma puses politiku. Turklāt EESK iesaka strukturālās reformas vērst uz politiskiem pasākumiem, lai īstermiņā varētu atbalstīt ekonomikas atveseļošanu. Attiecībā uz darba tirgus elastību – šo reformu rezultātā nevajadzētu samazināties darbaspēka pirkspējai, kā tas bija iepriekšējos gados, lai netiktu apdraudēts vietējais pieprasījums kā izaugsmes galvenais virzītājspēks. Tas nozīmē to, ka konkurence jāveicina, paaugstinot kvalitāti, un produktivitātes pieaugums – īstenojot inovācijas, nevis samazinot cenas un algas.

3.4. Lai gan EESK atzīst milzīgos izaicinājumus saistībā ar euro turpmāko nostiprināšanu un attīstību, kas ir vajadzīga tagad un būs vajadzīga tuvākajā nākotnē, lai nodrošinātu ilgstošu aizsardzību euro un eurozonai, tā uzskata, ka būtu jāizvirza šādi mērķi:

- izveidot eurozonas vienotu ārēju pārstāvību starptautiskos forumos (Starptautiskais Valūtas fonds, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO) u. c.)⁽⁵⁾,

⁽⁵⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Eurozonas ārējā pārstāvība" (skatīt šā Oficiālā Vēstneša 16. lappusi).

- izveidot euro fiskālo savienību,
- izveidot sociālu savienību, kas nozīmē to, ka Komisijai, Padomei un Parlamentam visās likumdošanas iniciatīvās vēl vairāk būs jāiesaista sociālie partneri.

3.5. Ņemot vērā daudzgadu finanšu shēmas (DFS) 2014–2020. gadam starpposma pārskatīšanu un gatavojoties diskusijām par DFS pēc 2020. gada, EESK ierosina izveidot īpašu budžetu eurozonai, ko vajadzētu izmantot, lai i) pagaidu kārtā veiktu apjomīgus resursu pārskaitījumus reģionālo satricinājumu gadījumā; ii) neitralizētu smagas recesijas visā zonā kopumā; iii) nodrošinātu finansiālo stabilitāti. Turklāt eurozonai – kā pirmais solis virzībā uz ekonomikas pārvaldību – vajadzīgs savs finanšu ministrs un atbilstoša pašu resursu sistēma, kuras pamatā ir tādi principi kā vienkāršums, pārredzamība, vienlīdzība un demokrātiskā pārskatābilitāte.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Makroekonomikas nelīdzsvarotība

4.1.1. EESK piekrīt Komisijai, ka strukturālās reformas dalībvalstīs būtu jāturpina atbilstoši valstīs pastāvošajiem apstākļiem, lai veicinātu konvergenci un atvieglotu makroekonomikas nelīdzsvarotības koriģēšanu. Tomēr jābūt līdzsvaram starp strukturālajām reformām un ieguldījumiem produktīvās darbībās, kas veicina darba vietu radīšanu.

4.1.2. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas ieteikumu, ka dalībvalstīm ar lielu tekošā konta pārpalikumu prioritāri būtu jāīsteno pasākumi, kas palīdz novirzīt pārpalikušos ietaupījumus iekšzemes ekonomikai un tādējādi sekmēt iekšzemes investīcijas. Tomēr šādiem pasākumiem vajadzētu būt vērstiem ne tikai uz piedāvājumu (piemēram, preču tirgus reformas), bet arī ietvert valdības mērķtiecīgākas iniciatīvas attiecībā uz publiskajiem ieguldījumiem, tādas kā pašreizējais Junkera plāns⁽⁶⁾.

4.1.3. EESK uzskata, ka ar valsts subsīdijām būtu īpaši jāatbalsta novatoriski MVU. Lai atvieglotu šīs kategorijas uzņēmumu piekļuvi finansēm, valsts pienākums ir, no vienas puses, piešķirt finansējumu, kas dod impulsu, un, no otras puses, nodrošināt valsts garantiju un galvojumu sistēmu. Attiecīgā mijiedarbība starp valsti, MVU, augstskolām un pētniecības iestādēm ir svarīgs ieguldījumu sistēmas elements.

4.1.4. EESK uzsver, ka eksports ir svarīgs MVU izaugsmes virzītājspēks eurozonā. Papildus labvēlīgajam euro un dolāra maiņas kursam, kas panākts ar ECB monetāro politiku, eksporta palielināšanā būtiska nozīme ir brīvās tirdzniecības nolīgumiem. Lai gan EESK atbalsta to, ka pašlaik uzmanības centrā ir sarunas par TTIP, tā arī iesaka noslēgt nolīgumu, kas Eiropas uzņēmumiem atvieglos piekļuvi straujas izaugsmes jaunietekmes tirgiem. Jāgarantē Eiropas Savienībā spēkā esošo cilvēktiesību aizsardzība un Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) normu, patērētāju tiesību un vides noteikumu ievērošana.

4.2. Darba tirgus, produktu un pakalpojumu tirgus

4.2.1. EESK norāda, ka, lai gan saskaņā ar Eiropas Komisijas ziņojumu stāvoklis darba tirgū turpina pakāpeniski uzlaboties, nav minēts fakts, ka nodarbinātības līmenis eurozonā, kas 2015. gadā bija 68,9 %, joprojām ir krietni zem stratēģijā "Eiropa 2020" noteiktā pamatmērķa – 75 %. EESK atzīmē, ka Eiropas Komisijas dienestu dati (LABREF datubāze) liecina, ka nav nekādas pozitīvas saiknes starp jebkurā posmā (pirms vai pēc krīzes) īstenoto darba tirgus reformu skaitu un darba tirgus rādītājiem dalībvalstīs⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ OFCE, ECLM, IMK, AK-Wien, INE-GSEE (2015), *The Independent Annual Growth Survey 2016*, Paris (Neatkarīgais 2016. gada izaugsmes pētījums, Parīze).

⁽⁷⁾ ETUI/ETUC (2015), *Benchmarking Working Europe 2015*, Brisele, ETUI, 26. lpp.

4.2.2. Strukturālajām reformām darba tirgū ir jāveicina sociālie ieguldījumi, t. i., pasākumi, kas atbalsta darbinieku un bezdarbnieku tālākizglītību un nodrošina, ka tiek veicināts viņu (jo īpaši bezdarbnieku) finansiālais nodrošinājums. Turklāt EESK atbalsta darbaspēka nodokļu samazināšanu, ja to kompensē ar citiem publisko ieņēmumu veidiem. Vidējā termiņā augstāka līdzdalība darba tirgū arī var sekmēt šo procesu.

4.2.3. Lai atrisinātu Eiropas konkurētspējas un ilgtspējas problēmu, EESK iesaka izveidot digitālu pārvaldītājsabiedrību, par paraugu ņemot ļoti veiksmīgo Airbus grupas modeli. Šajā starptautiskajā sadarbībā ir iesaistīti vairāki dažādu ES dalībvalstu meitasuzņēmumi, un šī grupa ir svarīgs dalībnieks Eiropas ekonomikā un savā nozarē.

4.2.4. ASV pārsvars digitālajā jomā jau ir jauns globālās ietekmes veids. Īpaši dramatiskas sekas ir vērojamas finanšu nozarē, kur Amerikas lielās investīciju bankas jau ir izveidojušas visciešākās kapitāla saiknes ar novatorisko *FinTechs*, un tas savukārt apdraud Eiropas klasisko uz privātklientiem orientēto banku modeli ("garlaicīgās bankas") un var veiksmīgi ar tām konkurēt to pamatdarbības jomā.

4.2.5. Lai izplānotu un izstrādātu līdzīga Eiropas digitālās pārvaldītājsabiedrības modeļa elementus, EESK iesaka īstermiņā izveidot pagaidu starpnozaru projekta grupu. Tajā būtu jāiekļauj Komisijas (komisārs Etingers) un ES Parlamenta (*ITRE* komitejas) pārstāvji, un tās darbā būtu jāiesaista EESK. Attiecībā uz finansējuma jautājumu ir svarīgi jau no paša sākuma pievērst uzmanību saderībai ar Junkera ieguldījumu plānu. Cieša sadarbība starp digitālās pārvaldītājsabiedrības kompetentajām struktūrvienībām un pašiem MVU radīs spēcīgu stimulu izaugsmei un jaunām darbvietām.

4.3. Fiskālā politika

4.3.1. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas likto uzsvāru uz to, ka, izstrādājot valsts fiskālās politikas pamatnostādnes, ir jāņem vērā visas eurozonas fiskālās politikas nostādnes kā vienots veselums. Tomēr, neskarot ECB neatkarību, EESK norāda, ka, novērtējot neitrālas fiskālās politikas nostājas piemērotību, būtiski trūkst analīzes par monetārās politikas attīstības tendencēm eurozonā. Ņemot vērā, ka ECB Padomes locekļi ir vairākkārt publiski atsaukušies uz eurozonas fiskālo politiku⁽⁸⁾, tas ir vismaz savādi.

4.3.2. Šādas analīzes trūkums rada bažas, jo eurozona patlaban atrodas situācijā, kad monetārās politikas spēja veicināt pieprasījumu ir ļoti ierobežota. Pieprasījums ir bijis zems tik ilgi, ka inflācija (pat neņemot vērā naftas cenas) ir krietni zem ECB mērķa – 2 %, savukārt ECB galvenās politikas procentu likmes ir gandrīz nulles līmenī, neļaujot turpmāk veikt nekādus būtiskus samazinājumus. Eurozonas ekonomika ir nonākusi tā dēvētajā "likviditātes slazdā", un, ja inflācija drīzumā nepieaug, pastāv risks nonākt arī "deflācijas slazdā". Ja tas notiks, stagnācija eurozonas ekonomikā turpināsies vēl daudzus gadus, un tas var apdraudēt euro politisko dzīvotspēju.

4.3.3. Nešķiet, ka netradicionālā kvantitatīvi veicinošā politika, ko ECB rūpīgi īsteno kopš 2015. gada sākuma, pieprasījuma veicināšanas ziņā būtu ko jūtami mainījusi⁽⁹⁾. Šādos apstākļos, kā arī ņemot vērā iepriekš minēto "histerēzes" fenomenu (kad lejupslīde samazina izaugsmes potenciālu), eurozonas fiskālajai politikai ir jābūt aktīvākai nekā parasti, lai stimulētu eurozonas ekonomiku kopumā⁽¹⁰⁾. Ņemot vērā fiskālās politikas ierobežojumus dalībvalstīs, kas atrodas eurozonas dienvidos, tajās dalībvalstīs, kurās inflācija ir zemāka par noteikto mērķi, ir zemas valsts aizņēmuma izmaksas, salīdzinoši zema valsts parāda attiecība pret IKP un tekošā konta pārpalikums, fiskālā politika būtu jāpaplašina, lai paceltu inflāciju virs ECB noteiktā mērķa – 2 %, tādējādi ļaujot vidējai inflācijai eurozonā atkal pieaugt un tuvojies mērķim. Pašlaik ar ekonomikas pārkaršanu saistītie riski ir daudz mazāki par riskiem, kas saistīti ar ilgstoši zemu inflāciju vai deflāciju.

⁽⁸⁾ Spilgtākais piemērs ir ECB prezidenta *Mario Draghi* runa "Bezdarbs eurozonā" 2014. gada augustā Džeksonholā (<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2014/html/sp140822.en.html>).

⁽⁹⁾ <http://epthinktank.eu/2015/12/10/the-ecbs-quantitative-easing-early-results-and-possible-risks/>.

⁽¹⁰⁾ *Theodoropoulou S.* (2015), *How to avert the risk of deflation in Europe: rethinking the policy mix and European economic governance* (Kā novērš deflācijas risku Eiropā: politikas pasākumu kopuma un Eiropas ekonomikas pārvaldības pārskatīšana), Brisele, ETUI.

4.3.4. Tomēr, ņemot vērā bažas par valsts parāda atmaksājāmību, kā arī demogrāfiskās tendences, jāatzīmē, ka ekspansīvu fiskālo politiku, jo īpaši dalībvalstīs ar lielu tekošā konta pārpalikumu, var paplašināt un tā ir jāpaplašina, palielinot publisko ieguldījumu izdevumus. Fiskālais stimuls, kas vērsti uz publiskajiem ieguldījumiem, īstermiņā palielinātu pieprasījumu, bet ilgtermiņā arī paplašinātu izaugsmes potenciālu. Šādi publiskie ieguldījumi varētu būt vērsti ne tikai uz infrastruktūru, bet arī uz izglītības un prasmju politiku ("sociālie ieguldījumi").

4.4. Finanšu joma

4.4.1. EESK aicina izveidot Eiropas tiesību aktus maksātspējas jomā, lai, no vienas puses, dotu iespēju piešķirt parādu atvieglojumus mājāsaimniecībām un, no otras puses, palīdzētu jaunuzņēmumiem tikt galā ar neveiksmēm uzņēmējdarbībā. Tādējādi mājāsaimniecību pirkstspēja palielināsies un tiks atbalstīti jaunuzņēmumi.

4.4.2. Joprojām neatrisināta, taču nopietna problēma ir tā, ka ienākumus nenesošu aizdevumu apjoms eurozonas bankās sasniedz aptuveni 900 miljardus EUR. Tikai tos samazinot, bankas varēs palielināt uzņēmumiem un mājāsaimniecībām izsniegto kredītu apjomu, tādējādi palielinot ECB pārlietu brīvās monetārās politikas efektivitāti, lai uzlabotu izaugsmes perspektīvas un stiprinātu uzticēšanos tirgum. Attiecīgajām eurozonas politiskajām un regulatīvajām iestādēm būtu jāiesniedz atbilstošas koncepcijas par šo jautājumu.

4.4.3. Saistībā ar finanšu krīzes sekām tika vienprātīgi nolemts, ka viens no galvenajiem mērķiem ir būtiski samazināt valsts riskus Eiropas banku bilancēs. Pašreizējā situācija lielākajā daļā banku ir tāda, ka valsts riski ir dramatiski pieauguši. EESK uzsver, ka galvenajai prioritātei vajadzētu būt bilancēs samazināt šo valsts risku līmeni, lai garantētu banku un finanšu nozares turpmāko stabilitāti, arī ņemot vērā neseno priekšlikumu par Eiropas noguldījumu apdrošināšanas shēmu (EDIS)⁽¹¹⁾.

4.4.4. EESK norāda: lai būtu iespējama jebkāda pozitīva ietekme uz pieprasījumu praksē, nedrīkstētu ierobežot mājāsaimniecību un uzņēmumu likviditāti. Pozitīvas kredītu plūsmas atjaunošana palīdzētu ne tikai stimulēt pieprasījumu, bet arī paaugstināt ECB monetārās politikas efektivitāti izaugsmes perspektīvu uzlabošanā un uzticēšanās tirgum stiprināšanā. Attiecīgajām eurozonas politiskajām un regulatīvajām iestādēm būtu jāuzliek pienākums iesniegt atbilstošas koncepcijas par šo jautājumu.

4.4.5. Turklāt EESK aicina reformu programmu un regulatīvo iestāžu darbu vairāk orientēt uz labāku pārredzamību un nebanku vai ēnu banku uzraudzību, lai ilgtspējīgi nodrošinātu finanšu sistēmu stabilitāti un atjaunotu to funkciju reālajā ekonomikā, it īpaši vērtspapīrošanas jomā⁽¹²⁾. Būtu jānodrošina, ka riska ieguldījumu fondi un finanšu iestādes, kuru mērķis ir gūt maksimālu peļņu ("plēsoņu fondi"), vērtspapīrus neizmanto kā spekulatīvus ieguldījumu instrumentus.

4.4.6. Tā kā finanšu krīzi lielā mērā izraisīja investīciju banku spekulatīvās darbības, spekulatīvā banku uzņēmējdarbība vēl arvien ir slēpts apdraudējums finanšu tirgus stabilitātei. Joprojām nav padziļināti izpētīts, kā var notikt tādas augstākā mērā spekulatīvas tirdzniecības darbības kā ātrā datorizētā tirdzniecība, ja mērķis ir stabilāki tirgi pasaulē, un ir stingri jānodala zema riska ieguldījumu prakse un kreditēšana no investīciju banku augsta riska darbībām. Šim nolūkam jau ir izstrādāti vairāki modeļi, tādi kā *Vickers* modelis un *Volcker* likums. EESK iesaka Eiropas Savienībā ieviest *Glass-Steagall* aktu, jo citos finanšu tirgos (piemēram, ASV un BRICS valstis) tiek apspriesta tā atkārtota ieviešana, lai uzlabotu banku sektora stabilitāti. Šādā veidā varētu izvairīties no riskiem noguldītājiem un nodokļu maksātājiem.

Briselē, 2016. gada 17. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

⁽¹¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēma" (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* 21. lappusi).

⁽¹²⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Tiesiskais regulējums vērtspapīrošanas jomā" (OV C 82, 3.3.2016., 1. lpp.).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko laikposmam no 2017. gada līdz 2020. gadam izveido Strukturālo reformu atbalsta programmu un groza Regulu (ES) Nr. 1303/2013 un Regulu (ES) Nr. 1305/2013”

(COM(2015) 701 final – 2015/0263 (COD))

(2016/C 177/08)

Ziņotājs: Ioannis VARDAKASTANIS

Eiropas Parlaments 2015. gada 2. decembrī un Padome 2016. gada 20. janvārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 175. panta 3. punktu un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko laikposmam no 2017. gada līdz 2020. gadam izveido Strukturālo reformu atbalsta programmu un groza Regulu (ES) Nr. 1303/2013 un Regulu (ES) Nr. 1305/2013”

(COM(2015) 701 final – 2015/0263 (COD)).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2016. gada 3. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 515. plenārajā sesijā, kas notika 2016. gada 16. un 17. martā (2016. gada 16. marta sēdē), ar 153 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē iniciatīvu, kuras mērķis ir palielināt Eiropas Savienības (ES) spēju nodrošināt atbalstu strukturālajām reformām valstu līmenī, izmantojot īpašu finansēšanas mehānismu, piemēram, Strukturālo reformu atbalsta programmu (SRAP).

1.2. EESK pauž nožēlu par to, ka kopējais budžets, kas piešķirts šim fondam, ir visnotaļ nepietiekams makroekonomiskās politikas reformām Eiropas Savienībā; turklāt pauž nožēlu par to, ka SRAP tiek finansēta no esošajiem ESI fondu (Eiropas strukturālo un investīciju fondu) resursiem, un aicina rast līdzsvaru starp finansiālajām vajadzībām ESI fondu tehniskās palīdzības jomā un finansiālajām vajadzībām SRAP tehniskās palīdzības jomā. EESK aicina veikt ES daudzgadu finanšu shēmas turpmākās reformas, lai izveidotu pašfinansējošu strukturālo reformu atbalsta programmu.

1.3. Lai nodrošinātu sekmīgu SRAP, EESK stingri iesaka, ka tiek garantēti šādi nosacījumi:

- dalībvalstu ieguldījumi strukturālajām reformām, kas attiecas uz SRAP, tiek skatīti Stabilitātes un izaugsmes pakta “strukturālo reformu klauzulas” ietvaros,
- SRAP dalībvalstīm joprojām ir brīvprātīga un neietver obligātas, stigmatizējošas procedūras,
- tiek nozīmēti centrālie kontaktpunkti, lai nodrošinātu savstarpējo papildināmību starp programmām un fondiem un lai labāk izmantotu fondus, izvairoties no pārklšanās.

1.4. EESK jo īpaši aicina SRAP iekļaut sociālos partnerus un pilsonisko sabiedrību, nodrošinot:

- ka atbalsta apzināšanas un uzsākšanas procesā ir iekļauta plašāka apspriešanās ar sociālajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību saskaņā ar valstu tiesību aktiem,

- ka tiek iekļauti stingrāki noteikumi, kas prasa sociālo un pilsonisko partneru iekļaušanu visos reformu politikas programmu izstrādes un uzraudzības līmeņos – valsts, reģionālajā un vietējā līmenī,
- ka atbilstīgajos pasākumos ir iekļauta spēju veidošana sociālajiem un pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem, kas iesaistīti politikas reformu programmās.

1.5. EESK uzsver: ņemot vērā katrā dalībvalstī spēkā esošo pilnvaru un kompetenču sadalījumu, kā arī ieteikumus konkrētām valstīm, kas bieži vien ir adresēti vietējām un reģionālajām pašvaldībām, programmai ir jābūt pieejamai vietējām un reģionālajām pašvaldībām, un tām jābūt tieši iesaistītām attiecīgā strukturālo reformu projekta izstrādē.

1.6. EESK pauž nožēlu, ka rādītāju saraksts šķiet nepietiekams, un prasa gan atjaunināt, gan iekļaut esošos rādītājus no ESI fondiem.

1.7. EESK uzsver, ka dalībvalstis var paplašināt iedaļu "Programmas konkrētie mērķi un darbības joma", iekļaujot tajā vēl citas politikas jomas, piemēram, cīņu ar nabadzību, cilvēktiesības, transporta politiku, IKT un ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu.

1.8. EESK uzskata, ka SRAP varētu izmantot pašreizējos uzraudzības mehānismus attiecībā uz ESIF, lai nodrošinātu augstāku uzraudzības un novērtēšanas kvalitāti, labāku koordināciju ar ESI fondiem un vislabāko cenas un vērtības attiecību tiem kontroles mehānismiem, kas jau darbojas.

1.9. Tādēļ EESK atbalsta grozījumus Regulās (ES) Nr. 1303/2013 un (ES) Nr. 1305/2013, kā ierosinājusi Eiropas Komisija, ar nosacījumu, ka līdzekļu novirzīšana jaunajām programmām atbilst sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības līdzdalības prasībām un tiek piemērots tas pats uzraudzības mehānisms, kas paredzēts ESI fondu Kopīgo noteikumu regulā (KNR).

1.10. EESK uzskata, ka šādi nelieli atbalsta pasākumi, lai gan tie ir lietderīgi, var būt tikai pagaidu risinājums. Lai risinātu problēmas, ko rada notiekošā krīze, Eiropas Komisijai un valstu valdībām būtu jāpārskata ekonomikas politika, kas ir spēkā eurozonā kopš krīzes sākuma. Tas ir vienīgais veids, kā veicināt strukturālās reformas, novērst līdz šim radīto kaitējumu un nepieļaut Eiropas iedzīvotāju nostāšanos "pret" ES.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. EESK uzskata, ka Eiropas Savienība varētu dot pievienoto vērtību valstu līmenī izstrādātām politikas reformām, un tādēļ atzinīgi vērtē iniciatīvu, kas palielinās tās iespējas atbalstīt politikas reformu saistībā ar ekonomikas pārvaldības procesa ieviešanu (it īpaši konkrētām valstīm adresētos ieteikumus), ekonomikas korekciju programmas un reformas, ko dalībvalstis veic pēc pašu iniciatīvas, kā noteikts aplūkojamā priekšlikuma 3. pantā.

2.2. EESK uzskata, ka atbalsta programmas, kas orientētas uz Grieķiju (Grieķijas darba grupa) un Kipru (Kipras atbalsta grupa), šīm valstīm ir izrādījušās noderīgas un ka, paveroties iespējai šādu atbalsta mehānismu pieprasīt ikvienai valstij, uzlabosies kopējā institucionālu, strukturālu un administratīvu reformu jauda.

2.3. EESK tomēr pauž nožēlu, ka agrāk ES spēja atbalstīt tehnisko palīdzību politikas reformai bija samazināta. Sekas bija tās, ka Eiropas Savienībai nebija spējas laikus sagatavoties tādu situāciju risināšanai, kas prasa politikas reformu krīzes laikā, tāpēc aktīvi iesaistījās un vadību uzņēmas citas starptautiskās organizācijas.

2.4. EESK arī pauž nožēlu, ka ierosināto programmu paredzēts finansēt no esošajiem ES fondiem, nevis radīt pašfinansējošu programmu, kas nesamazinātu pārējo fondu apjomu, pievēršoties strukturālajām reformām. Turklāt EESK uzskata, ka plānotajai SRAP iniciatīvai nav spējas apmierināt dalībvalstu pieprasījumu pēc tehniskā atbalsta, ņemot vērā tās finansiālos ierobežojumus.

2.5. EESK norāda, ka šo tehniskās palīdzības programmu nevar un nevajadzētu pārvērtēt un ka tā būtu jāuzskata par līdzekli, kas palīdz dalībvalstīm panākt makroekonomisko līdzsvaru Eiropas pusgada procesa ietvaros. Finansējums nav pietiekams, lai nodrošinātu reālu impulsu makroekonomikas uzdevumu risināšanai, ar ko saskaras dalībvalstis, cenšoties panākt konvergenci.

2.6. EESK arī uzsver, ka dalībvalstu ieguldījums strukturālajās reformās, kuras attiecas uz SRAP, būtu jāskata Stabilitātes un izaugsmes pakta "strukturālo reformu klauzulas" ietvaros kā veids, lai panāktu izaugsmi, apkarotu nabadzību, cīnītos pret bezdarbu un veicinātu labklājību.

2.7. EESK uzskata, ka ir svarīgi mainīt attieksmi pret strukturālajām reformām, lai novērstu aizspriedumus vai sodīšanu un izvairītos no birokrātisku lamatu radīšanas. Jaunajai pieejai būtu jāsekmē reformas un izpratne starp valstīm; tāpēc EESK ir gandarīta par programmā iekļauto pozitīvo pieeju un uzsver, ka mehānisma brīvprātīgums ļaus gādāt, lai programmu neizmantotu un neizvertu kā kontroles instrumentu vai kā līdzekli, ar kura palīdzību apiet valsts iestāžu atbildību par savām reformu programmām. Tomēr Komiteja uzsver, ka būtu jāparedz prasība valstīm atspoguļot programmas atbalstu un panākumus, izmantojot stabilus, demokrātiskus un pārskatatbildīgus ziņošanas procesus.

2.8. EESK atzinīgi vērtē to, ka strukturālo reformu atbalsta programma (SRAP) tiek uzsākta pēc attiecīgās dalībvalsts pieprasījuma, tomēr uzsver, ka atbalsta apzināšanas un uzsākšanas procesā jāparedz plašāka apspriešanās ar sociālajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

2.9. EESK uzsver: ņemot vērā katrā dalībvalstī spēkā esošo pilnvaru un kompetenču sadalījumu, kā arī ieteikumus konkrētām valstīm, kas bieži vien ir adresēti vietējām un reģionālajām pašvaldībām, programmai ir jābūt pieejamai vietējām un reģionālajām pašvaldībām. Turklāt gadījumos, kad valstu iestāžu iesniegtie tehniskās palīdzības pieprasījumi attiecas uz vietējo un reģionālo pašvaldību kompetences jomām, EESK aicina Komisiju pārbaudīt, vai pašvaldības ir bijušas tieši iesaistītas attiecīgā strukturālo reformu projekta izstrādē un ir apstiprinājušas to.

2.10. EESK arī atzinīgi vērtē SRAP proaktīvo pieeju, proti, ka atbalsts var būt pieejams visām dalībvalstīm neatkarīgi no to ekonomiskās situācijas, un tādēļ uzsver, ka šī programma ir jāuzskata par ilgtermiņa strukturālā atbalsta mehānismu, nevis tikai reakciju uz ekonomisku un/vai finansiālu lejupslīdi.

2.11. EESK uzsver: lai politikas reformu īstenošanā nodrošinātu vajadzīgo elastīgumu, 5. pants ("Programmas konkrētie mērķi un darbības joma") ir jā saglabā kā neizsmeļošs saraksts. EESK uzskata, ka ierosinātais saraksts ir samērā plašs, taču Komiteja ierosinātu tajā ietvert vēl citas politikas jomas, piemēram, cīņu ar nabadzību, cilvēktiesību veicināšanu, transporta politiku, IKT un ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu dalībvalstīs.

2.12. EESK ir stingri pārliecināta, ka Eiropas Savienības politikas veidošana ir process, kurā aktīvi jāpiedalās sabiedrībai un kurš jāveido kā "partnerības, kas ES kohēzijas politikas projektu sagatavošanā, īstenošanā un novērtēšanā paredz iesaistīt visus partnerus, kā noteikts Kopīgo noteikumu regulas 5. panta 1. punktā," un kas "tieši sekmē [Eiropas strukturālo un investīciju fondu (ESI fondu)] projektu veiksmīgu īstenošanu". Tādēļ EESK uzskata, ka jaunajā SRAP būtu jāiekļauj stingrāki noteikumi par sociālo un pilsonisko partneru iekļaušanu visos reformu politikas programmu izstrādes līmeņos – valsts, reģionālajā un vietējā līmenī. Tas palīdzēs mazināt plaisu starp politikas veidotājiem un sabiedrību.

2.13. EESK uzskata, ka SRAP varētu izmantot pašreizējos uzraudzības mehānismus attiecībā uz ESIF; tas nodrošinātu augstāku uzraudzības un novērtēšanas kvalitāti, labāku koordināciju ar ESI fondiem un vislabāko cenas un vērtības attiecību tiem kontroles mehānismiem, kas jau darbojas.

2.14. EESK uzskata, ka SRAP jāīsteno saskaņā ar ESI fondu Kopīgo noteikumu regulu (izņemot 25., 58. un 91. pantu), kas paredz attīstītāku atbalsta struktūru nekā pašreiz ierosinātā programma.

- 2.15. EESK iesaka atbilstīgajos pasākumos (6. pants) ietvert spēju veidošanu sociālajiem un pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem, kas iesaistīti politikas reformu programmās.
- 2.16. EESK uzskata, ka jaunajā finansējumā, ko iegūst no ESI fondiem, ir jārod līdzsvars starp tehniskās palīdzības jomas finansiālajām vajadzībām ESI fondos un tehniskā atbalsta jomas finansiālajām vajadzībām SRAP ietvaros, tādējādi abiem fondiem nodrošinot pienācīgu tehniskās palīdzības spēju.
- 2.17. EESK atzīst, ka reformu atbalstīšanā svarīga nozīme ir SRAP visaptverošai pieejai, taču aicina ES un valstu iestādes raudzīties, lai nenotiktu dublēšanās ar nozaru programmām. Tādēļ EESK uzskata, ka ir jānosaka centrāli kontaktpunkti, kas palīdzētu nodrošināt programmu un fondu papildināmību un līdzekļu labāku izmantošanu, lai novērstu dublēšanos. Būtu jāpaplašina 13. pants un koordinācijas mehānismā jāiekļauj vairāk elementu.
- 2.18. EESK turpmāk vēlas saņemt sīkāku informāciju par koordinācijas mehānismiem, kas tiks izveidoti šim fondam.
- 2.19. EESK pauž nožēlu, ka rādītāju saraksts šķiet nepietiekams, un uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt atbilstošus rādītājus programmas uzraudzībai un novērtēšanai, taču vērš uzmanību uz to, ka ESIF ir iekļauts plašs saraksts ar rādītājiem, kuri varētu papildināt SRAP ierosinātos. Ir nepieciešams atjaunināt ES rādītājus reformu ietekmes novērtēšanai, lai pārliecinātos, cik tās ir sekmīgas, saistot tās ar ekonomisko un sociālo progresu. Rādītājiem būtu arī jāatspoguļo, vai ietekme attiecas tikai uz valsti vai rada patiesu Eiropas pievienoto vērtību.
- 2.20. EESK atzinīgi vērtē nosacījumu, ka līdzfinansējuma likme sasniedz līdz 100 % no attiecināmajām izmaksām, jo tas veicinās dalībvalstu piekļuvi programmai.
- 2.21. EESK uzskata, ka SRAP ir sākotnējais solis, kas jākonsolidē un jāstiprina ES daudzgadu finanšu shēmas turpmākajās reformās, lai izveidotu pašfinansējošu programmu, kas nebūtu atkarīga no citu ES atbalsta fondu budžeta.
- 2.22. Šajā nolūkā EESK atbalsta grozījumus Regulā (ES) Nr. 1303/2013 un Regulā (ES) Nr. 1305/2013, kā to ierosinājusi Eiropas Komisija, un neatlaidīgi aicina Komisiju ņemt vērā šajā atzinumā sniegtos secinājumus un ieteikumus.
- 2.23. EESK tomēr ierosina, ka grozītajās regulās būtu jāparedz līdzekļu novirzīšana jaunajām programmām, lai atbilstu dalības prasībām un piemērotu to pašu uzraudzības mehānismu kā ESI fondiem. Tāpat tam vajadzētu būt atspoguļotam ierosinātajā SRAP regulā, un pašreizējā grozītajā tekstā būtu jāiekļauj īpaši nosacījumi un atsauces uz ESI fondu Kopīgo noteikumu regulas uzraudzības sistēmu.

Briselē, 2016. gada 16. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Eiropas Drošības programmas īstenošana: ES rīcības plāns pret šaujamoču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu””

(COM(2015) 624 final)

un par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par terorisma apkarošanu un ar ko aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/475/TI par terorisma apkarošanu”

(COM(2015) 625 final – 2015/0281(COD))

(2016/C 177/09)

Ziņotājs: Cristian PÎRVULESCU

Eiropas Komisija 2015. gada 22. decembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Eiropas Drošības programmas īstenošana: ES rīcības plāns pret šaujamoču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu””

(COM(2015) 624 final)

un par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par terorisma apkarošanu un ar ko aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/475/TI par terorisma apkarošanu”

(COM(2015) 625 final – 2015/0281(COD)).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2016. gada 24. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 515. plenārajā sesijā, kas notika 2016. gada 16. un 17. martā (2016. gada 17. marta sēdē), ar 145 balsīm par, nevienam nebalsojot pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Komiteja mudina dalībvalstis apvienot resursus ar mērķi apkarot ieroču un municijas nelikumīgu tirdzniecību, kā arī cīnīties pret terorismu. Tomēr aizsardzības pasākumu intensifikācijai gan Eiropas, gan valstu līmenī var būt kumulatīvs efekts un kopumā negatīva ietekme uz pamattiesībām, un tas neizbēgami nozīmētu, ka Savienībai savu pamatuzdevumu izpildīt nav izdevies.

1.2. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka izskatāmais direktīvas priekšlikums un paziņojums ir nepieciešams, lai veidotu Eiropu, kas būtu drošāka visiem iedzīvotājiem tās teritorijā, ņemot vērā to, ka terorisma apkarošana ir dalītā dalībvalstu un Savienības kompetencē. Šī kopīgā kompetence liek uzdot jautājumu par iespējamajiem saistošajiem pasākumiem, kurus ar direktīvu varētu mēģināt noteikt dalībvalstīm. Dalībvalstu pienākums ir darīt visu iespējamo, lai novērstu un apkarotu jebkādas organizētās noziedzības veidus, jo īpaši terorismu, neatkarīgi no tā motīviem. Savukārt Eiropas Savienības iestāžu pienākums ir palīdzēt koordinēt un saskaņot darbu, kas nepieciešams, lai ierobežotu šādu vardarbības aktu izplatību.

1.3. EESK stingri norāda, ka visām valsts iestādēm un tiesām ir jāievēro obligātais proporcionālītātes princips, kas ir visu tiesisku valstu iezīme. Lai nepieļautu vajadzīgo aizsardzības pasākumu nepareizu interpretāciju vai ļaunprātīgu izmantošanu, EESK saskaņā ar ANO Drošības padomes Rezolūciju Nr. 1566 norāda, ka apvainojumus terorismā var izvirzīt tikai tad, ja draudi nogalināt vai nodarīt smagus miesas bojājumus, sagrābt ķīlniekus vai nodarīt nopietnu kaitējumu infrastruktūras objektiem tiek izteikti vai šādas darbības tiek veiktas, lai izraisītu bailes, iebiedētu iedzīvotājus vai piespiestu kādas valsts valdību piekāpties.

1.4. Šīs tiesību aktu izmaiņas ir daļa no plašāka darba, ko grūti īstenot pašreizējos apstākļos, kuri nosaka starptautiskās attiecības. Šā darba mērķis ir vērsties pret apdraudējumu, kas jau pēc savas būtības iedragā Eiropas demokrātisko sistēmu pamatus. Terora aktu mērķis ir radīt bailes, šķelt sabiedrisko domu, uzturēt stereotipus par konkrētām iedzīvotāju grupām, vājināt valsts pārvaldes līdzsvaru un stiprināt autoritatīvas iestādes uz to iestāžu rēķina, kuras nodrošina demokrātisku pārstāvību. Pret šādu mērķu īstenošanu ir jācinās izlēmīgi un nosvērti. Komiteja uzskata, ka Eiropas iedzīvotājiem ir tiesības dzīvot gan *drošībā*, gan *brīvībā*.

1.5. Komiteja uzskata, ka jebkurai demokrātijai ir bīstami tiesību aktos ietvert pārkāpumus prospektīvi (paredzēt sodu par pārkāpumiem vai noziegumiem, kas vēl nav izdarīti). Priekšlikuma 3. panta 2. punkta i) apakšpunktu vajadzētu svītrot, lai novērstu tiesiskuma un drošības sajaukšanu. Arī ierosinātās direktīvas 15. pants negarantē nedz pilsoniskās brīvības, nedz nevainīguma prezumpciju. Komiteju nodarbina arī jautājums par nodoma pierādījumu; tā uzskata, ka visos gadījumos, kas uzskaitīti no 5. līdz 13. punktam, lieta apsūdzības apstiprināšanas nolūkā ir jāizskata tiesā.

1.6. Komiteja uzskata, ka ir jāievieš radikalizācijas novēršanas instrumenti, kas būtu daļa no plašākas, šāda apdraudējuma sociālo, ekonomisko, kultūras, reliģisko un politisko cēloņu novēršanai veltītas programmas, un ka šādiem instrumentiem jābūt saskaņotiem ar darbībām, kuras saistītas ar terorisma apkarošanu un novēršanu. Tomēr radikalizācija automātiski nenozīmē noslieci vai aicinājumu uz vardarbību. Preventīvās politikas un programmu uzmanības centrā ir jābūt tām personām un grupām, kas visvairāk sliecas izmantot vardarbību teroristiskos nolūkos. Pilsoniskai sabiedrībai ir īpaši svarīga loma to iemeslu apkarošanā, kas veicina radikalizāciju un tieksmi izmantot vardarbību.

1.7. Ir ne tikai jāprecizē tiesību akti un jāuzlabo dalībvalstu sadarbība iepriekš minētajās jomās, bet arī jāsaņā Eiropas ārpolitika attiecībā uz Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas reģionu, kurā pēdējā laikā ir notikušas ievērojamas un īpaši vardarbīgas pārmaiņas, kas dažos gadījumos ir izraisījušas nestabilitāti un konfliktus. Teroristu radītais apdraudējums pēdējo gadu laikā tik ļoti ir pastiprinājies tāpēc, ka pastāv aktīvu konfliktu zonas, kuras nodrošina koncentrētus apstākļus, kuros iedvesmu un apmācību gūst daudzi Eiropas iedzīvotāji. Pastāvīgu, tostarp "iesaldētu", konfliktu esamība reģionā mudina gan atsevišķas grupas, gan individuus mobilizēties terora aktu organizēšanai. Komiteja uzskata, ka ir svarīgi rīkoties apņēmīgāk, lai panāktu stabilizāciju, attīstību un demokratizāciju šajā reģionā. Nabadzības, korupcijas un politiskās un sociālās atstumtības apkarošana ir jānosaka par prioritātēm.

1.8. Pēc komitejas domām, šaujammieroču, munīcijas un sprāgstvielu pieejamības radikālai ierobežošanai ir jābūt vienai no prioritātēm dalībvalstīs un Eiropas iestādēs. Eiropā nesen veiktie uzbrukumi liecina, ka teroristiskajās darbībās iesaistītās personas bīstamus ieročus iegādājās melnajā tirgū, kur pastāv ļoti daudzveidīgs piedāvājums. Sadursme starp teroristu un organizētās noziedzības grupējumiem ievērojami apdraud Eiropas, kā arī citu reģionu iedzīvotāju drošību.

1.9. Komiteja atbalsta precizējumu veikšanu tiesību aktos par terorismā cietušajiem. Cietušajiem ir jāsaņem tūlītēja un efektīva palīdzība ne tikai uzreiz pēc piedzīvotajiem terora aktiem, bet arī vidējā termiņā un ilgtermiņā. Tāpat arī labāk jāizprot sociālās, ekonomiskās un psiholoģiskās sekas, ko terora akti rada kopienām, indivīdiem un dažādām saimnieciskās darbības nozarēm. Komiteja mudina Eiropas Komisiju izvērtēt minētos aspektus un atkarībā no šā darba rezultātiem ierosināt piemērotus pasākumus. Nesenie uzbrukumi var nelabvēlīgi ietekmēt tādas nozares kā tūrisms un transports, un Eiropas un valstu pārvaldes iestādēm ir jāievieš atbalsta programmas. Komiteja norāda, ka terorisma novēršana un apkarošana rada izdevumus, un aicina Eiropas Savienību paredzēt finansiālu atbalstu šim darbam valsts līmenī.

2. Pašreizējā situācija – saskaņot vajadzību pēc lielākas drošības un pamattiesību ievērošanu

2.1. Kā apliecināts atzinumos par Hāgas un Stokholmas programmām un par paziņojumu "Atvērtā un droša Eiropa: mērķa īstenošana", komiteja uzskata, ka brīvības, drošības un tiesiskuma politikas pamatam un atskaites punktam ir jābūt nepārtrauktai to pamattiesību aizsardzībai bez diskriminācijas, kuras noteiktas Eiropas Cilvēktiesību konvencijā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā ⁽¹⁾.

2.2. Runājot par terorisma apkarošanu, komiteja uzskata, ka būtu loģiski, ja pašreizējā starptautiskajā kontekstā tiktu pārskatīts spēkā esošais tiesiskais regulējums, lai ar terorismu saistītā darbība tiktu uzskatīta par pārkāpumu. Komiteja konstatē, ka direktīvas priekšlikuma daļā, kas veltīta pamattiesībām (paskaidrojuma raksta 3. nodaļa), ir minēta nepieciešamība izslēgt jebkādu patvaļīgu rīcību, un, tāpat kā citos atzinumos par šo tematu, komiteja norāda, ka prioritāte ir jāpiešķir pamattiesībām un nepieciešamībai saglabāt stabilu demokrātijas gaisotni, kas darbojas šo draudu apstākļos ⁽²⁾.

2.3. Komiteja aicina pievērst uzmanību Šengenas zonas saglabāšanas nozīmei, jo tajā ir konkrēti realizēti līgumā noteiktie principi. Tā mudina dalībvalstis neizmantojot nekādus līdzekļus, kas ierobežo pārvietošanās brīvību Eiropas Savienībā.

2.4. Apzinādamās smagos uzdevumus sakarā ar pašreizējo ģeopolitisko kontekstu, komiteja konstatē, ka direktīvas priekšlikumā iekļautās definīcijas nav pietiekami skaidras, lai varētu garantēt to pilsoņu tiesību piemērošanu, kas noteiktas Pamattiesību hartā un līgumā. Aicina pievērst uzmanību tam, ka šo terminu interpretācijas amplitūda ir pārāk plaša un ka pašreizējos apstākļos tā ir nevis tiesas, bet gan prokuratūras un tiesībaizsardzības iestāžu pārziņā. Komiteja arī aicina pievērst uzmanību iespējama vēlmei izņēmuma pasākumus pārnest uz vispārējām tiesībām gan valstu, gan Eiropas līmenī – par šādu ieceri liecina direktīvas priekšlikums dalītās kompetences jomā.

2.5. EESK atzinīgi vērtē digitālo informācijas sistēmu sadarbības īstenošanu, jo tās ir paredzētas terorisma apkarošanas veicināšanai. No šāda viedokļa komitejas skatījumā Šengenas Informācijas sistēma ir viens no Savienības informācijas sistēmas svarīgākajiem pīlāriem, un komiteja aicina lēmumu pieņēmējiem darīt visu iespējamo, lai visas dalībvalstis tajā piedalītos.

3. Vispārīgas un īpašas piezīmes

3.1. ES rīcības plāns pret šaujamo un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu

3.1.1. Vispārīgas piezīmes

3.1.1.1. Komiteja uzskata, ka paziņojumā minētie priekšlikumi ir vēlami. Ir ievērojami jāuzlabo iestāžu sadarbība starp dalībvalstīm gan attiecībā uz informācijas apmaiņu, gan nolūkā standartizēt esošās datubāzes. Īpaši ir jānorāda uz valstu administrācijas personāla apmācības programmām, kas līdz šim nav ietvertas prioritāšu sarakstā.

3.1.1.2. Komiteja uzskata: lai nodrošinātu šaujamo un sprāgstvielu kontroles pareizu analīzi, īpaši svarīgi ir nodrošināt datubāzu sadarbību un mudināt valstu pārvaldes iestādes vākt datus.

3.1.1.3. Komiteja atzinīgi vērtē uzmanību, kas veltīta nepieciešamībai apgrūtināt šaujamo nelikumīgu iegādi internetā (atklātajā un tumšajā tīmeklī), kā arī riskiem, kas saistīti ar tādu jauno tehnoloģiju ienākšanu kā, piemēram, 3D drukāšanu.

3.1.1.4. Lai arī ir nepieciešami turpmāki centieni gan atklāšanas tehnoloģiju izmantošanā, gan to izmantošanas standartizācijā, komiteja vērs uzmanību uz risku, ka šādām tehnoloģijām tiks radīts noiets. Ja ekonomikas dalībnieki vēlētos tās komercializēt, viņi varētu mēģināt pārspīlēt potenciālos riskus drošības jomā un tādējādi vairojot baļu izjūtu iedzīvotāju vidū. Komiteja arī neatbalsta atklāšanas tehnoloģiju vispārēju ieviešanu, bet gan to selektīvu izmantošanu atbilstoši vajadzībām un riskiem.

⁽¹⁾ OV C 451, 16.12.2014., 96. lpp.

⁽²⁾ OV C 218, 23.7.2011., 91. lpp.

3.1.1.5. Komiteja mudina Eiropas Komisiju atbalstīt ciešu sadarbību starp Eiropolu, Interpolu, galvenajiem iTRACE dalībniekiem un citām kompetentām struktūrām, piemēram, muitas un šaujamoču importa un eksporta licencēšanas iestādēm, lai optimizētu operatīvo sadarbību, izsekojamību un šaujamoču novirzīšanas uz melno tirgu novēršanu.

3.1.1.6. Komiteja atzinīgi vērtē apņemšanos stiprināt operatīvās darbības un paplašināt ES un Eiropas dienvidaustrumu reģiona rīcības plāna darbības jomu, kā arī spēcīgāk sadarbību ar Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas reģiona valstīm (MENA reģions). Arī šajā jomā sadarbība ar trešām valstīm ir ļoti nozīmīga.

3.1.1.7. Komiteja aicina pievērst uzmanību tam, ka lielākajā daļā šo valstu pastāv institucionāla rakstura problēmas, kas jo īpaši skar policijas dienestu integritāti. Papildus sadarbībai tieši šaujamoču jomā, Eiropas Savienībai ir jāstimulē un jāatbalsta institucionālās reformas attiecīgajās valstīs.

3.2. **Direktīva par terorisma apkarošanu**

3.2.1. *Vispārīgas piezīmes*

3.2.1.1. Komiteja uzskata, ka iestāžu likumi un procedūras ir nepārtraukti jāpielāgo izmaiņām un riskiem drošības jomā. Nesenie notikumi liecina, ka terorisms kļūst par starptautisku parādību, ko veicina gan sakaru infrastruktūra, gan pastāvošie konflikti Tuvajos Austrumos un Ziemeļāfrikā.

3.2.1.2. Arī finansēšana, apmācību nodrošināšana, stimulēšana un ceļojumi ar mērķi piedalīties kāda teroristu grupējuma darbībās ir rīcība, kas saistīta ar pašiem terora aktiem. Komiteja iesaka ES un dalībvalstu iestādēm piemērot proporcionalitātes principu, saskaņā ar kuru apsūdzības veidam un cīņai pret šādām darbībām jābūt proporcionālai to smaguma pakāpei un nolūkiem.

3.2.1.3. Komiteja arī uzskata, ka būtu vēlams par pārkāpumu noteikt darbības, kas ir saistītas ar mudināšanu uz terorisma noziegumu izdarīšanu vai to koordinēšanu, ko visbiežāk veic personas, kuras rīkojas nevis tieši, bet ar citu dalībnieku starpniecību.

3.2.1.4. Vienlaikus komiteja arī pauž satraukumu par dalībvalstu spējām un to labās gribas atšķirībām jautājumā par pamattiesību aizsardzību un konstitucionālo un starptautisko līgumu noteikumu ieviešanas nodrošināšanu praksē. Ārkārtas stāvokļa noteikšana Francijā pēc pagājušā gada beigās notikušajiem atentātiem deva Francijas valdībai iespēju īstenot pasākumus, ko pilsoniskās sabiedrības organizācijas apstrīdēja no pamattiesību viedokļa⁽³⁾. Komiteja aicina valstu pārvaldes iestādes savu pienākumu īstenošanā ievērot proporcionalitāti un rūpēties par efektivitāti, kā arī izvairīties no pasākumiem, kas varētu izraisīt iecerētajiem rezultātiem pretēju efektu. Terorisma novēršana un apkarošana ir jāīsteno, ievērojot tiesiskumu, pamattiesības un starptautiskos līgumus. Komiteja uzskata, ka ir jāievieš sava veida pastāvīga to pasākumu uzraudzība, ko dalībvalstis ir ieviesušas terorisma apkarošanas jomā. Šajā sakarā komiteja aicina Eiropas Komisiju izskatīt tādu procedūru ieviešanu, kas dotu iespēju konstatēt un labot iespējamās novirzes. Lai to īstenotu, viena no iespējām būtu izmantot Eiropas Komisijas ieviestu tiesiskuma ieviešanas kontroles mehānismu, kas ļautu konstatēt pārkāpumus un paredzēt to novēršanas procedūras.

3.2.1.5. Lai nodrošinātu efektīvu preventīvo pasākumu, terorisma apkarošanas un tā seku novēršanas koordināciju, kā arī lai panāktu šīs prakses viendabību, tostarp no pamattiesību viedokļa, komiteja aicina Komisiju un citas ES iestādes izskatīt Eiropas terorisma apkarošanas aģentūras izveides iespēju.

⁽³⁾ Skatīt ziņojumu "France: Abuses Under State of Emergency. Halt Warrantless Search and House Arrest, Human Rights Watch (HRW), 2016. gada 3. februāris, un ziņojumu "Devant l'urgence, que deviennent les principes de l'État de droit?" (Dominique Guibert), Eiropas Cilvēktiesību aizsardzības asociācija (AEDH).

3.2.2. Īpašas piezīmes

3.2.2.1. Attiecībā uz teroristu nodarījumu definīciju (II sadaļa, 3. pants) jākonstatē, ka terorisma un ar to saistīto darbību definīcija, iespējams, ir pārāk plaša.

3.2.2.2. Piemēram, 3. panta 2. punkta d) apakšpunktā ir norādīts, ka “plašas iznīcināšanas nodarīšana (..) infrastruktūras objektam, tostarp informācijas sistēmai” var tikt uzskatīta par terora aktu. Nav skaidri minēts, vai datorsistēmu uzlaušanu (*hacking*) var uzskatīt par terora aktu. Ir gadījumi, kad šāda veida darbības notiek ar mērķi izplatīt sabiedriskas nozīmes dokumentus, un, lai arī šādu dokumentu iegūšana un publiskošana var būt sodāma, šāda rīcība neiekļaujas parastajā terorisma definīcijā.

3.2.2.3. Saskaņā ar 3. panta 2. punkta i) apakšpunktu draudēšana veikt terora aktu ir pielīdzināma šāda akta veikšanai. Šis punkts ir ārkārtīgi problemātisks, jo īpaši gadījumā, ja netiek ievērots proporcionalitātes princips. Draudus nevar pielīdzināt nodarījumam, jo tie pastāv kā iespējamība, nevis kā faktiski veikta darbība. Komiteja ierosina no direktīvas priekšlikuma svītrot 3. panta 2. punkta i) apakšpunktu.

3.2.2.4. Attiecībā uz “publisku aicinājumu veikt teroristu nodarījumu” (III sadaļa, 5. pants) nav skaidra nodarījuma definīcija. Ciktāl ir nodrošināta preses un vārda brīvība, var uzdot jautājumu par to, kādos apstākļos vienkārša publiska izteikšanās par teroristu uzbrukumu vairs nav tikai informācija, bet kļūst par kūdīšanu. Tāpat arī, attīstoties sociālo tīklu platformām, kurās katrs lietotājs vienlaikus ir arī satura autors, ir ļoti sarežģīti pienācīgi konstatēt un nošķirt elementus, kas ir saistīti ar informāciju un kūdīšanu.

3.2.2.5. Attiecībā uz apsūdzībām par “ceļošanu uz ārvalstīm terorisma nolūkā” (III sadaļa, 9. pants) ievērojami trūkst skaidrības par izteikuma “terorisma nolūkā” definīciju. Lai arī situācija ir skaidra gadījumos, kas saistīti ar uzbrukumu organizēšanu vai dalību apmācību pasākumos, tas nepavisam tā nav gadījumos, kad kāda persona piedalās sacelšanās, bruņotas pretošanās vai pilsoņu kara darbībās, piemēram, Sīrijā vai Libijā. Vai līdzdalība gandrīz tradicionālā karā tiek uzskatīta par darbību terorisma nolūkā⁽⁴⁾? Var gadīties arī situācija, kurā Eiropas kaujinieki cīnās nemiernieku grupējumos, kurus valstu valdības viņu darbības teritorijā vai trešo valstu valdības ir atzinušas par teroristiskiem.

3.2.2.6. Šajā saistībā ir ārkārtīgi grūti noteikt, vai kāds grupējums ir teroristisks vai nav. Šādas grūtības rodas ne tikai, veicot situācijas analīzi, bet arī iestāžu līmenī. Lai izveidotu to organizāciju sarakstu, kas tiek uzskatītas par teroristiskām, un tās no šāda saraksta svītrotu, jo īpaši gadījumos, kad organizācijas ir iekļautas “autonomajā” sarakstā, kas tiek pārvaldīts atsevišķi no ANO saraksta⁽⁵⁾, Eiropas Savienība izmanto savu sistēmu. Ir iespējams, ka kādas valsts prakse vai tās definīcija attiecībā uz terorisma raksturu atšķiras no ES pieņemtās. Šādā gadījumā ir nepieciešams veikt saskaņošanu starp dalībvalstīm un ES iestādēm, jo īpaši struktūrām, kuras darbojas minētajā jomā (piemēram, Eiropols).

3.2.2.7. Attiecībā uz 12.–14. pantu nav skaidrs, vai apsūdzība par minētajām darbībām ir jāizvirza atsevišķi no apsūdzībām, kas parasti ir noteiktas dažādu dalībvalstu kriminālkodeksā. Tomēr terorisma nolūkus ir iespējams atzīt par vainu pastiprinošiem apstākļiem saistībā ar minētajiem pārkāpumiem, un, ievērojot proporcionalitātes principu, to saistībā būtu pamatoti noteikt stingrāku sodu.

3.2.2.8. Attiecībā uz “saistību ar teroristu nodarījumiem” (15. pants) norāde “[l]ai nodarījums, kas minēts 4. pantā un III sadaļā, būtu sodāms, nav nepieciešams, ka teroristu nodarījums ir faktiski veikts” rada problēmu. Kā noteikt, ka pastāv terorisma nolūki, t. i., ka noteikta darbība ir daļa no ķēdes, kas saistīts ar faktiski veiktu pārkāpumu, nevis vienkārši izolēta darbība? Šis aspekts varētu nelabvēlīgi ietekmēt pamattiesības.

⁽⁴⁾ Kā vienu no interesantiem piemēriem var minēt Eiropas kaujiniekus, kuri Sīrijā kopā ar kurdu milicijas spēkiem cīnās pret *Daesh* – organizāciju, kas atrodas uz reliģiskiem iemesliem balstītā globālā terorisma centrā. Nīderlandes pārvaldes iestādes veic izmeklēšanu par kādu Nīderlandes pilsoni, bijušo valsts armijas karavīru, kurš tiek apsūdzēts slepkavībā, kas saistīta ar viņa piedalīšanos kaujās Sīrijā kurdu bruņoto spēku pusē (YPG). Nav skaidrs, vai pēc direktīvas transponēšanas Nīderlandes tiesību aktos šādu faktu kvalifikācija no juridiskā viedokļa tiks mainīta.

⁽⁵⁾ *EU Terrorist Listing. An Overview about Listing and Delisting Procedures* (“Teroristu saraksts ES. Pārskats par procedūru iekļaušanai sarakstā un svītrotšanai no tā.”) *Martin Wahlisch, Berghof Peace Support*, 2010.

3.2.2.9. Komitejai rodas jautājums par tā priekšlikuma konsekvenci, kas iekļauts 17. pantā par sankcijām pret fiziskām personām – tajā dalībvalstis tiek aicinātas uzraudzīt, lai par pārkāpumiem būtu noteikti kriminālsodi, “kas var būt par pamatu izdošanai”.

3.2.2.10. Runājot par transponēšanu, priekšlikumā ir minēts 12 mēnešu laika posms pēc tā pieņemšanas. Lai paātrinātu šīs direktīvas īstenošanu, komiteja mudina dalībvalstis pēc iespējas saīsināt šo laika posmu.

Briselē, 2016. gada 17. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1406/2002 par Eiropas Jūras drošības aģentūras izveidošanu”

(COM(2015) 667 final – 2015/0313 (COD))

(2016/C 177/10)

Ziņotājs: Jan SIMONS

Padome 2016. gada 27. janvārī un Eiropas Parlaments 2016. gada 21. janvārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 100. panta 2. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1406/2002 par Eiropas Jūras drošības aģentūras izveidošanu”

(COM(2015) 667 final – 2015/0313 (COD)).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2016. gada 4. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 515. plenārajā sesijā, kas notika 2016. gada 16. un 17. martā (2016. gada 16. marta sēdē), ar 175 balsīm par un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Komiteja var atbalstīt Komisijas priekšlikumu par grozījumu veikšanu Regulā (EK) Nr. 1406/2002 par Eiropas Jūras drošības aģentūras (EMSA) izveidošanu, jo tas atbilst plašākai pieejai, kuras mērķis ir nodrošināt ārējo jūras robežu daudz labāku apsardzi nekā līdz šim.

1.2. Tomēr saskaņā ar 2015. gada septembrī un decembrī pieņemtajām rezolūcijām par bēgļu masveida pieplūdumu komiteja vēlas vēlreiz uzsvērt, ka ierosinātie pasākumi jāīsteno ārkārtīgi steidzami. Nevar un nedrīkst būt tā, ka bēgļu ceļš pāri jūrai arī turpmāk būtu saistīts ar tik daudzu dzīvību zaudējumu, ka turpinās bēgļu nelegāla ierašanās un ka dalībvalstis, ieviesdamas pastāvīgu robežkontroli, veic vienpusējus pasākumus.

1.3. Komiteja neatlaidīgi aicina no regulu projektu nosaukuma un teksta svītrot vārdus “un krasta” un atstāt tikai vārdus “Eiropas Robežu apsardzes aģentūra”. Eiropas Robežu apsardzes aģentūra pilda tikai vienu no uzdevumiem, ko ietver krasta uzraudzība, savukārt Eiropas Jūras drošības aģentūra (EMSA) šajā jomā jau īsteno daudzus pienākumus. Ja Robežu apsardzes aģentūras nosaukumā tiktu saglabāti vārdi “un krasta”, var gandrīz droši apgalvot, ka radīsies nevajadzīgi pārpratumi, kas varētu novest pie darbības pārklāšanās.

1.4. Komiteja atzinīgi vērtē EMSA pienākumu paplašināšanu. EMSA ir aģentūra, kas aizvadīto gadu laikā ir sniegusi reālu ieguldījumu kuģošanas drošības uzlabošanā un kuģu radītā piesārņojuma novēršanā un apkarošanā. Tomēr komitejai ir lielas šaubas par to, vai EMSA ar tās rīcībā esošajiem cilvēkresursiem un finanšu līdzekļiem spēs pienācīgi izpildīt tai uzticētos papildu pienākumus.

1.5. Ļoti satraucošs ir fakts, ka ar satelītattēlu palīdzību nav iespējams vai tikai ar grūtībām iespējams pamanīt nelielas koka vai gumijas laivas. Komisija uzskata, ka tālvadības gaisa kuģu (RPA, saukti arī par droniem) izmantošana var šo nepilnību novērst. Komiteja atbalsta šādu pieeju, jo to izmantošana nodrošinās pilnvērtīgu novērošanu un ar tās palīdzību pirmām kārtām būs iespējams izvairīties no jauniem cilvēku upuriem.

1.6. Komiteja arī pauž bažas par faktu, ka dažas dalībvalstis ievieš pastāvīgu robežkontroli, kas, kā liecina šajā jomā veikti pētījumi, rada ievērojamas izmaksas. EESK skatījumā izmaksu efektīva un no ekonomiskā viedokļa darboties spējīga krasta uzraudzības sistēma varētu pamudināt dalībvalstis atteikties no pastāvīgas robežkontroles un radīt Šengenas sistēmas pilnīgas atjaunošanas iespēju agrākajā stāvoklī.

1.7. Komitejas ieskatā intensīvāka sadarbība un informācijas apmaiņa starp attiecīgajām trijām Eiropas aģentūrām gan savā starpā, gan ar valsts iestādēm, kas atbild par šo jomu, varētu palīdzēt izveidot darboties spējīgu un efektīvu jūras uzraudzības sistēmu. Komiteja uzstāj, ka lēmumu pieņemšanas procesam ir jānorit ātri. Problēmas ir pārāk neatliekamas, lai tērētu daudz laika.

2. Ievads

2.1. Eiropas Komisija 2015. gada 15. decembrī publicēja dokumentu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1406/2002 par Eiropas Jūras drošības aģentūras izveidošanu" (COM(2015) 667 final). Pēc tam Eiropas Parlaments un Padome lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 100. panta 2. punktu sniegt atzinumu par minēto dokumentu.

2.2. Komiteja labprāt izpilda šo lūgumu, jo uzskata, ka ierosinātie grozījumi Regulā (EK) Nr. 1406/2002 ir nozīmīgs solis virzībā uz Eiropas sadarbības stiprināšanu to pakalpojumu jomā, ar kuriem tiek sniegts atbalsts krasta robežu uzraudzībai, kā arī tiecoties uz labāku sadarbību un koordināciju starp kompetentajām Eiropas aģentūrām ar mērķi panākt sinerģētisku ietekmi un sniegt šīm aģentūrām iespēju strādāt efektīvāk, rezultatīvāk un rentablāk. Tādējādi ES aģentūras par robežu un krasta apsardzes pienākumu veikšanu atbildīgajām valsts iestādēm varēs nodrošināt kvalitatīvu un izmaksu ziņā lietderīgu informāciju.

2.3. Tas ir steidzami nepieciešams, jo, pamatojoties uz Komisijas sniegtajiem datiem, dalībvalstīs par krasta apsardzes funkciju izpildi tādās jomās kā jūras drošība, robežkontrole, zivsaimniecības kontrole, muitas kontrole, vides aizsardzības pakalpojumi u. c. pašlaik atbild vairāk nekā 300 civilās un militārās iestādes.

2.4. Šis valsts iestādes, veicot savus pienākumus, saņem atbalstu no vairākām ES aģentūrām, piemēram, no Eiropas Aģentūras operatīvās sadarbības vadībai pie Eiropas Savienības dalībvalstu ārējām robežām (saukta arī par *Frontex*), EMSA un Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūras (EFCA).

2.5. Izskatāmais tiesību akta priekšlikums ir daļa no Eiropas Komisijas ierosinātā pasākumu kopuma labākai Eiropas ārējo robežu aizsardzībai un Eiropas sadarbībai jūras uzraudzības stiprināšanas jomā. Citi priekšlikumi attiecas uz regulu, kuras mērķis ir Eiropas robežu un krasta apsardzes aģentūras izveide un grozījumu veikšana Regulā (EK) Nr. 768/2005, ar ko izveido Kopienas Zivsaimniecības kontroles aģentūru, un pēc veida tie ir līdzīgi izskatāmajam priekšlikumam.

2.6. Priekšlikumam pievienotajā Komisijas paziņojumā "Eiropas robežu un krasta apsardze un efektīva Eiropas ārējo robežu pārvaldība" (COM(2015) 673 final) ir norādīts, ka Eiropas Komisijas priekšlikumu pamatā ir milzīgais ES ārējo robežu nelegālas šķērsošanas gadījumu skaits.

2.7. Kā norādīts šā Komisijas paziņojuma (COM(2015) 673 final) 1. punkta 1. zemsvītras piezīmē, laikposmā no 2015. gada janvāra līdz novembrim robežas nelegālas šķērsošanas gadījumu skaits pārsniedz 1,5 miljonus, un tā rezultātā plašas neregistrētu un neidentificētu bēgļu un migrantu masas turpinājušas ceļu cauri ES.

2.8. Tas ir radījis spiedienu uz Šengenas nolīgumu. Tai pašā laikā dažas dalībvalstis ir pieņēmušas lēmumu uz laiku atjaunot robežkontroli pie iekšējām robežām, taču šāda situācija nevar turpināties ilgi.

2.9. Nesen veikts Francijas ideju laboratorijas *France Stratégie* pētījums liecina, ka Šengenas režīma likvidēšanas radītā ekonomiskā kaitējuma apmērs varētu sasniegt pat EUR 100 miljardus. Ilgākā termiņā tirdzniecība starp Šengenas zonas 26 valstīm samazinātos par 10 līdz 20 %, un Šengenas zonas valstu nacionālais kopprodukts saruktu par 0,8 %.

2.10. Komisija 2015. gada maijā pieņemtajā paziņojumā par Eiropas programmu migrācijas jomā (COM(2015) 240 final) norādīja, ka ir jāievieš ārējo robežu kopīga pārvaldība atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 77. pantam.

2.11. Turklāt Eiropas Komisijas priekšsēdētājs *Jean-Claude Juncker* 2015. gada septembra uzrunā par stāvokli Savienībā paziņoja, ka līdz gada beigām Komisija sniegs priekšlikumus pilnībā darboties spējīgas Eiropas robežu un krasta apsardzes izveidei. Šis solījums tika izpildīts 2015. gada 15. decembrī. Izskatāmais priekšlikums ir daļa no minētās iniciatīvas.

3. Vispārīga informācija

3.1. 2015. gada 16. septembrī pieņemtajā rezolūcijā par pašreizējo bēgļu krīzi EESK jau uzstāja, ka Eiropai ir jāuzņemas atbildība par šo ārkārtīgi plašo bēgļu plūsmu un jārikojas nekavējoties un kolektīvi.

3.2. Šajā rezolūcijā komiteja arī pauda bažas par to, ka ir apdraudēts Šengenas nolīgums un personu brīva pārvietošanās un brīva preču aprīte. Tas vēlreiz tika uzsvērts rezolūcijā par bēgļiem, ko komiteja pieņēma 2015. gada 10. decembrī un kurā tā uzsvēra: "Ļoti svarīgi ir pienācīgi nodrošināt Šengenas valstu ārējās robežas. Iekšējo šķēršļu atjaunošana un žogu celšana tomēr netuvinās ES pilsoņus un neveicinās ES pilsoniskumu."

3.3. Komiteja uzskata, ka ir ārkārtīgi svarīgi, lai bez kavēšanās tiktu veikti pasākumi nolūkā uzlabot sadarbību robežu, tostarp krasta, uzraudzības jomā. Tāpēc komiteja atbalsta Komisijas priekšlikumu par grozījumu veikšanu Regulā (EK) Nr. 1406/2002 par Eiropas Jūras drošības aģentūras izveidošanu un jo īpaši ideju, ja ne priekšlikumu tagadējā stāvoklī, *Frontex* vietā izveidot Eiropas robežu un krasta apsardzes aģentūru, kas cieši sadarbosies ar Eiropas Jūras drošības aģentūru (EMSA) un ar Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūru (EFCA).

3.4. Komiteja neizprot, kāpēc Komisijas priekšlikumā par "jaunu" aģentūru *Frontex* tiek runāts par krasta apsardzi, jo EMSA jau ir izveidojusi dažādas īpašas informācijas sistēmas jūrlietu jomā, ir ieguvusi tajā zināmu pieredzi un atbilstoši minētajiem Komisijas priekšlikumiem arī nākotnē saņems papildu uzdevumus šajā jomā.

3.5. Šīs jomas eksperti uzskata, ka tāds ir secinājums, ko iespējams izdarīt no priekšlikumiem budžeta jomā. Finanšu dati liecina, ka EMSA izmantos RPA pakalpojumus (dronu pakalpojumus), ar kuru palīdzību tā šajās sistēmās varēs ievadīt papildu līmeņa datus, kas ir plašāki nekā tie, kuri attiecas tikai uz robežu uzraudzību.

3.6. Tāpēc komiteja iesaka pārpratumu novēršanas nolūkā izvairīties no termina "robežu apsardze" izmantošanas. Turklāt starp šīm trijām aģentūrām jau pastāvošā sadarbība liecina, ka pienākumu sadalījums praksē ir izrādījies efektīvs un darbojas labi.

3.7. Komisija uzsver, ka par krasta apsardzes nodrošināšanu atbildīgajām valsts iestādēm jau drīzumā jāspēj gūt labumu no šīs uzlabotās sadarbības. Šiem ieguvumiem jāizpaužas kā labākai informācijas apmaiņai un operatīvai ārējo robežu uzraudzībai.

3.8. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka EMSA ir ieņēmusi vadošo lomu un būtiski ar RPA pakalpojumu (dronu) palīdzību uzlabo spēju uzraudzīt Eiropas Savienības ārējās jūras robežas. Dronu ieviešana ne vien uzlabos kontroles operatīvātā un efektīvātā, bet varēs kalpot arī citiem mērķiem.

3.9. Noslēdzot atzinumu par grozījumiem regulā par Eiropas Jūras drošības aģentūras izveidošanu⁽¹⁾, komiteja apliecināja pozitīvu vērtējumu lomai, ko šī aģentūra pilda, uzlabojot jūras drošību dalībvalstīs. Jau toreiz tā piebilda, ka EMSA uzdevumu un kompetenču palielināšanu atbildīgā veidā tā uzskata par ļoti svarīgu.

3.10. Lai būtu iespējams uzsākt papildu uzdevumu pildīšanu, EMSA pilnīgi noteikti ir nepieciešami cilvēkresursi un finanšu līdzekļi pietiekamā apmērā. ES budžetā ir paredzēts, ka laikposmā līdz 2020. gadam EMSA budžets ik gadu tiks papildināts ar EUR 22 miljoniem un tiks pieņemti darbā 17 pagaidu darbinieki. Komitejai ir pamatotas šaubas par to, vai tas ir pietiekami. Lai gan paši galvenie iesaistītie, tostarp EMSA, uzskata, ka tas ir apmierinoši, komitejas skatījumā šai aģentūrai nav pietiekamas rezerves, lai rīkotos ārkārtas situācijās, kuras noteikti nebūs retums. Komiteja uzskata, ka būtu lietderīgi izveidot finanšu rezervi.

3.11. Komiteja ir ļoti nobažījusies par faktu, ka, izmantojot pašreizējās tehnoloģijas, ir grūti izsekot mazām koka vai gumijas laivām, kurās ceļo bēgļi. Satelītu informācija parasti ir pieejama tikai konkrētā laikā atkarībā no satelīta kustības trajektorijas apkārt Zemei. Saskaņā ar Komisijas ieskatiem šīs nepilnības būtu iespējams novērst, izmantojot RPA (dronus).

3.12. Ņemot vērā bēgļu plūsmas pašreizējo mērogu, komiteja uzskata, ka, raugoties no humanitārā viedokļa un no efektīva un reāli rezultatīva krasta apsardzes viedokļa, ir būtiski nodrošināt spēju novērot visu kuģošanas līdzekļu kustību, dodot glābšanas dienestiem iespēju laikus reaģēt.

3.13. Komiteja uzskata par pareizu, ka triju Eiropas aģentūru vidū ir izvēlēta EMSA, lai pildītu RPA (dronu) pakalpojumu organizēšanas svarīgo lomu.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Komiteja atbalsta spēcīgāku sadarbību starp ES aģentūrām, kā arī sadarbību ar valstu krasta uzraudzības iestādēm. Šādas uzlabotas sadarbības rezultātā būtu jāizveido tāda ES ārējo jūras robežu kontrole, kuras izmaksu lietderība būtu augstāka.

4.2. Ņemot vērā migrantu lielo plūsmu, tas ir jāizdara nekavējoties. Komiteja uzskata, ka nekādu iemeslu dēļ nav pieņemama kavēšanās īstenot šajā nolūkā nepieciešamos pasākumus. Savukārt līdztekus vienīgajam izskatāmajam priekšlikumam par EMSA būtu nekavējoties jāpieņem un jāīsteno visi tie, ko Komisija ir iesniegusi, protams, ņemot vērā komitejas norādījumus.

4.3. Komiteja var piekrist EMSA pienākumu paplašināšanai, jo aizvadīto gadu laikā EMSA ir sevi apliecinājusi kā organizācija, kas garantē augsta līmeņa jūras drošumu un drošību un tai ir izšķiroša loma cīņā ar kuģu radīto piesārņojumu.

4.4. EMSA pienākumu paplašināšanas rezultātā ir jāpanāk uzlabota ar jūras uzraudzību saistītas reālā laika informācijas izplatīšana starp trim ES aģentūrām un valstu krasta uzraudzības iestādēm, RPA (dronu) izmantošana ES ārējo jūras robežu kontrolei, ar satelītu palīdzību iegūtās informācijas pieejamība, labāki sakaru pakalpojumi kopēju operāciju atbalstam, kā arī lielākas uzmanības pievēršana izglītībai un apmācībai un būtisks investīciju pieaugums šajās jomās.

4.5. Komitejai rodas jautājums, kāpēc Komisija ir vēltījusi vienu punktu, lai norādītu, ka Eiropas Kosmosa aģentūra (EKA) pārtrauks sniegt bezmaksas SAT-AIS (AIS satelītdati) pakalpojumus, neiekļaujot atsauci arī uz priekšlikuma punktiem par finansējumu, kuros ir paredzēts, sākot no 2017. gada, piešķirt līdzekļus šim mērķim, kā arī nenorādot, ka 2016. gadam risinājums varētu tikt atrasts ar programmas Copernicus palīdzību. Komiteja ir pārliecināta, ka šo iespēju būs iespējams īstenot.

Briselē, 2016. gada 16. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

⁽¹⁾ OV C 107, 6.4.2011., 68. lpp.

ISSN 1977-0952 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5201 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV